

پروژهی خوندنوه بۆ همهووان

زنجیره کتیبه‌گانی بریار «۱۴»

سالموونی

منندی اقرا الثقافی
www.igra.afilamontada.com

ناماده‌کردن و وەرگیرانی
به‌رزان ئه‌بویه‌گر

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

بالووی حہ کیم

نامادہ کردن وودہ کرکیرانی

بہ رزان نہ بوبہ کر

چانی یہ کیم

۱۴۳۶ ک - ۲۰۱۵ ز

نــاوى كــتـيـب: باآوولى حهكىم

ئاماده كـردنـو و مرگـيـراني: بهرزان ئه بوبه كر

ديزايـن: گـوڤـاري برپار

تـيـراژ: ۲۰۰۰ دانـه

نۆبهـي چاپ: يه كـهـم

سالى چاپ: ۲۰۱۵

ژمارهـي سپاردن: له بهرپۆمبهرايهـتي گشتي كتيبخانه گشتيهـكان

ژمارهـي سپاردني « ۱۱۷۵ » ي سالى « ۲۰۱۵ » ي پيـدراوه.

مافي چاپو په خشكردني پارټيزاوه

بەناۋى خۇداى بەرزو بى ھاۋتا

پېشەكى..

نەم كىتپە، گولبېرىككە لە چىرۆكۈ داستانو بەسەرھاتى بالوولى ھەكىم و دانا،
بالوول.. عارفىكى دونيانەويستو زانايەكى پاىەبەرزو ھەكىمىكى بە نەزموون و
مامۇستاي عاقلان بوو..

بالوولى ھەكىم.. ھەموو رۆژەكانى ژيانى، پەندو چىرۆكۈ نامۇژگارى بوو،
سەرجم ژيانو ھەلۋىستو كردارو رەفتارو گوشتارەكانى، لىۋان لىۋبوون لە پەندو
نامۇژگارى.. ئەو كەسەبوو كە خەلىفەو زانايان و فەرمانرەۋايان، ھەمىشە داۋايان
لىكردوۋە، كە نامۇژگارىيان بىكات، بە قەسە نەستەقەكانى گولۋوپرۇننىان بىكات..

بالوولى ھەكىم.. بۇ ھەموو كېشەيەك چارەسەرى گونجاۋى لايۋوۋە، بۇ ھەموو
پرسىيارىك وەلامىكى بەجىو بەھىزى لايۋوۋە، بۇ ھەر گىرەتلىك پېشنىيارى بەسوودو
پەسەندى لايۋوۋە..

ھەكىم ئەو كەسە بوو كە ھەمىشە لە بىرى ھاۋكارى و يارمەتىدان و دەستگىرۋىي
كەسانى ستەمىدەو بى نەۋاو ھەزاراندا بوۋە.. ھەموو كات خۇى فەرامۇش كردوۋە،
بۇ خەلىكى، ھەكىم خۇنەويستو دونيانەويستو زاھىدو عارفىكى سەردەمى خۇى
بوۋە!

خوينەرانى ئەزىز.. پەرتووكى بالوولى ھەكىم، كۆمەلىك چىرۆكۈ بەسەرھاتو
داستانو ھەلۋىستى ناۋازەى بالوولى ھەكىمە.. چىرۆكەكانى ھەكىم ژمارمىان زۆرە،
بەلام ئىمە ھەولمانداۋە گولبېرىككە لە چىرۆكەكانى «ھەكىم» تان پېشكەش بىكەين،

که باس له بیرتیژی و لیها تووی و زیره کی و دانایی بالوولی هه کیم دهگهن، به
خویندنه و میان هه چیر و مرده گرین و هه سوود و پهنه...

هیوادارین کاتیکی خوش به سه ره برن، له گهل حیکمهت و دانایی، پهنه و ناموزگاری،
وتهی جوان و پرمانا، تیکهل به بزمو پیکه نین و قسهی خوش و به توپکل، له گهل
هه کیمی دانا، بالوولی ماموستای عاقلان!

نومیده وارم به گوپی دل، چیرۆکه کانی ژبانی هه کیمی دانا بخویننه وه، تا سوود
له دانایی و بیرتیژی و هه لویسته ناوازمه کانی و مر بگرین.. چونکه تیروانین و هه لویسته
بیرۆکه کانی هه کیم، دهگهن و کهم وینهن..

هیوادارم.. توانیبیتمان مه لویه کی دیکه، بۆ سه ره خهرمانی کتیبخانهی گوردی زیاد
بکهین و پشوویه گمان به رۆحی ئیوهی نه زیز به خشیبیت..

به رزان نه بویه گر

۲۰۱۵/۳/۱

كورسى خەلىفە

يەككىك لە نەرىتى پاشاكان لە رابردوو ئىستادا، ئەمىيە ئەگەر بىيانە وىت
كۆبۈنە ومىيەك لەگەل ومزىرو دارودەستەكەيان، يان كەسانى بە ئەزموونو داناو
زانای شارو ولاتەكەيان ساز بکەن، ئەوا لە دواى ھەمووان دەچنە ھۆلى كۆبۈنە ومىيەك،
بۇنەمەى كاتىك پادشا دەچىتە نىو ھۆلى كۆبۈنە ومىيەك، ھەمووان بۇ بە گەورە زانىنو
رېزگرتنو شىكۆدارى لەبەرى ھەلسن، نەك ئەم پىشتەر ئامادەىو لەبەر كەسە بە
تەمەنو نىزىكەكانى ھەلىت.

لەم چىرۆكەدا باس لە كۆبۈنە ومىيەكى خەلىفە ھاروون دەكەين، پۇژىكىيان ھارونە
رەشىد بە مەبەستى كۆبۈنە ومىيەك لەگەل كەسانى ژىرو خاودن ئەزموونەكان، دەروات
بۇ ھۆلى كۆبۈنە ومىيەك، ھەروەكو نەرىتى ھەمىشەىى دواى ھەمووان بە رېدەكە وىت بۇ
ھۆلى كۆبۈنە ومىيەك، بەلام شىكى سەير رووى دا، كاتىك خەلىفە ھاروون گەپشە

ھۆلى كۆيۈنەۋدەكە، پېش ئەۋەدى دابىنىشىت، بالوول ھەستەۋ چوۋە سەر كورسىيەكەي،
دېمەنەكە زۆر سەرنجراكتىش بوو، خەلىفە ھاروون راۋەستەۋە بالوول لە شوپنەكەيدا
دانىشتوۋە!!

دەستبەجى پاسەۋانەكانى خەلىفە بالووليان گرتە لەبەردەمى خەلىفە ھەموو
ئامادەبوۋان بە قامچى شەقۇ بۆكز دەستيان بە لىدانى كىرد.. بالوول دەستىكىردە
گريان ۋاۋار كىردن ۋاۋانەۋە..

پاش ماۋەيەك لە لىدان ۋ سزادان، خەلىفە ھاروون فەرمانى بە پاسەۋانەكانى كىرد
كە دەست راگىرن..

خەلىفە ھاروون بە بالوولى گوت: ئايا سزاۋ لىدان ۋ قامچىيەكان، نازاريان
پېگەياندىت؟

بالوولى زىرو دانا، لە ۋەلامدا ۋتى، نەخىر!!!

خەلىفە ھاروون ۋتى: ئەگەر نازارت نەبوو، ئەۋ ھاۋارو گريان ۋ شيۈنەت لە جى
بوو؟

بالوولى دانا ۋتى، لە راستىدا بۇ تۇ گريام، بۇ ھالى تۇ ھاۋارم دەكىرد، بەزمىم
بە تۇدا دەھاتەۋە، فرمىسكىم بۇ تۇ ھەلدەۋەرانىد، دىنبايە.. گريان ۋ ھاۋار كىردن
شيۈنەكەم بۇ خۇم نەبوو، بەلكو بۇ تۇ بوۋ!

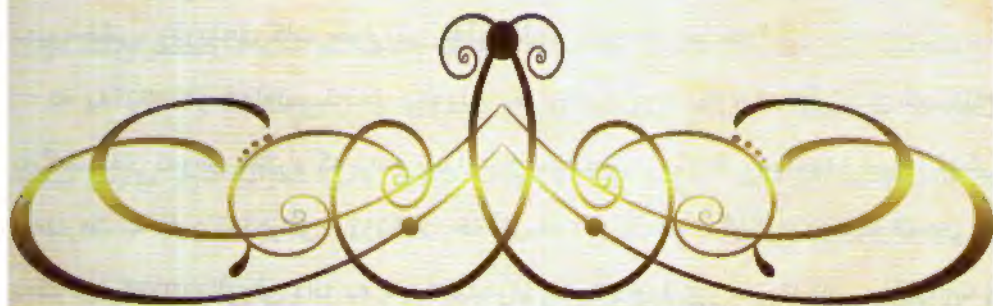
خەلىفە ھاروون بەسەرسورمانەۋە ۋتى: بۇجى بۇ من گريائىت، لە كاتىكىدا قامچى
لىدانەكان بەر جەستەي تۇ دەكەۋتن، ھاۋارو ئالەۋ گريانىش ھەر لە سىنگى تۆۋە
دەردەچوۋ؟

بالوولى دانا ۋتى: من كەمتەر لە يەك خولەك لەسەر ئەۋ كورسىيە دانىشتەم،
لەلايەن پاسەۋان ۋ سەربازەكانى تۆۋە، دوچارى ئەۋ ھەموو قامچى لىدان ۋ سزاۋ
ئازارە بوۋمەۋە، بە جۆرىك كە ھەرگىز لە زىانمدا ئەۋەندە نازارم پېنەگەشتوۋە،
خۇ ئەگەر تۇ فەرمانت نەكرىايە دەست لە لىدان ۋ سزادانم ھەلگىرن، ئەۋە دەستيان
ھەنەدەگىرت!!

باشه نه گهر من بۆ ته نه خوله کښک نه وه سزاگه م بښت، نهی تۆ که چه ندين
ساله له سهر نه و کورسيه دانېشتووی، ده بښت لښدانو سزای تۆ چۆن بښت، له لايه ن
فرېشته و پاسه وانه گانی دۆزه خه وه؟ نه و کاته ی له تۆ ددرېت، که سېش نالېت ده ست
هه لگړنو نېتر به سييه تی!!

له بهر نه وه کاتېک بېرم له حالې تۆ کرده وه، بۆ تۆ ده ست م به گریانو هاوار کرد!!
به بېستنی نه م وشانه خه لېفه داوای لېبور دنی له بالوولی هه کیم کرد، دواتر
هه رماني کرد که ناماده بووان په ندو که لک، له و ته و کرده وه هه لویسته ناوازه گانو
دانایې بالوولی زانا، وهر بگړن!

نه وه ی له هه مووی سه پر تر بوو نه و ده بوو، که بالوولی دانا هه ر کارېکی ده کرد، سه ره تا
خه لکی به کارېکی ساده و شېتانه یان ده زانی، به لام پاش لیکدانه وه ی دمر ده که وت، که
هه موو هه لویسته گانی لېوان لېون له په ندو نامۆز گاری، بۆ دنیا و دواړۆژ!!

نه گهر کورسي ده سولات هه ميشه یې بوايه، به تۆ نه ده گه يشت..
چونکه پېش تۆ، که سانی دیکه له سهری دانېشتوون!

مروث لە کەڤ، ئایا بە گل ئازاری دەگات؟

بالوول کەسیکی حەگیمو زێرەکو ژێرو شارمزاو دانا بوو، بالوول هەرچی لە مائو سامان دەستدەکەوت بۆ تێرکردنی برسێیهکانو هاوکاریو پارمەتیدانی خەلکی دەیبەخشی، زۆرینهی کات خواردنی تەنها نان و ناوو خورما بوو!

لە یەگێک لەو هەلۆستانە ی بالوولی دانا ڕووبەڕووی بوو، جارێکیان کەسیک، بانگەشە ی ئەو ی دەرکرد کە داناو شارمزاو لێهاتوو، بەلام لە راستیدا هیچ شتیکی سەبارەت بە ئاین نەدەزانی، ڕۆژێکیان خەلکی لە دەوری خۆی کۆکردبوو و هەسە ی بۆ دەرکردن، کاتیکی بالوولی دانا بە لایدا تێپەڕی، دانیشتو گۆبی بۆ و تەکانی ڕادێرا، ئەو دەیکوت: بەهەشتو دۆزەخ بوونیان نییه، چونکە هیچ کەس لە ئێمە نەمانبینوون، لە هەمان کاتدا شەیتانی ش بە ئاگری دۆزەخ ناسوتیت، چونکە شەیتان خۆی لە ئاگر دروستکراوە، چۆن بە شتیکی دەسوتیتو ئازاری دەگات کە خۆی لەو شتە دروستکراوە، خەلکە کە هەموو بێدەنگبوون، چونکە هیچ وەلامێکیان پێنەبوو، بەلام بالوولی دانا چاوەڕێی کرد، تا شەو داها، چوو بەردەمی مائی ئەو پیاو و چاوەڕێی کرد تا بگەرێتەو، سەنگێکی ش بە دەستەو بوو، کاتیکی کابرا گەڕایەو، بینی و بالوول

لەبەردەرگای مالىيان پۈۋەستۈۋە، پەرسىياري لىكرد كە بۇچى لەبەردەرگای مالىيەكەي
پۈۋەستۈۋە، بالوون لە برى ۋەلامدانەۋە سەنگلەكەي كىشا بەسەريا، سەرى شكاو خوتن
بەسەريا ھاتەخوارەۋە، كابرا بەۋ ھالەۋە پۇيشت بۇ كۆشكى خەلىفەۋ سكالاي لە دۇي
بالوون تۆمار كرد، خەلىفە ھەرمانى كرد كە بالوون يانگەيشت بىكەن بۇ كۆشك، كاتىك
بالوون گەيشتە كۆشك، خەلىفە پەرسىياري لىكرد كە تۆ سەرى ئەم پىاۋەت شكاندوۋە؟
بالوون وتى: بەلى..

خەلىفە وتى: بۇچى ئەۋ كارەت كرد؟

بالوون وتى: ئەمىرۇ ئەم پىاۋە قسەي بۇ خەلىكى دەكردو دىگوت: شەيتان بە
ناگرى دۆزەخ ناسوتىتو بە ناگر نازارى ناگات، چۈنكە خۇي لە ناگر دروستكراۋە،
منىش ئەۋ سەنگلەم كىشا بەسەريدا كە لە گل بوۋ، بەلام لەۋ بىراۋىيەدا نىم نازارى
پىگەيشتىت، چۈنكە ئەۋ لە گل دروستكراۋە سەنگلەكەش گل بوۋ، پەرسى: نايا
نازارت گەيشتوۋە بە سەنگلەكە؟

وتى: بەلى: زۆرىش نازارم گەيشتوۋە.

بالوون وتى: چۇن بە شتىك نازارت دەگات، كە خۇت لەۋ شتە دروستكراۋىت، دۋاي
ئەۋە كۋا نازارەكەتم پىشان بدە، دەمەۋىت نازارەكەت بىينىم؟
كابرا وتى: خۇ نازار شتىك نىيە بىينىرەت، بالوون وتى: كەۋاتە نازار بوۋنى نىيە،
چۈنكە ناتوانىن بىينىن..

خەلىفە وتى: راستى بابەتەكە چىيە؟

بالوون وتى: ئەم پىاۋە دەلەت: بەھەشتو دۆزەخ بوۋنىان نىيە، چۈنكە كەس لە
ئىمە نەبىينىون، ئەگەر مەرج بىت ھەر شتىك نەبىينىرەت بوۋنى نەبىت، كەۋاتە
نازارىش بوۋنى نىيە، چۈنكە نابىينىرەت، خەلىفە وتى: لە مەبەستەكەت تىگەيشتەم،
ئىستە دەتۋانى بىرۋىت تۆ نازادى.. ۋا ئەزانەم ئەم پىاۋەش ۋەلامەكەي ۋەرگرتوۋە..

هەموو سالانە گەت، بە کسانە بەرک بەرداخی ئاوە

«خەلیفە ھارون زۆرجار داوای ئە بالوولی زیرو دانا دەکرد، تا نامۆزگاری بکات و وانەو پەندى ڤێر بکات».

ڕۆژێکیان بالوولی زیرو حەکیم سەردانی خەلیفە ھارونی کرد، خەلیفە ھارون پێی گوت: بالوولی حەکیم، وانەپەکم ڤێربکەو گەمێک نامۆزگاریم بکە، بالوولی داناش کە ھەرگیز بۆ قسە دانەدەماو ئە کاتو ساتی خۆیدا قسەى زۆر سەرسۆرھینەر و پەندى گەورەى ڤێرى خەلکى دەکرد، وتى: خەلیفە ھارون، ئەگەر تۆ ئە بیابانیکی جۆلۆ بێ ئاوو ئاومەدانى دوچارى تینۆڤتییەکی سەخت بوویتەو، بە ئەندازمەیک کە نزیکى مەرگت بکاتەو، ئەو کاتەدا کەسێک بەرمو ڤووت ھات، پەرداخێک ئاوی پێیە، ئایا بە چەند ئەو پەرداخە ئاوە دەکڕیت؟

خەلیفە ھارون وتى: ۱۰۰ دینارى زێرى پێدەدم..

بالوولی حەکیم وتى: ئەى ئەگەر خاومەنەکەى بە دینار و دراو پازى نەبوو، ئەو

کاتە چى؟

خەلیفە ھارون وتی: بۆنەووی لە تینویتییدا نەخنکیم، نیووی مولکو سەرومتو سامانەکەمی پێدەدەم!

بالوولی گوتی: باشە، ئەگەر ئاوەکەت خواردموو لە میزەلانت گیراو نەهاتە دەرموو، ئەو کات دوچاری ژانە سکیکی توندی کردیت، چەندی تر دەدەیت بۆ ئەووی لەو نازارە پزگارت ببیت؟

خەلیفە ھارون وتی: نیومکە تری مولکو سامانەکەمی پێدەدەم!
بالوولی زیرو داناش گوتی: ئەی کەواتە بەچی لە خۆت بایی بوویت؟ بە مولکو سەرومتو سامانیك، کە نرخەکە یەک پەرداخ ئاو ناھینیت؟
چاکتر نییە کە بەشی زۆری مولکو سامانەکەت لە رۆی خودا ببەخشیتو دەستی لێقەوماوو نەداران و بێباوکان بگریو دلی ئەوان خوش بکەیتو بەسەریان بکەیتەو؟!

مەلئ ھەژارم کوفری نیعمەتە

لەشی ساغ بۆ تۆ مولکو سەرۆتە

كىشۋەلەيدىكى جوان!

بالوون ئەو مەۋقەى كە ھەموو زىيانى پەندو ئامۇزگارى ۋەسەى نەستەقو زىرمكى بوو، ئامۇزگارى زىرمكى و لىھاتوۋىي و بوئرى ئەم دانايە، كۆشكى ھەرماتىرەواو خەلىفەكانى تىپەراندبوو، زۇرچار كە دەگەشت بە خەلىفەو ھەرماتىرەواكان، داواپان لىدەمكىرد تا ئامۇزگارىيان بىكات..

بالوون ھەر شىتەكى بىيىستايە، ياخود بەرچاۋى بىكەوتايە، دىسۆزانەو بوئرانە ئامۇزگارى بەرماتىرەمكى دەمكىرد، ئە ھەر ئاستو پلەو پاىەيەكدا بووايە..

ئەمجارە باس لە زیرمکییەکی دیکەى بالوول دەکەین، کە چۆن بە نامۆزگاریو لێکدانەوه زیرمکییەکانی مەرفەهەکانی لە خەمو پەژارەو ناپەحەتی پزگار کردووه..

فەرمانرەوای کوفە خێزانەکەى مندالی بوو، مندالەکش کێژۆلەیهکی جوانو تەندروست بوو، بەلام لەبەرئەوهى فەرمانرەواکان لە هەموو سەردەمێکدا زیاتر لە چاومرەوانی ئەوەدان کە خێزانەکانیان کۆریان بۆ بەیننە بەرھەم، زۆر خەمبارو بێتاقەتو نێگەرەن بوو، تەنانەت پێگەى ئەمدا هیچ کەس پیرۆزبایی مندالە نوێیەکەیان لێ بکات، ئەم هەوالە گەشتە بالوولی ژێرو دانا، بە ھەر جوړیک بێت خۆی گەیانە لای فەرمانرەوا.. کاتیک بەو بارودۆخەوه چاوی کەوت بە فەرمانرەوا، پێی گوت: دەبینم خەمبارو نێگەرەنیت؟

فەرمانرەوا لە وەلامدا گوتی: چاومرەوانی لە دایکبوونی کۆر بووم، بەلام بەداخەوه خێزانم ئەمجارەشیان کچی بووه!

بالوولی ژێرو ھەکیم وتی: نایا ھەزرت دەکرد لە بری ئەو کچە جوانو تەندروستو چاو گەشە، خودای گەورە کۆرپێکی کەمنەندامی پێ ببەخشیتایە؟! یان شیتێکی وەکو من بووایە؟

بۆچی سوپاسی خودا ناگەیت، کە مندالەکەمت ساغو سەلامەتو تەندروستە!

چ جیاوازییەک ھەیە لە نێوان کۆرو کچدا؟!

بە بیستنی ئەم وشانەى بالوول، فەرمانرەوا دەستی کردە قاقای پێکەنین، نیدی خەم و پەژارەى ڕەویەوهو شادو دلخۆش بوو، پاشان سوپاسی خودای گەورەى کرد، لەسەر ئەو نێعمەتەو دواتریش سوپاسی بالوولی کرد، بۆ ئەو نامۆزگارییە بە نرخەى!

بۆ رۆژی دواتر فەرمانرەوا خواردنی زۆری ئامادەکردو مۆلەتی دا، تا خەلکی بین بۆ پیرۆزبایی مندالە تازە لە دایکبووھەیان!

لە پشت ھەر پیاویکی ئازاو، ژنیکی بالەوان ھەبە!

بالوول و بازركان!

پۇڭلىك بازركانلىكى خەلقى شارى بەغداد، بە مەبەستى رايۇنلاردىن، پۇشت بۇ لاي
بالوولى زىرو دانالو لىي پىرسى؛ بالوولى خەكىم بە بۇچوونى تۇ من چ كەلوپەلىك
بىكىم، تا قازانچىكى زۇرى لىي بىكىم؟

بالووللىش لە وەلامدا گوتى؛ بىرۇ ناسنو لۇكە بىكىم.

بازركان پۇشت ئەندازمىيەكى زۇرى ناسنو لۇكەى كىرى، دواى جەند مانگىك
ناسنو لۇكەكىى فرۇشتەو و سوودو قازانچىكى زۇرى لىكىم... پاش تىپەربوونى
جەند پۇڭلىك بەسەر قازانچى بازركانىيەكەيدا، بازركان گەپشتەو بە بالوولى خەكىم،
بازركان كە قازانچىكى زۇرى كىرىبوو، لە بىرى سوپاسو پىزانىن بە لە خۇبايىبوونەو
وتى؛ بالوولى شىت، ئەمجارمىيان بە بۇچوونى تۇ چ شىت بىكىم، بۇنەو و سوودو
قازانچى زۇرى لىي بىكىم؟

بالوولی حکیم له وهلامی بازرگانی له خۆباییدا وتی: برۆ پیازو کالهک بکړه!
بازرگان له مېرته وهی له جاري په کهمدا سودو هازانجی زوری به هوی پراوېژی
بالووله وه گردبوو، بئ سئو دوو پوښت نه ندازم په کی زوری پیازو کالهک کړی.
دوای ماو مېه کی کهم، ته واوی پیازو کاله که کان پزینو تیاچوون، جگه له هرېدان
بؤ هیچ شتیکي دیکه نه دمبوون، بازرگان زیانیکی زوری کرد، هر بویه که وته گهران
به دوای بالوولی حکیمو دانادا، کاتیک بالوولی بینی زور به توو پر مېه وه وتی: جاري
په کهم که بیت وتم، ناسو لۆکه بکړه، به هوی پېشنیاره که ته وه هازانجی باشم کرد،
به لام جاري دوو هم نه وه چ پېشنیاریک بوو بؤ منت کرد، مالت وېران کردم، زمررو
زیانیکی زورم کرد...

بالوولی حکیم له وهلامی بازرگانه کهمدا وتی: جاري په کهم که هاتی بؤ لام، ژیرانه
بانگت کردم و تته، بالوولی حکیمو دانا، منیش ژيرو دانا یانه وه لام دایته وه، به لام
له جاري دوو همدا بانگت کردم بالوولی شیت، منیش شیتانه وه لام دایته وه!
بازرگان به بیستنی نه م وه لامه زور شهرمه زار بوو!

دروانی حیرت

کریستن به لوگه ماند و بونی ده دیرت!

بۇنى خواردن دەفرۇشپت؟

رۇژېكىيان كابرايەكى دىشتەكى ھەزار بە بازاردا تېپەرى، چاۋى بە چىشتخانەيەك كەوت، كاتىك بىنى چىشتلەينەرمەك سەرى مەنجهلەكەى ھەلدايەو، بۇنىكى زۇر خۇشى چىشتەكە بلاۋبوو، نەۋىش زۇر بە تامەزۇرىيەو بۇنى چىشتەكەى كرد.. دواتر رۇيشتو كەمىك لە چىشتخانەكە دووركەوتەو، خاۋمنى چىشتخانەكە بانگى كردو گوتى: تۇ لە ھەلى خواردن چىشتەكەى من سوودت وەرگرت، دىپىت نرخی ئەو بۇن بىرامەيە بىدەيت.. قسەيەك لە كابراى دىشتەكىو قسەيەك لە خاۋمن چىشتخانە، دىنگيان بەرزبوو، خەلكى لىيان كۆبوونەو.. ئەو بىاۋە بىچارەى كە تەنھا بۇنى خواردنەكەى كردبوو، لە دوورمەو بالوۋلى دانائو ھەكىمى بىنى، بانگى

كردو تىكاي لىكرد، كە داومرى نيوانيان بىكات.. كاتىك بالوول گوتىبىستى ھەردوولايان بوو، بە خامونى چىشتاخانەكەى گوتى: ئايا ئەم پياوۋە لە خواردنەكەى تۆى خوارد؟ خامونى چىشتاخانەكەش گوتى: نەخىر، بەلام ئەو سودى لە بۆنى چىشتەكەى من بىنيو!

بالوول جەند سىكەيەكى زىوى دەرھىناو نىشانى خامون چىشتاخانەكەيداو فرى داپە سەر زىمى، تا زىنگەى لىوۋە بىت.. پاشان گوتى: ھەرموۋ دىنگى سىكە زىويىيەكە وىرېگرە!

خامونى چىشتاخانەكە زۆر بەسىرسورمانەۋە گوتى: ئەۋە چ جۆرە پارەدانىكە؟ بالوولى جەكىم گوتى: ئەۋە ھاۋشىۋەى دادومرىيەكەى تۆيە، كەسىك بۆنى چىشتەكەى بىفرۆشىت، دىمىت لە بەرامبەردا دىنگو زىنگەى پارە وىرېگرەت..

هزار دیناری زیر

پۇژىك بالوول سەردانى خەلىفە ھاروون دەكات، لە كاتىكدا خەلىفە ھاروون لە نىو كۆشكەكەى نىك پووبارى دىجلە لەگەل كۆمەلىك پىاوماقوئو كەسانى بە ئەزموونو شارمزا دانىشتىبوو. بالوول دواى سلاوكردن، پۇشت لە تەنىشت خەلىفە ھاروونەو دانىشت، خەلىفە ھاروون لەو پەقتاردى بالوول نارەحەت بوو، ھەر بۇيە ويىستى لە بەرچاوى ميوانەكان بچووكى بكاتەو، بۇ ئەم مەبەستە پىي گوت: ميوانەكانم پەرسىيارىكيان ھەيە، ئەگەر توانىت دەستبەجى وەلاميان بەدىتەو، ھەزار دىنارى زىرت پىدەبەخشم، ئەگەر وەلامەكەت نەزانى، ئەوا پىشو سەيلىت دەتاشىنو سوارى ولاخىكت دەكەينو بە ناو بازارو كوچەو كۆلانەكانى شارى بەغدادا دەتسورپىنەو. بالوولى ھەكەيو دونيا نەويست وتى، من پىويىستم بە زىرو دىنارى تۆ نىيە، بە يەك مەرج نامادەم وەلامى پەرسىيارەكەتان بەدەمەو، دەبىت لە بەرامبەردا سەد كەس لە دۆستانى نىمە، كە لە زىندانەكانى تۇدا ژيان دەگوزەرتىن، نازاد بەكەيتا خۇنەگەر نەمتوانى وەلام بەدەمەو، ھەرىم بەدەنە نىو پووبارى دىجلەو.

پەرسىيارەكە بەمشىوئە ناپاستەى بالوول كرا: ئەگەر مەرىكۆ گورگىكۆ چەكەيەك گيات پىبىت، بتەوئە يەك يەك بىانەبەتە ئەوبەرى پووبارەكە، بە شىوئەيەك كە نەمەپەكە گياكە بخواتو نە گورگەكەش مەپەكە بخوات. چى دەكەيت؟ بالوول گوتى: يەكەمجار مەپەكە دەبەمە ئەوبەرى پووبارەكە، پاشان دەگەپىمەو گياكە دەبەمە ئەوبەرى پووبارەكە، لەگەل دەستى خۇم مەپەكە دەپىنەمەو ئەوبەرى پووبار، پاشان گورگەكە دەبەمە ئەوبەرى پووبارەكە، كۆتاجار دەگەپىمەو مەپەكە دەبەمەو ئەوبەرى پووبارەكە، بەو شىوئەيە ھەر سىكيان بە سەلامەتى يەك يەك دەگەپىنەمە ئەوبەرى پووبارەكە.

خەلىفە ھاروون گوتى: ئافەرىن، وەلامەكەت زۆر راستە، بىپاريدا سەد كەس لە دۆستانى بالوول لە زىندان نازاد بكرىن.

مەرفە زىرەكان دونيا نەويستن، ئاسوودەمى دەوروبەريان لە پارەو سامان لەلا گەورەترو گەنگەتە.

كامان شىتىن؟

رۇزىك بالوولى حەكىم، دىپلومات بۇ سەردانى يەككىك لە گۇرۇستانەكانى شارى بەغداد، لە نىو گۇرۇستانەكە دادىنىشىو دەكەوتتە جىهانى خەيالەو، لەو كاتەدا خەلىفە ھارون بە لاي گۇرۇستانەكەدا گوزمىر دەكات، دىبىنىت بالوول بە تەنھا لە گۇرۇستان دانىشتوو، زۆر بە توورمىيەو پى دەلتىت؛ بالوول تۆكەى عاھل دىبىت؟ بالوولنىش سەردەكەوتتە سەر درەختىكى بەرزو بە دىنگىكى بەرز دەلتىت؛ ئەى ھارون، ئەى شىت، تۆكەى عاھل دىبىت؟

ھاروننىش لىنى نىزىك دىبىتەو دەچىتە ژىر درەختەكەو بەسەر پىشتى ئەسپەكەيەو دەلتىت؛ مەن شىتەم، پان تۆ شىتى كە بە تەنھا لە گۇرۇستان دانىشتوو؟ بالوول دەلتىت؛ مەن كەسىكى ژىرم، تۆش شىتى؟

ھارون دەلتىت؛ چۆن؟

بالوول؛ بە دەستى نامازە بۇ كۆشكەكانى ھارون دەكاتو دەلتىت؛ چۆنكە مەن دەزانم ئەو كۆشكانە ھەمىشەى نىن، كاتىنو لەناودەچن، تەنھا بۆماو مەكى كەم

خاۋىنەكانيان لە نىۋپاندا دەخەسىنەۋە، پاشان ناماۋەش بۇ گۆرستانەكە دەكاتو دەلتىت: ئەمە مالى ھەمىشەيىو سەرنىجامى ھەموو مەرۋفەكانە!

من دەمەۋىت ئەم مالمە ئاۋەدان بىكەمەۋە، پىش مالى دىنام، بەلام تۇ كۆشكەكانى دىنات ئاۋەدان دىكەيتەۋە، ئەم مالمەش (ناماۋە بۇ گۆرەكە دەكات)، ويران دىكەيت، ئەبەرنەۋە رەقت لەو رۆۋمىيە كە لە ئاۋەدانىيەۋە دىگۆۋزىتەۋە بۇ مالىكى ويرانە، ئەگەل ئەۋەشدا كە دىزانىت ئەۋە سەرنىجامى ھەموۋمانەۋ دىربازىۋون لىتى ئاستەمە! ئىستا تۇ پىم بلى، كاممان شىتتىن؟

بەبىستىنى ئەم نامۆزگارىيەنى بالوون، ھارونە رەشىد دلى كەۋتە جۆشۈ دەستى كىرد بە گىرانو ھۆن ھۆن فرمىسك بە چاۋەكانىدا دەھاتنە خوارمەۋە بە دىنگىكى پىر لە گىران وتى: سۆيىند بە خۇدا تۇ راست دىكەيت!! پاشان وتى: ئەمى بالوون زىاتىر نامۆزگارەم بىكە..

بالوون: پەيامى خۋاى گەۋرە بەسە بۇ ئىمە، پابەندىبە پىۋەۋى جىبەجى بىكە.. پاشان ھارون وتى: ئايا داۋاكارىيەكت ھەيە تا بۆت جىبەجى بىكەم؟ بالوون: بەلى، تەنھا سى داۋاكارەم ھەيە، ئەگەر بىتۋانى بۆم جىبەجى بىكەيت.. ئەۋا زۆر سوپاست دىكەم..

ھارون وتى: داۋاكانت بىكە..

بالوون:

- دەمەۋىت تەمەنم زىادىبىكە!

- لە ھرىشتەى گىيان كىشان بىمپارىزە!

- دەمەۋىت بىمخەيتە بەھەشتەۋەۋ لە دۆزەخ دوورم بىخەيتەۋە!!

ھارون: بىۋرە ئەۋانە لە تۋانای مىندا نىن!

بالوون: كەۋاتە بىزانە كە تۆش ھەروەكو مەرۋفەكانى دىكە بەندەى، نەك پادشا،

مىنىش ھىچ پىۋىستىيەكم بە بەندىيەكى ۋەكو بەرپىرتان نىيە!

بالوول و فرمانروایی کوفه

فهرمانروای کوفه لای خه لکی به گهسیکی چروکو و رهزیلو دمست نوقاو ناوبانگی دمرکردبوو، به لام هیچ گهس نه پدمو پرا نهم راستییه له بهرده میدا بدرگینیت..

پوژیکیان فهرمانروای کوفه ویستی کاتیکی خوش به سه ربهریتو گه میك گالتهو سوعبهتو قسهی خوش بکات، بیرى گردموه باشتیرین رینگه بو به سه ربهردنی کاتیکی خوشو پر له گالتهو گهپ، له ههمان کاتدا هیچیشی تینه چیت، بالوولی به خه یالدا هات، پاسه وانه گانی راسپارد تا برؤن بالوولی بو بانگ بکمن، کاتیک بالوول گه میشته کؤشک، فهرمانروا ویستی به چهن دین پرسیار شهرمه زاری بکات، به لام هرچهند پرسیارى ناراسته ده کرد، بالوول وه لامیکی گورچکبری دمدایه وه، به شیومیه ک به

فەرمانىرەمما شەرمەزار دەپتە، فەرمانىرەمما ناچار بۇئەھدە لىق قەيرانە دىرباز بىت،
كە بە دەستى خۇي سەزى كىرەدە، بە بالتولنى كوت، بىستەمە كە تۇ، سەبارەت بە
سەگى راو، شەرھەزەيى باشە ھەيە..

بالتول وتى، خۇزگە وابووايە، مەبەستە جىيە لىق پەرسىيارە؟
فەرمانىرەمما وتى، تۇ دەزانىت كە مەن زۇر ھەزەم لىق راو راوشكارىيە، لىق بەرئەھە
دەمەھەيت سەگىكى باشە بۇ پەيدا بىكەيت، بۇ راو كىرەن.

بالتول، ھەل دەمە ئەو داواكارىيەت بۇ جىيە جى بىكەم.. لىق كەل ئەم قەسەپ ئەھدە
جىگە سەرسۇرمان بوو لىق فەرمانىرەمما.. ئەھدە بالتول لىق شەپنى خۇي نەجولە؟
فەرمانىرەمما، دەمەھەيت ھەر ئىستە بىرۇ داواكارىيەكەم بۇ جىيە جى بىكەيت..
بالتول، بە چاوان ھەرنىستە دەرۇم، دواي ھەند پۇزىك دەرۇمەھە بۇ لاتە ئەو
سەگەت بۇ دەھەنەم كە داوات كىرەدە.

دواي ھەند پۇزىك بالتول ھاتەھە بۇ كۆشەك، سەگىكى قەلەھە لىق كەل خۇيدا
ھىنا بوو، كاتىك فەرمانىرەمما چاوي كەوت بەو سەگە قەلەھە، زۇر بە تەورەپىيەھە
كوتى، مەگەر تۇ شەيت بوويت؟

بالتول، بۇجى شەيت بووم، جەنابى فەرمانىرەمما، شەيتە پەيدەھە؟
فەرمانىرەمما بە تەورەپىيەھە كوتى، ئايدا تۇ نازانى سەفەتى سەگى راو جىيە؟
بالتول بە ھەمەنى ھەلەمى داھەھە كوتى، بەلئە دەزانە؟
فەرمانىرەمما كوتى، زۇر باشە، ئىستە سەفەتەكانى سەگى راومان بىلەن..
بالتول، سەگى راو دەھەيت لىق سووكو لاواز بىت، بۇئەھە بىتەنەيت بە خەيرەيى
راپىكاتە بە ئاسانى نەچىرەكەي بىگىت.

فەرمانىرەمما، ئەگەر ئەھە دەزانىت بۇجى سەگىكى ئاوا قەلەھە لىق كەل خۇت
ھىناھە؟

فەرمانىرەمما لىق تەورەپىيە روخسارى سوور داگىرسابوو، بالتولنىش ئەم كەرى بۇيە

گردېوو که وانهیهک فیری فرمانېروا بکات، حکیمانه وهلامی دایهوه: جمنابی
فرمانېروا، توورې مېبه، تۆ بهو چرووکیو پزلیلییهی که ناسراویت له نیوان
خه لکیدا، تمنها له ماوهی یهک ههفته دا نهم سهگه دمکېته سهگیکی لهرو لاواز،
بهشیومیهک که سهگی پویش به نه نازهی نهو، نه توانن پابکهن..

فرمانېروا، سهری پامشانندو پرووی کرده خه لکه کهو گوتی: نایا نیوه دمرانن، که
من که سیکي نه ومنده پزلیلو چرووکه؟ هسهگانی بالوول پاسته؟
ناماده بووان وهلامیان دایهوه: به لئ جمنابی فرمانېروا، بالوولی حکیم پاست
دمکات..

فرمانېروا به توورې مېبه وه وتی: دایکتان پۆله پۆله تان بۆ بکات..
به پله به جلی هیشتن، تا لهو شهرمه زارییه خوی دمر باز بکات..

پژدی و چرووکی، دزیکردنه له خۆت و دهستبلاییه بۆ میراتگره کانت!

بالوونى و كۆشكى خەلىفە

خەلىفە ھارونە پەشىد كۆشكىكى لەسەر جۈانتىرىن شېۋە دېزايىنى ئەو سەردەمەي خۇي دروستكرد، كاتىك كۆشكەكەي تەۋاۋ بوۋ، ھەرمانى كرد بە ۋەزىرەكەي كە بە نىۋ تەۋاۋى شارو شەقامەكانى بەغدادا بگەرپتو خەلگى ناگادار بكاتەۋە، كە دەبىت ھەموو دانىشتۋانى شار سەردانى كۆشكى خەلىفە بگەنۋ بە وردى سەرنجى بدەن، تا ھەر كەسك پەخنەۋ پىشنىارىكى لەبارەي كۆشكەۋە ھەيە، سوۋدى لىبىبنو كۆشكەكەي پى پازاۋەتر بگەن، بۇ ماۋەي خەۋت پۇژ بە شەقامەكانى بەغدادا ناگادارىيان بلاۋكردەۋە، خەلگى لە ھەموو ناۋچەيەكەۋە ھاتن بۇ بىنىنى كۆشكى خەلىفە، بە بىنى سەرسامو دىخۇشبوون، ھىج كەس نەيتۋانى تەنھا پەخنەيەكى لى بدۇزىتەۋە، دۋاى خەۋت پۇژ ھارونە پەشىد وتى؛ نايە كەسك ماۋە كۆشكەكەي نەبىنىپتو بە دەم داۋاكارىيەكەمانەۋە نەھاتى؟

ومزىر گوتى: بەلى تەنھا يەك كەس نەھاتوۋە بۇ بىننى كۆشك، وتى: ئەو كەسە كىيە ئاگادارى بانگەۋازى ئىمەى بىستووۋ نەھاتوۋە بەدەم داۋاكارىيەكەمانەۋە؟
ومزىر گوتى: تەنھا بالوولۇق حەكىم نەھاتوۋە، ھارون ھەرمانى كرد كە لە ھەر شوئىنك ھەيە بېرۇن بىيەنن؟

ومزىر بە سواری ئەسپەكەى بە رېكەوت تەۋاى شاقامو كۆلانەكانى بەغداد گەپرا، بەلام بالوولۇق نەبىنى، لە ھاۋرپىيەكى پەرسى كە بالوولۇق نەبىنىۋە؟
وتى: ئەگەر لە شار لە نىۋ زىندوۋمگان نەبىت، كەۋاتە بۇ دىدارى مردوۋان رۇيشتووۋ، ومزىر بەرېكەوت بۇ گۇرستانى شار، سەپرى كرد ئەۋا بالوولۇق لە نىۋان دوو گۇرپا دانىشتووۋ ەمامەكەى بەسەرۋە نەۋاۋە ئىسقانىكى بە دەستەۋە گرتووۋ بەدەم گرىانەۋە لەبەرخۇيەۋە ەسە دەكات.

ومزىر سلاۋى لىكردو گوتى: بالوولۇق حەكىم، بۇچى زىندوۋمگان جىيەشتووۋ ھاتوۋىت بۇ لای مردوۋمگان؟

بالوولۇق گوتى: مەن لە لای كەسانىك دانىشتووۋ كاتىك جىم ھىشتەن، غەببەتم ناكەن، كاتىكىش لايان دادىنىشەم، نازارم نادەن، بىر كەرنەۋە لە ژيانى ئەۋان پەندو نامۇزگارپىيە..

پاشان ومزىر گوتى: خەلىفە ھارون داۋاى كردوۋە كە بەرېزتان سەردانى بىكەن، بالوولۇق گوتى: خەلىفە چ پىۋىستىيەكى بە مەن ھەيە؟

گوتى: دىيەۋىت بۇچوۋنى تۇ بزانىت سەبارەت بە كۆشكەكەى پاشان پىكەۋە بە رېكەۋەتن بۇ كۆشكى خەلىفە ھارون، سلاۋى لە خەلىفە كردو ئەۋىش بە جوانترىن شىۋە ۋەلامى دايەۋە ھەرمانى پىكرد دابىنىشەت، بالوولۇق دانىشتو چاۋمگانى بىرپىيە زەۋىيەكە، نە سەرى ھەلپرى بۇ لای خەلىفە، نە تەماشاي كۆشكە نۆپەكەى دەكرد، خەلىفە ھارون پىي گوت: بۇچى سەپرى كۆشكەكەم ناكەى؟ مەن لەبەرئەۋە ناردوۋمە بە داۋاى تۇدا تا بە وردى سەپرى كۆشكەكەم بىكەت، ئەگەر ھەر كەۋكۆرپىيەكى تىدايە پىمان بلى، تا چاكى بىكەن؟

بالوولی حەكىم

بالوولی حەكىم گوتى: جەنابى خەلىفە ئەم كۆشكەى تۆ دوو عەببى سەرمكى و
زۆر پروونى تىدايه.. يەكەمیان ئەوھىيە كە خاومنى ئەم كۆشكە دەمرىتو كۆشكەكەى
جىدەمەئىت، دوومیان كۆشكەكەش دەرووخىتو نامىنئەو!

ھارون بە بىستنى ئەم وشەيە زۆر توورمبوو، وتى: بالوول تۆ ھاتووى سەرەخۆشيمان
لئ بکەى، يان پىرۆزبايىمان لئ بکەى! بالوولی حەكىم وتى: كۆشكەكەى تۆ زياتر لە
سەرەخۆشییەو نزیكترە تا پىرۆزبايى، پاشان شىعیرىكى بەسەردا خویندەو.

خەلىفە يەكجار سەرسام بوو بە قسەكانى بالوول، ھەر لەبەرئەو داواى لىكرد
زياتر نامۆزگارى بكات.. بالوولی حەكىمىش چەند پارچە شىعیرىكى دىكەى بۆ
خویندەو تىايدا نامۆزگارى كرد كە دنیا كۆتايى دىتو تویشوو ھەلگىرئت بۆ پۆزىك
كە دینارو درھەمو كۆشكو تەلار، سوود بە خاومەكەى ناگەيمەئىت..

بالوول جەكەم بەغدادى

جەكەم بەغدادى بەككەك لە زاناو شارمزاو كەسە بەناوبانگەكانى شارى بەغداد
 بوو، رۇزىكىيان لەسەر زارى قوتابىيەكانى سەبارەت بە ئاكارو قەسە نەستەقەكانى
 بالوول ھەندىك شتى بىست، جەكەم بەرسى، ئەو بالوولە كىيە؟
 ھەندىك لە قوتابىيەكانى وتيان كەسكى سەرگەردانە، ئەو شوپىن جەكەمەكى
 ديارىكراوى نىيە..

جەكەم بەغدادى: ھەزەكەم چاوم پىي بەكەوت، تەكە بەرۆن بزانن لە كۆيەو
 بانگەشتى بەكەن بۇ لام، تا كەمەك قەسە لەگەندا بەكەم، چونكە مەن لە بارەى ئەومو
 زۆر شتى سەپرو سەرسورھەنەرم بىستوو..

قوتابىيەكانى شەيخ جەكەم ھەموو كۆلان و كوچەيەك لە ناو شاردە گەران، بەلام
 لە ھىچ شوپىنەك نەبوو، لە كۆتايىدا لە دەرەوى شار دۆزىيانەو، پىيان گوت، كە
 مامۇستاكەمان دەرەوى چاوى بە تۆ بەكەوت..

بالوولی حکیم گوتی: نهگهر نهو پټوښتی به منه، دمهیت نهو بیت بؤ لای من. کاتیک نهو همواله‌یان به شیخ جونهد گه‌یاند، وتی: نهو راست دهکات، دمهیت نیمه برؤین بؤ لای نهو، شیخ جونهدو قوتابییه‌کانی به ړیکه‌وتن بؤ لای بالوولی دانا، له ناوم‌راستی بیابان چاویان به بالوول کهوت، سمری خستبووه سهر به‌ردنکو بیرى له جوار دمورمگه‌ی دمکردموه..

شیخ جونهدو قوتابییه‌کانی سلاویان له بالوولی حکیم کرد، بالوول وه‌لامی دانه‌موه هه‌لسا له تمنیشت مامؤستاوه دانیشتو هرسی تؤ کیی؟ نه‌ویش له وه‌لامدا گوتی: من جونهدی به‌غدادیم.. وتی: نیشت جیبه؟ شیخ جونهد نامازهی بؤ قوتابییه‌کانی کردو وتی: کاری من په‌روم‌مکردن وړنموونیکردنی مرؤفه‌کانه..

بالوول به خه‌ندموه وتی: نهگهر تؤ مامؤستاو شمارمزی، نایا نادابی نانخواردن دمرانیت؟

شیخ جونهد زؤر به متمانه‌وه وتی: «سهرمتا به ناوی خودا دهست پټدهگم، له‌بهرده‌می خؤمه‌وه دهخؤم، هیواش هیواش نانده‌خؤم، به هیواشی پارووه‌که ده‌جوم، سه‌یری خواردنی دموروبهرم ناکم، دواى ته‌واوبوون سوپاسی خواى گه‌وره دهگم، دهسته‌کانیشم له پیش نانخواردن و دواى نانخواردن ده‌شؤرم».

بالوول هه‌ستابه سه‌رپو گوتی: مامؤستا چؤن ړنموونی خه‌لکی دهکه‌یت، له کاتیکدا تؤ نادابی نانخواردن نازانیت؟

شیخ جونهد به وه‌لامه‌که‌ی بالوولی حکیم سهرسام بوو، قوتابییه‌کانی گوتیان: خؤت بیتاهمت مه‌که نهو پیاوړکی دپوانه‌یه، به‌لام شیخ جونهد برؤای بهو هسه‌یه نه‌کرد، لهو برؤایه‌دا نه‌بوو که نهو دپوانه بیت.. بالوول رؤیشتو نه‌وانی جیه‌یشت، شیخ جونهد بانگی کرد: تکایه من پټوښتم پټه.. بالوول وه‌لامی دایه‌وه: باشه نهگهر تؤ نادابی نانخواردن نازانیت، نایا نادابی هسه‌کردن دمرانیت؟

شیخ جونهد وتی: به‌لئ، (ته‌نها به نه‌ندازهی پټوښت هسه‌دهگم، هسه‌ی

ئابدۇجى ئاكەم، ئەگەر قىسم بۇ خەلقى كىم بە ئەندازە توناي ژىرييان قىسەيان
لەگەلدا دىكەم، بانگيان دىكەم بۇ رېگەي خودا پىغەمبەرەكەي «سەلامى خۇي
ئىبىت».. ھىشتا قىسەكانى تەواو نەكردىبوو.. بالتوون دىستى كىردىمە بە رۆيشتن،
ھوتابىيەكانى شىخ جۈنەيد بانگيان كىرد چاومرئى بىكە با مامۇستا قىسەكانى تەواو
بىكات، بالتوون ئاۋرى داپەۋە وتى: بۇم دىكەوت تۇ نە ئادابى نانخواردن دىزانىت، نە
ئادابى قىسەكردن، ئىدى چىت لە من دىمۇيت؟

ھوتابىيەكانى كە بىنيان رۇخسارى مامۇستاكەيان زۇر تىكچوۋە، وتيان مامۇستا
بىنىت كە ئەم پىاۋە شىتە، ئىدى لەۋە زىاتىر چاومرۋانى جى ئى دىكەيت؟
شىخ جۈنەيد وتى: پىۋىستە گۈي بۇ قىسەكانى رادىرىن، شىخ جۈنەيد بە دۋاي
بالتوونى ھەكىمدا رۆيشت، بەلام بالتوون ھەۋلى دا زىاتىر دۋور بىكەۋىتەۋە، شىخ جۈنەيد
دۋوبارە بانگى كىردىمە وتى: من پىۋىستەم پىتە تىكايە.. بالتوون گۈي: چ پىۋىستىيەكت
بە من ھەيە، خۇ تۇ تەنانت ئادابى نانخواردن قىسەكردىنىش نازانىت؟
شىخ جۈنەيد: وتى: من زۇر شت لە تۆۋە قىردىمەم..

بالتوون وتى: باشە ئايا ئادابى خەۋتن دىزانىت؟
شىخ جۈنەيد گۈي: بەئى، كاتىك نوۋىزى خەۋتنانم كىرد، زىكەكانى خەۋتن
دەخۋىنەم جلى خەۋ لەبەر دىكەم سەرم لەسەر زەۋى دادىنىم لەسەر لاي راست
دەخەۋم.. دۋوبارە بالتوونى ھەكىم لە قىسەكانى شىخ جۈنەيد رازى نەبوو، وتى:
كەۋاتە ئادابى خەۋتنىش نازانىت.. پاشان دىستى بە رۆيشتن كىردىمە..

ھەندىك لە ھوتابىيەكانى شىخ جۈنەيد وىستيان لە بالتوون بىدن نازارى بى
بىگەيەنن، بەلام شىخ جۈنەيد رېگەي نەدا، ئەو پىاۋىكى ژىرىبوو، دۋابەدۋاي بالتوون
رۆيشت وتى: من شىخ جۈنەيدى بەغدادىم، ھىچ نازانم، تىكايە قىرى ئەو شتەم بىكە
كە تۇ دىزانىت لەبەر خودا..

بالتوون راۋىستاۋ خەندىمەكى كىرد وتى: ئەو كاتەي بانگەشەي زانىبىت كىرد، من
ئىت دۋوركەۋىتەۋە، بەلام كاتىك دانت نا بە نەزانىتدا ئەۋا من قىرت ئەكەم..

بالوول له سهر بهردىك دانيشتو داواى له شيخ جونهيد كرد له سهر نهو بهردى ته نيشتى دابنيشيت، پاشان وتى: هه موو نهو شتانهى سه بارمت به نادابى نانخواردن باست كردن لاهه كى بوون، بنه ماى سهرمكى نانخواردن نهويه كه دهبيت برانيت، ناپا خواردنه كمته هه لاله، پان نا، چونكه نانى حهرام سه دان نادابى له گه لدا باس بكهيت سودى نيهه، چونكه خواردنى حهرام دل رهش دهكات.

شيخ جونهيد بهو وه لاهه زور دلخوش بوو، وتى: خواى گهوره پاداشتت باتهوه.. پاشان سه بارمت به نادابى هسه كردن وتى: پيويسته له دلتيكى پاك و نيهه تيكي بيگه ردهوه بيتو هسه گانت بو رهزانه ندى خواى گهوره بيت، نهك هيچ كهسى تر، پاشان له هسه بى هودمو بى سود دووركه ويتهوه، چونكه هسه بى سودو بى هوده، له رهزى قيامته دابنيته به لاهه نه گهيتى بو خاونه كهى، نه گهر بهو شيويه نه بيت نهو نادابانهى تو باست لايوه كردن، هيچ سوديك به خاونه كهى ناگهيه نيت..

شيخ جونهيد له سهر بهردكه هه لاهه به وينهى هوتابيهك له سهر نهز نو له خزمهتى بالوولى هه كيمدا دانيشتو وتى: نهوهى تو فترت كردم پيش تو له هيچ كهسم نهبيستوهه پاشان دهستى بو به سنگيه وه گرتو وتى: ئيستا نادابى نووستنم بى بلى؟

بالوول گوتى: نهوهى تو گوت خاله لاهه كيه كاني نووستن بوو، خالى سهرمكى نووستن نهويه كه دلت خالى بكهپتهوه له خوشه ويستى دونياو له هه سودى ئيرمى، له رهوكينه بهرام بهر موسولمانان، زيكرو يادى خودا بكهيت تا نهو كاتهى چاوه گانت دهچيته خهوه..

پاشان بالوول هه ستاو شيخ جونهيد ويستى دهسته كاني ماچ بكات.. پيى وت: تو هه قو راستيت فتر كردم، داواكارم له خواى ميهرمان به باشترين شيوه پاداشتت بداتهوه..

ما سيفروش

كەش و ھەوای كۆشكى خەلىفە بە تەواى گۆرەبوو، پۆز پۆزى جەزىن بوو، خوانى خەلىفە بە جەندەھا خواردنى بەتامو مېومھات رازىترايوومو، ھەر كەس لەو پۆزەدا پرووى بگردايەتە كۆشكى خەلىفە، بە بېنىنى خوانو رازاومى كۆشك، دلخۆش و ناسوودە دەبوو.. لە خواردنە بەتامەگانى خوانى خەلىفە، سكى برسى تېردەکرد.

ھارونە پەشىد لەسەر تەختى پاشايەتى خۆى دانىشتبوو، ھاوسەرەكەى خاتوو (زوبەيدە) لە تەنىشتىيەو دانىشتبوو، پێگەوە يارى شەترەنجيان دەکرد، خزمەتكارەكان بەردەوام خوانەكەيان دەرازاندەوومو خەلكيش پۆل پۆل دەھاتن بۆ پېرۆزبایى جەزىنو لەسەر خوانەكە دادەنېشتن و نانيان دەخواردو خۆشییەگانى خۆيان دەردەپېرى، كۆشك ئەومەندە قەرمەبالغ بوو كە كەسێك ھەلدەستا لەسەر خوان، دەستبەجێ كەسێكى دیکە لە شوێنەكەیدا دادەنېشت..

لەو كاتەدا بالووئېش وەكو ھەر ھاولاتییەكى ناساى، بۆ پېرۆزبایى جەزىن ھاتە نێو كۆشكەو، خەلىفە ھارون داواى لێكرد كە لەسەر خوانەكە دابنېشى و نانېخوات، بەلام بالوولى ھەكیم، پەتیکردەوومو لە لایەكى مېوانخانەكەى كۆشكدا دانېشت..

ئەو كاتەدا دەرگاۋانەكە ھاتە ژوورمەوە وتى: ماسى فرۇشنىك مۇلەتى ھاتنە ژوورى دەۋىت بۇ لاي جەنابتان؟

خەلىفە بەيئەۋەسى سەرى لەسەر يارى شەترەنچەكەى بەرزى بىكاتەۋە، وتى: ماسى فرۇش چى دەۋىت؟ دەرگاۋانەكە وتى: ماسى فرۇشەكە ماسىيەكى زۇر گەۋرەى ھىناۋە، دەۋىت پىشكەشى بەرپىزتانى بىكات.. خەلىفە ھارون مۇلەتى ھاتنە ژوورمەۋى بە ماسى فرۇش دا..

كاتىك ماسى فرۇش ھاتە ژوورمەۋە بۇ لاي خەلىفە ماسىيەكەى پىشكەش كىرد، خەلىفە بە گەۋرەۋى ناۋازمى ماسىيەكە زۇر سەرسام بوو، بەشىۋەيەك ھەرگىز پىشتر ماسى لەو جۇرەى نەدىتبوو.. فەرمانى كىرد چوار ھەزار دەرھەم بىدەن بە ماسى فرۇشەكە.. ماسى فرۇش چوار ھەزار دەرھەمى ۋەرگىرتو كۆشكى بەجىيەشت، خاتوو زوبەيدە پەخنەى لەو بىرپارەى خەلىفە گىرتو وتى: ھەست ناكەپت ئەو بىرە پارەى بەخشىت بە ماسى فرۇشەكە زۇر زۇرە؟

خەلىفە ھارون سەپىرىكى خاتوو زوبەيدەى كىردو وتى: بۇچى پەخنە لە بەخشىنەكانمان دەرگىت؟

خاتوو زوبەيدە، ئەم پۇژانە پۇژانى جەزىن، خەلگانىكى زۇر، سەركىردە لايەنگرانى دەۋلەتو پىلۋاران دىن بۇ لاتو جاۋيان لە مالو بەخشىنى تۇيە، دەۋىت پىيان بىبەخشىت، ئەگەر تۇ ئەو ئەندازمە بىبەخشى بە ماسى فرۇشنىك، كەۋاتە نابىت بە ھىچ كام لەۋانى دىكە لەو بىرە كەمتر بىبەخشىت، ئەگەرنا ئەۋان دەلەين خەلىفە تەنەنەت نىرخى ماسى فرۇشكىشى بۇ نىمە دانەنا، ۋەلامەكەى خاتوو زوبەيدە بىرى خەلىفەى سەرقال كىرد، چونكە قەسەكەى خاتوو زوبەيدە ۋاقىعى بوو، بەردەۋام ئەو قەسەپەى لە بىرى خۇيدا لىكەدەۋە، خۇنەگەر ئەمىرۇ ھەر كەس سەردانى خەلىفە بىكاتو ئەو ئەندازمەى پىبەخشى، لە خەزىنەى خەلىفەدا ھىچ شتىك نامىنىتەۋە؟ خەلىفە بۇچوۋنەكەى زوبەيدەى بە تەۋاۋى بەلاۋە پەسەندىبوو، بەلام نەيدەزانى چى بىكات، ھەر بۇيە بە خاتوو زوبەيدەى گوت: چۈنۋ بە چ شىۋەيەك ئەو بىرە

پارمىيە ومربگرىنەمۇ، لە كاتىكىدا تۆ دىزانىت ئەمۇ كارە، واتە بەشىمان بوونەمۇ لە
بىرپارو بەخشىنمان، زيان بەناوبانگو شۆرمەنمان دەگەپەنىت؟

خاتوو زوبەيدە كەملىك بىرى كىرەمۇ وتى: بانگى ماسى فرۇشەكە بىكە، پىرسىيى
لئ بىكە، ئەمۇ ماسىيە نىرە، يان مى. خەلىفە ھارون وتى: باشە ئەگەر وەلامى دايەمۇ
نىرە، يان مى، چ سودىك بە نىمە دەگەپەنىت؟

خاتوو زوبەيدە گوتى: ئەگەر وتى نىرە بلئ، ھەزم لە ماسى نىر نىيە، ئەگەر
وتىشى مىيە بلئ ھەزم لە ماسى مىيە نىيە! بەمۇ بەھانەيە دىتوانى پارمەكى
لىومىرگىرەمۇ! لەمۇ كاتەدا بالوون كە گۆپىيىستى ئەمۇ وتوۋىزە بوو، وتى: جەنابى
خەلىفە واز لە ماسى فرۇشەكە بېيەنە، ھەمۇ مەدىن بەمۇ ھسانە فىلى لئ بىكەن!
خەلىفە گوتى بۇ قىسە بالوون ئەگىرت، چۈنكە پىزى زۆرى لە خاتوو زوبەيدە
دەگىرتو بۇچوونەكانى بەلاۋە پەسەندىبوو. ھەرمانى كىرە ماسى فرۇشەكە بۇ
بانگ بىكەن..

ماسى فرۇش لە خۇشىدا گەپىشتىبوومۇ مالمۇ، لە خۇشى ئەمۇ ھەمۇ پارە
دىستى كەوتىبوو، زۆردىلخۇشبوو، لە بىرى ئەمۇدا بوو كە جى بىكات بەمۇ ھەمۇ
پارمە. لەمۇ ساتەدا ئەمۇ دەرگا دراو پىيان راگەيانە كە جەنابى خەلىفە ھەرمانى
كىرەمۇ بىگەپىتەمۇ بۇ كۆشك. ماسى فرۇش بەپىكەوت بەرەمۇ كۆشك رۆپىشتە
بەردەمى خەلىفەمۇ خاتوو زوبەيدە. خەلىفە وتى: خاتوو زوبەيدە پىرسىيىكى ھەمە،
ئايا ئەمۇ ماسىيە نىرە، يان مىيە؟

ماسى فرۇشەكە زەردەخەنەمەكى كىرەمۇ بەمۇ پىرسىيە سەرسام بوو، لەبەر خۇيەمۇ
دىگوت: ئايا دىبىت كەسلىك ھەپىت بىزانىت ماسى نىرە مى لە يەكتەر جىياپاكەمۇ!
لەمۇ ساتەدا بالوون لىي نىزىك بوومۇمۇ بەمۇ گۆپىدا جەپەمەكى كىرە، پاشان ماسى
فرۇشەكە وەلامى دايەمۇ: ئەمۇ ماسىيە نە نىرە نە مىيە، ئەمۇ ماسىيە دوورەگە! خەلىفە
بەمۇ وەلامى ماسى فرۇشەكە سەرسام بوو، بۇنەمۇ خاتوو زوبەيدە لەمۇ ھەلۋىستە پىزگار
بىكات، وتى: ئافەرىن بۇ وەلامەكەت، ھەرمانى كىرە چوار ھەزار دىرەمى تىرى پىيە بىدەن..

پاشان ماسى فرۇشەكە داۋاي مۆلەتى پۇيشتىنى كرد، خەلىفەش مۆلەتى پۇيشتىنى پىيدا.. ماسى فرۇشەكە بەو ھەموو پارمىيەو پۇيشتە دەرەو، ئەو كاتەدا درەھمىكى لىكەوتە خوارەو، داھاتەو درەھمەكەى ھەلگرتەو، زوبەيدە چاۋى لىبوو، بە ھاوسەرەكەى گوت: تەماشاي چاۋچنۇكى ماسى فرۇشەكە بكة، ھەشت ھەزار درەھمى وەرگرتەو، ناتوانىت چاۋپۇشى لە يەك درەھمى خۇى بكات، ھارون چارۋىكى دىكە ھەرمانى كرد، ماسى فرۇشەكە بانگ بكةنەو، بۆئەۋى ھەموو ئەو درەھمانەى لە دەستىدايە لىى وەرگرتەو.. دووبارە بالوول وتى، واز لە ماسى فرۇشەكە بەيىن بابروات، دىسانەو خەلىفە گوۋى بۇ بۆچۈنەكەى بالوول نەگرت.. واخۇى نىشاندا كە ھەر گوۋى لە قسەكەى بالوولى حەكىم نەبوو، كاتىك ماسى فرۇشەكە گەراپەو، خەلىفە بە توورمىيەو پىى گوت: ھەشت ھەزار درەھمەت لە دەستىدايە، تەنھا يەك درەھمەت لىكەوت داھاتىتەو درەھمەكەت ھەلگرتەو.. ماسى فرۇشەكە زانى كە خەلىفە دىيەۋىت بە ھەر بىيانوۋىيەك بىت ئەۋى پىى بە خىشە لىى وەرگرتەو، وتى: مەن وىستم بەو كارەم نىشانى بىدەم كە پىز لە جەنابى خەلىفە دىگرم، لەبەرئەۋى روۋىيەكى درەھمەكە ئايەتىكى قورئانى پىرۋزەو روۋىيەكى تىرىشى ناۋى بە پىز جەنابى خەلىفە، ئەگەر ھەلەم نەگرتايەتەو دىكەوتە زىر پىو، ئەۋەش ھەم سوۋكاپەتەيە بە قورئانى پىرۋز، ھەم سوۋكاپەتەيە بە ناۋى خەلىفە بىرواتە زىر پىو..

ھارون ئەۋەندەى دىكە سەرسام بوو بە ۋەلامى ماسى فرۇشەكە، ھەربۇيە ھەرمانى كرد چوار ھەزار درەھمى دىكەى پى بىدەن.. پاشان لەسەر كورسىيەكەى ھەلساۋ بە بالوولى داناي گوت: خەلگى بە تۆ دەلەن: شىت، بەلام ئەو كەسە شىتە كە تۆ ئامۇزگارى دىكەت بەۋى كە واز لە ماسى فرۇشەكە بەيىت، بەلام بە قسەى نەكردىت، لە بىرى ئامۇزگارى تۆ، گوۋراپەلى ئەم خاتوونە بوو..

بالتوال و بازركان و بونفروش

رۇژىكىيان بالوولى حەكىم بە يەككىك لە گەرەكەكانى شارى بەغدادا تىدىمپەرى،
جاوى كەوت بە پىاوپكى نامۇ، كە بە «رېبوار دەچوو»، زۆر بە حەسرەتەو دەگىيا..
بالوول ھەلوپستەپەكى كردو لىي پەرسى: بۇچى بەو شىومپە دەگى؟

رېبوارمكە وتى، پەرسىارم لى مەكە با بىرىنم نەكولتەو، پەنا دەگرم بە خودا لە
ستەمى ھەندىك كەس كە ستەمىيان لىكردووم..

بالوول دەستى خستە سەرشانى پىاومكەو وتى: پەناى ھەموومان خوداى گەورەپە،
بەلام تۆ پەيم بلى، ھۆكارى نەم گىريان و بىتافەتتەپەت جىپە؟

دواى ئەمەوى بالوولى حەكىم پىداگىرى كرد بۆ زانىنى ھۆكارى گىرانەكەى، بەو
ھىواپەى چارەسەرپكى بۆ بدۆزىتەو، كابرا چىرۆكەكەى بەم شىومپە بۆ گىراپەو،
ماومپەك لەمەوبەر بەمەبەستى گەشتكردن، وپستم بېرۆمە دەرەوى شار، لەبەرئەو
ترسام كە پارەو سامانەكەم لە مال جىبەنلەم، لە ترسى دزىن و لەناوچوون، لەبەرئەو
پارەو سامانەكەم خستە نىو كىسەپەكەومو بىردم بۆ بازار، بۆئەمەى لای دوكانى
بۆنفرۆشەكە بە ئەمانەت داپەنەيم، تا ھەم دلو خەپالەم لای نەبىت، ھەمىش لە دزى
فەوتان بىپارىزم.. نىستا كە گەرەمەتەو دوكاندارمكە نكولى لە ئەمانەتەكە دەكاتو
دەلتەت، شتى وام لانيپەو تۆ بوختانم بۆ ھەلدەبەستى!!

رېبوارمكە بەدەم گىرانەوەى قسەكانى فرمىسكى ھەلدەموواند، بە دەسپەك
فرمىسكەكانى دەسپى، سىماو روخسارى لە پىاوا باشان دەچوو، بالوول دلتەواپى
داپەوەو پىي گوت: بە وپستى خودا من دەتوانم زۆر بە ئاسانى مافەكەت بۆ
بگىرەمەو.. ئىدى خەم مەخۇ..

بۆ ئەم مەبەستە بالوول ناوئىشانى دوكانى بۆنفرۆشەكەى لىوەرگرت، دواتر پىي
گوت: من بەيانى زوو لەگەل خۆرەلاتن دەرۆم بۆ دوكانى بۆنفرۆشەكە، تۆش پىش
خۆرەلاتن ئەوى ئامادەپە..

رېبوارمكە پەرسى: من جى بلىم و جى بكەم؟
بالوول: وتى: كاتىك گەپشتەپە دوكانەكە ھىچ قسەپەك لەگەل مندا مەكە، ھەرەمكو

ئەمدى كە تۇ من نانسىت، بە دووكاندارمگە بلن ھاتووم ئەمانەتەكەم بىدەيتەوھ.. بەمشىوئە مائىئاواپيان لە يەكدى كرد.

بۇ سبەينى، ھەر بەو شىوئەيى بالوون پلانى بۇ دانابوو، بالوون پېش خۆرھەلاتن گەشىستە دووكانى بۇنفرۇشەكە، پېي گوت: من بە نىازم سەفەر بگەم بۇ خۇراسان.. بۇنفرۇشەكە دەپويست بە خىرايى لە نىازى بالوون تىبگات، ھەر بۇيە ھىواي خواست كە سەفەرىكى خۇش و سەركەوتوو ئەنجام بدات..

بالوون: منىش ئاواتەخوازم سەفەرىكى خۇش بېت، بەلام شتىك ھەيە زۆر دوودلى كردوم، ھەرنەوھش واىكردووہ بىمە لاي بەرپىرتان، بۇنفرۇشەكە وا خۇي دەرخت كە پەرۇشىيەتى دەپەوئەت ھەلوئىستىكى ھەبىتو پارمەتى بدات، پىرسى چى نىگەرانى كردويت قوربان؟

بالوون وتى: بىركى مرورايى زىپرە ھەيە، بە بەھاي نىزىكە «۲۰» دىنارى ئالتون، دەمەوئەت لاي كەسىكى ئەمىن دابىنىم، تا كاتىك لە سەفەرمگەم گەرامەوہ، بە سەلامەتى ئەمانەتەكەم بۇ بگىرپىرتەوھ..

بۇنفرۇشەكە وا خۇي دەرەخست كە سەرھالە، كەلوپەلى دەگواستەوہ لە شوئىنىكەوہ بۇ شوئىنىكى دىكە، وا خۇي نىشان دەدا كە زۆر گوئ بەو مالو سامانە ناداتو بە لايەوہ گرنگ نىيە، بەلام بالوون زۆر بە باشى چاودېرى ھەموو جولەيەكى بۇنفرۇشەكەي دەكرد، دەپزانى كە ھەموو ھۇش و بىرى لاي كىسە پىر لە مروارىيەكەيە.. كە لە راستىدا كىسەيەكى خەيالىيە. بالوون وتى: من لە خەلكى شار زۆر پىرسىارم كرد سەبارەت بە كەسىكى دەستپاك و باومرپىكراو، تۇيان نىشاندام، لەبەرنەوہ منىش ھاتووم تا ئەم كىسەيە بە ئەمانەت لاي تۇ دابىنىم..

بۇنفرۇش لە خۇشىدا قەسەي بۇ نەدەكرا، بەلام ھەولى دەدا كۆنترۇلى خۇي بكات، وتى: ھىوادارم شوئىنى گومانى باشى ئىوہ بىم..

لەو كاتەدا بالوون سەپىرى دەرەوہي دووكانەكەي كرد، بىنى وا رېئوارمگە بەرەو دووكانەكە دېت، بالوون كىسەكەي دەرەيناو لەبەردەمى دووكاندارمگە داپنا، كاتىك

دووكاندارمگە چاۋى بە كىسەگە كەۋت، خەرىكبوۋ لە خۇشىدا چاۋى دەۋرى..

بەلام نازىزانم، ناوكىسەگە جگە لە وردە شوشەو ئەم ھىچ مروارىۋ زىرپىكى تىدا نەبوۋ، ئەم كاتەدا رېبوارمگە خۇى كرد بە ژووراۋ پاش سلاۋ وتى: ھاتووم بۇ ئەۋەى ئەمانەتەگەم بدمىتەۋە..

بۇنفروۋشەگە ترسا لەۋەى دەستەگەى ناشكرا بېيت، چۈنكە بە حسابى خۇى ئەم كىسەى رېبوارمگە لە چاۋ ئەم ھەموۋ مروارىيەدا ھەر ھىچ نىيە، لەبەرئەۋە بە شاگردمگەى گوت: ئەمانەتى ئەم بياۋە لە فلانە شوپن دامناۋە، خىرا بىرۇ بۇى بېينە.. رېبوارمگە كىسە پارمگەى خۇى وەرگرتەۋەم لە دووكانەگە چوۋە دەرۋە، دواى كەمىك بالوۋلىش مائاۋايى كردو لە دووكانەگە چوۋە دەرۋە..

كاتىك بۇنفروۋشەگە دالنىابوۋ لەۋەى كە بالوۋن بە تەۋاۋى لە دووكانەگە دوورگەۋتۈتەۋە.. كىسەگەى بەرز كىردەۋەم لەسەر مېزەگە داپنا، ئەم كاتەدا شاگردمگەى سەپرى دىكرد، كاتىك بۇنفروۋشەگە ھەستىكرد شاگردمگەى سەپرى دىكات ھاۋارى كرد بەسەرياۋ پىي گوت: بىرۇ بەلاى كارى خۇتەۋە.. لە خۇشىدا چاۋى پىرپوۋ لە فرمىسك، كىسەگەى كىردەۋەم بىنى جگە لە ئەم وردە شوشە، ھىچ شتىكى دىكەى تىدا نىيە...!!!

خۇشەۋىستان دىبىت بۇنفروۋشەگە چى بەسەر ھاتبىت، كاتىك ناۋ كىسەگەى بىنيۋە كە پىرە لە ئەم وردە شوشە!!!

بەم شىۋەىە ھەكىم مالىۋسامانەگەى كاكى رېبۋارى لە ھەۋتانۋ تياچوۋن رىزگار كردو خەندەى رېبۋارى كىردە شادىۋ پىكەنن، شادى ستەمكارىشى كىردە خەمۋ بەزارە!

پۇۋىكىيان پياۋىك لە شارى بەغداد پروى كرده دادگاۋ لە لاى قازى لەسەر كەسنىك
كە ستەمى لىكردبوو سكالانى تۆمار كرد..

قازى پىرسىارى لە سكالانكار كىرد؛ كە پرووداۋەكە چۆن پرووداۋە؟
سكالانكار؛ دەستىكرد بە گىرپانەۋەى چىرۆكى ستەملىكردنەكەى، پاش تەۋابوۋنى
قەسەكانى، قازى بۆى دەرگەۋت كە ستەمكارەكە پەكەكە لە ھاۋرپۆ دۆستە نەزىكەكانى..
لەبەرخۆپەۋە وتى؛ چ كارەساتىكە ھاۋرپەكەم كەۋتۆتە ناۋ نەم كىشەپەۋە؟!
لەبەرئەۋە قازى بېرى لە چارەسەرلىكى گونجاۋ دەرگەۋە، تا بىتوانىت بەۋ ھۆپەۋە
سكالانكار لە داۋاكەى بىچ ھىۋا بىكات..

ھەربۆپە لىنى پىرسى؛ ئاىپا بۆ راستى قەسەكانت شاھىيت ھەپە؟
سكالانكار وتى؛ بەلى شاھىدم ھەپە.. قازى وتى؛ شاھىدمەت كىپە؟
سكالانكار؛ جەنابى بالوول شاھىدەۋ ناگای لە پرووداۋەكە بوو..
بە بىستىنى ناۋى بالوول قازى پەنگى تىكچوو، چۈنكە زۆرباش بالوولنى دىناسىۋ
دەپزانى جەندە ژىرو داناپە..

بەلام جەنابى ھازى جگە لە داواکردن بۇ نامادەمبوونى بالوول لە دادگا، چارمىيەكى دىكەى نەبوو..

كاتىك سكالاکار پۇشت بە دواى بالوولدا، ھازى بە تەنھا مايەو، لەبەر خۇيەو وتى، ئەگەر بالوول ھات، دەبىت چەند پەرسىيارىكى ئاراستەبکەم، گە ھىچ پەيوەندى بە سكالاکەو نەبىت، بۇئەو بىزار بىتو پىرواتە دەرەو..

دواى کاتزمىرىك سكالاکار گەپايەو نىو دادگاو جەنابى بالوولىشى لەگەل خۇيدا ھىنابوو، کاتىك ھازى چاوى بەم دوو کەسە کەوت، کەمىك کۆكىو پاشان بە بالوولى گوت، ئايا شاھەتى دەمەيت لەسەر نەم سكالایە؟

بالوول سەپىرىكى ھازى کردو گوتى، بەلى..

ھازى کەمىك بىرى کردەوو وتى، ئايا قورنانت لەبەرە؟

بالوول، بەلى ھەموو قورنانى پىرۇزم لەبەرە..

پاشان پەرسى، ئايا ئەھکامە شەرعىيەگان دەزانىت؟

بالوول، زىاتەر لە پىوېست شارەزاي ئەھکامە شەرعىيەگانم..

پاشان ھازى وتى، ئايا ھىچ کات مردووت شۇردوو؟

بالوول بە خەندەو وتى، لەسەر ئەو ھاياتووم، ئەوگارى باووپا پىرانىشم بوو!

پاشان ھازى ئەو ھەم لەبەردەستىدا بوو کۆى کردەوو پەرسى، ئايا کاتىك جەنازىمەکت

شۇردووو خستوتە نىو گۆرەو، چىت ھى وئو؟

بالوول لە وەلامدا وتى، پىم گوتو ئەم مردنەت پىرۇزبىت، چۈنکە وەکو شاھىد

لەبەردەم ھازىيەكى وەکو تۇدا نامادە نەبوو!!

بە بىستنى ئەم قەسە ھازى پەنگى پوخسارى گۆرا، زانى کە خۇدزىنەو لە دەستى

زانابىو دانابى بالوول ئاستەمە، چارمىيەكى دىكەى نەبوو، جگە لە پەسەندکردنى

شاھەتىيەكەى بالوولى جەكەم..

بەلى خۇشەوېستان، بالوولى داناو جەكەم بە وىقارو سەكىنەتو دانابىيەكەمەو،

ماقەكەى گىرپايەو بۇ كەسى ستەملىکراو.

بالتوول و بهر سيارتي مشكه كان

به سهرهاتيكي ديكه له به سهرهاته دهگمه نه كانی بالتوولی جه کیم که به یو هسته
به دادومری و بهرگریکردن له سته ملیکراوان، سالتیک په کتیک له بازارگانه کانی شاری
به بغداد به مهبهستی به جیهینانی فهریزهی جهج، رویشت بؤ شاری مهککه ی پیروژ،
له پیش رویشتنیدا کیسه یهک دراوی زهړی هه بوو سپاردی به قازی شار، چونکه له
دهستپاکی قازی دنیابوو..

داوی تەواو بوونی فەریزەى حەج، بازەرگانه‌کە گەڕایەو، چەند رۆژێک پاش
گەڕانەوێ رۆیشت بۆ لای جەنابی قازی بە مەبەستى وەرگرتنەوێ ئەمانەتەکەى..
بەلام قازی داوی لێبوردنى لێکردو پێى راگەیانند کە کیسە دراوەکەى مشک
خواردوویەتی!

بازەرگان لە تاوی مالى سامانەکەى دەستیکردە گریان، جگە لە هەلومرانی
ئەسیرینی چاوەکانى چارمەکی دیکەى نەبوو، چونکە نەدەسەلاتى بەسەر قازید!
هەبوو، نەدەیتوانى بە قازی بلێ باومر بە قسەکانت ناکەم، لەو کاتەدا بالوول بەلای
بازەرگانه‌کەدا تێپەری، کاتێک بینی بازەرگان زۆر بە کوڵ دەگری و خەم دەخوات، لێ
نزیك بوووەو لە هۆکاری گریانەکەى پرسىاری کرد.. بازەرگانیش بەسەرھاتەکەى بۆ
گەڕایەو..

بالوولی حەکیم پێى گوت خەم مەخۆ، بە پشتیوانى خودا سەمین مالى سامانەکەت
بۆ وەردەگرمەو.. بالوول بازەرگانی جێهێشتو رۆیشت بۆ لای خەلیفە ھارونە ڕەشید..
پێى گوت: فلان بەرپر سيارتیت دا بە فیسار کەسو فلان کەست کرد بە بەرپر سيارى
فلان شتو.. هتد، خەلیفە پرسى تۆ چیت دەو؟

بالوول گوتى: دەمەوێت ببمە بەرپر سى مشکەکانى شار!

خەلیفە ھەرچەندە داواکەى لاسەپربوو، بەلام دەیزانى کە بالوول بێ حیکمەت
ئەو داوايە ناکات، ھەربۆيە وتى: باشە ئەو تۆ بەرپر سى مشکەکانى ناو شارى!
بالوول گوتى: بەو شتوويە نابێت، پێویستە فەرمانم بۆ دەرێکەیتو بە فەرمى ئەو
پۆستەم پێبەخشیو چەند پاسەوانێکم بۆ دابنیتیتو چەند کەسێکیش بە دەفەو
لەگەڵدا بن..

خەلیفە ھەر بەو شتوويەى کە بالوول خواستى بوو، فەرمانى بۆ دەرکرد، بالوول
سواری ئەسپەکەى بوو، چەند پاسەوانێک بەدوايەو بوونو چەند کەسێکیش بە دەف
لێدانەو بەدوايە رۆیشتن، کەس لەوان نەیدەزانی بالوول مەبەستى چییەو بۆ کوێ
دەچیت.. خەلگى بە بینینى ئەو دیمەنە پێدەکەنێنو گالتهیان پێدەھات.. بالوول

بهردموام بوو له پښتن تا گهښته مالی قازی، فرمانی به دارودسته‌گه‌ی کرد که چالیک له ژېر دیواری مالی قازیدا هه‌لېکهن، قازی به دنگی دمنو پاسه‌وانه‌کانی بالوول هاته‌دمروه، کاتیک بالوولی بینی، پرسې، نه‌وه چی دمکیت، بالوول؟ بالوول گوتی: نایا من لیپرسراوی مشکه‌کان نیم؟ مشکیک لیرمه‌کی نالتونی خواردوومو خوی کردووه به ژېر نه‌م دیواری مالی تودا.. منیش دمه‌وېت دستگیری بکه‌م!

قازی وتی: بالوول چوڼ مشک لیره دمخوات؟ بالوول له وه‌لامدا گوتی: هه‌روه‌گو چوڼ مشکه‌کانی نیوه دراوه نالتونیه‌کانی بازرگانه‌گه‌ی خوارد، هر به‌و شیومیه‌ش لیره نالتونیه‌گه‌ی منی خواردووه! جا توش، یان دراوه نالتونیه‌کانی نه‌م بازرگانه بگیریوه، یان من ماله‌گه‌ی تو دپروختیم تا مشکه‌که دستگیر بکه‌م..

قازی به ناچاری نه‌مانه‌ته‌گه‌ی گیرایه‌وه بؤ بازرگانه‌گه‌! جه‌نابی حکیم هه‌میشه له خه‌می چارمه‌ری گرفتو کیشه‌ی خه‌لکیدا بووه، له‌به‌رنه‌وه هه‌موو کات به بیری تیژو بیرۆکه‌ی ناوازه، چارمه‌ری گرفته‌کانی کردووه، بؤ سرخستنی ستملیک‌راوان، هه‌موو تواناکانی خستوته کارو به‌ردموام پشتیوانی له بې نه‌واپانو هه‌زاران کردووه، حکیم به درېژایی ژبانی دژ به ستمکارو دمه‌لاتداران، له سه‌نگه‌ری ستملیک‌راواندا بووه!

بالوونى حَكِيم

بالوون

میشریک فیری خویندنه ده کات

زۇرچىار خەلقى شارمىكانى دىموروبەر دىمھاتىن بۇ سەردانى فەرمانىرەۋاى شارى كوفە ۋە دىارى جانۇ بە نىرخىيان بۇ دىمھىنا، رۇژىكىيان پىاۋىك ھات بۇ شارى كوفە ئىستىرىكى لەگەل خۇيدا ھىناپو، بەرمو كۆشكى فەرمانىرەۋا بەرىكەت، تا دىارىيەكەى پىشكەشى فەرمانىرەۋاى كوفە بىكات، ھاۋكات ئەو رۇژە جەزىن بوو، گەورە پىاۋانى شارى كوفە بۇ پىرۇزىيە جەزىن ھاتپوون بۇ لاي جەنابى فەرمانىرەۋا، بىنيان پىاۋىك جەلەۋى ئىستىرمەكەى گىرتوۋە بەرمو كۆشك دىت، دىمەنەكە سەرنجى نامادىبوۋانى راکىشا، ھەموۋان دىستىيان كىرد بە پىكەنىنۇ گالتەپىكىردىنى ئىستىرمەكەى خاۋنەكەى، ھەر يەك لەۋان بەشىۋەپەك تۈنچى لەۋ دىارىيە دىدا، كە بۇ فەرمانىرەۋا ھاتپو، زۇرىيان بە نازىستەۋخۇ تۈنچىيان لە جەنابى فەرمانىرەۋا دىدا، تا جەنابى فەرمانىرەۋا بە تەۋاۋى قەلىسۇ توۋرەپو، بۇ ھەر يەك لەۋان لە كەمىندا بوو، چاۋرەپى ھەلىكى گۈنچاۋى دىكىرد، بۇ ئەۋەى توۋرەپوۋنى خۇى بەسەرىندا خالى بىكاتەۋە.

لەۋ كاتەدا يەكلىك لە نامادىبوۋان بە گالتەچارىيەۋە وتى، ئەگەر جەنابى فەرمانىرەۋا مۇلەتمە بىدات، ئەم ئىستىرە قىرى خۇىندەۋارى دىكەم، كاتىك فەرمانىرەۋا گۈنى لەۋ قىسەيە بوو، جامى توۋرەپوۋنى خۇى بەسەردا رۇزاندو بەسەرىدا ھاۋارى كىرد، دىكىت رۇلەرۇت بۇ بىكات، دىزانىت دىلەپى چى؟

بىگومان دىبىت ئەۋ قىسەيەت بىسەلمىنىت، بىدەنگى بالى بەسەر نامادىبوۋاندا كىشا، نامادىبوۋان زانىيان دۋاى توۋرەپوۋنى فەرمانىرەۋا بۈرۈك بۇ گالتەۋ گەپو پىكەنىن نامىنىتەۋە، ترسو بىم بالى بەسەر نامادىبوۋاندا كىشا، بەتەبىت ئەۋ كەسەى گۈتى، ئىستىرمەكەى قىرى خۇىندەۋارى دىكەم!!

فەرمانىرەۋا لە ناخەۋە دىلخۇشبوۋ بە بىدەنگىبوۋن ترسانى نامادىبوۋان، كاتىك بىنى توۋرەپوۋنەكەى كارىگەرى زۇرى كىرۋەتە سەر نامادىبوۋان، پاشان بەۋ پىاۋەى گۈت، ئەگەر تۈنچىت ئەۋ ئىستىرە قىرى خۇىندەۋارى بىكەيت، ئەۋ لەلايەن مەۋە خەلاتىكى گەورە دىكىرىت، خۇنەگەر نەتتۈنى ئەۋە فەرمان دىكەم بىكۈزى!

هەر چهنده پیاوکه زۆر په‌شیمان بووموه له قسه‌گانی، به‌لام سوودی نه‌بوو، دواتر ویستی بیده‌نگی کۆرپه‌که بشکینیت، وتی: جه‌نابی فهرمانرپه‌وا پتویسته چه‌ند پۆژیک مۆله‌تم بدمیت بۆ ئەو کاره‌!

فهرمانرپه‌وا دستیکى به‌ سمیلیدا هیناو وتی: پتویستت به‌ چه‌ند پۆژ هه‌یه‌؟ پیاوکه که نه‌یدمزانى چى ده‌لێت، وتی: ته‌نها (۱۰) پۆژ.

فهرمانرپه‌وا مۆله‌تى (۱۰) پۆژى پێدا، پیاوکه‌ زۆر به‌ خه‌مباریه‌وه جله‌وى ئیستهره‌که‌ى گرتو به‌رمو مال که‌وته‌ رێ، ئەو که نه‌یدمزانى چ چارمنووسیکى ر‌مش چاومرپى ده‌کات.. له‌ ماله‌وه چاومرپیان ده‌کرد تا به‌ دیارییه‌کى به‌ نرخى جه‌نابی پاشاوه بگه‌رپته‌وه، به‌لام کاتیک گه‌يشته‌وه مالو هه‌واله‌که‌ى بۆ خیزانه‌که‌ى گێراپه‌وه، خیزانه‌که‌ى قیزاندى به‌سه‌ریداو هه‌رحى له‌به‌رده‌ستى دابوو، گرتیه‌ سه‌رى هاوسه‌ره‌که‌ى دواتر له‌ مال دهرى کرده‌ ده‌رموه..

پیاوه‌ هه‌زارو به‌سه‌زمانه‌که، نه‌یدمزانى چى بکاتو پوو له‌ کوێ بکات، جله‌وى ئیستهره‌که‌ى به‌ده‌سته‌وه گرتو به‌ناو کۆلانه‌کانى شارى کوفه‌دا ده‌سوراپه‌ومو له‌به‌ر خۆیه‌وه ده‌یگوت: هه‌رحى به‌سه‌رم هات به‌ هۆى نه‌زانى خۆمه‌وه بوو، ئیستا ده‌بێت من چى بکه‌م، ئای من چه‌ند هه‌زارو به‌سه‌زمانه‌!

له‌و کاته‌دا به‌ ته‌نیشتى بالوولى چه‌کیمدا گوزه‌رى کرد، که له‌سه‌ر سه‌کۆى مزگه‌وته‌که‌ دانیشتبوو، بالوول کاتیک ئەو پیاوه‌ى بینى ده‌رواتو ده‌گرى و له‌به‌رخۆیه‌وه قسه‌ ده‌کات، په‌رسىارى لێکرد خالۆ نه‌وه چپته، بۆ وات به‌سه‌ره‌اتوووه؟

نه‌ویش ته‌واوى رووداوه‌که‌ى بۆ گێراپه‌وه، بالوولى چه‌کیم گوتی: خه‌م مه‌خۆ من پێگه‌یه‌کت فێرده‌که‌م که له‌و گه‌فته‌ پزگارت ببیت!

پیاوکه که هه‌موو پێشنیاریکی قبول بوو، به‌په‌رۆشه‌وه په‌رسى، ئیستا ده‌بێت من چى بکه‌م؟

بالوولى چه‌کیم گوتی: زۆرباش گوێ بگره‌ بۆ ئەو قسه‌نه‌ى من پێت ده‌لێم، ئەمه‌رۆ ئیستهره‌که‌ برسى بکه‌و هه‌یج جۆره‌ خۆراکیکی پێ مه‌ده‌، له‌ سه‌به‌ینۆوه ده‌ست پێ بکه‌و

تا «۱۰» رۇز بەردەوام بە، چەند دەنكە جۇيەك بخەرە نىوان پەرمانى كىتەپكەۋە، پاشان كىتەپكە نىشانى ئىستىركە بىدە پەرمانى بۇ ھەلدەۋە، ئىستىركە بە زىمانى دەنكە جۇكان ھەلدەگرىتەۋە، چۈنكە بىرسىيەيتىۋە ۋەدالى خوارىنە، نەگەر ئەۋ كارت بۇ ماۋى «۱۰» رۇز دووبارە كىردەۋە، ئىستىركە فىردەبىت كە بەناۋ پەرمانى كىتەپكە بىگەرەتەۋە پەرمانى ھەلدەتەۋە بە مەبەستى دۇزىنەۋەى خۇراك، پاشان ئەۋ رۇزەى كە دەپۇيت بۇ لاي فەرمانەۋە خوارىن بە ئىستىركە مەدە با بىرسى بىتە پىاۋمەكە زۇر دىخۇشەۋە، بەۋ پىشنىارەى بالوولى ھەكىمەۋە ئەۋ بىرۋايدا بوۋ، كە ئەۋە دەبىتە ھۇى پىزگار بوۋى ئەۋ گىرەتە، زۇر سوپاسى بالوولى ھەكىمەۋە كىردەۋە دواتر مالاۋاى كىردەۋە گەپاىەۋە بۇ مالاۋە، بەۋ ھىۋاىەى قەناعەت بە خىزانەكەى بىكات، كە ئەۋ دە رۇزە مۇلەتى بىدات بۇ جىبەجىكرەنى پىشنىارەكەى بالوولى ھەكىمەۋە، كاتىك خىزانەكەى چاۋى پىكەۋە، دووبارە ھاۋارى كىردەۋە بەسەرىدا، بەلام كاتىك پىشنىارەكەى بالوولى ھەكىمەۋە بۇ گىرەپاىەۋە ئارام بوۋەۋە ئەۋىش پىشنىارەكەى بەسەندە كىردە، پاشان دەستىكە بە جىبەجىكرەنى پىشنىارەكەى بالوولى ھەكىمەۋە تا نۇ رۇز بەردەوام بوۋە، ئىستىركەى فىركەۋە چۈن پەرمانى كىتەپكە ھەلدەتەۋە تا دەنكە جۇكانى ناۋ پەرمانە ھەلگىرەتەۋە.

لە رۇزى دەپەمەدا زۇر بە دىخۇشەۋە، جەۋەى ئىستىركەى گىرتە رۇشەت بۇ لاي جەنابى فەرمانەۋە، كاتىك چۈۋە ناۋ كۆشكەۋە، لە كاتىكدا فەرمانەۋە دەستە پىۋەندەكەى لە چاۋەروانى چارەۋەسى ئەۋ پىاۋە ھەزارەدا بوۋە.

بىۋارىان بۇ كىردەۋە ئىستىركەى ھىناپە پىشەۋەۋە گابرا بە خۇى ئىستىركەىەۋە لەبەردەۋە ئامادە بوۋەدا راۋەستاۋ كىتەپكى خىستە بەردەۋە ئىستىركە، «لە كاتىكدا ئىستىركە زۇر بىرسى بوۋە»، ئىستىركەش ۋەكە نەرىتى چەند رۇزەى بە ھىۋاى دۇزىنەۋەى چەند دەنكە جۇيەك بە زىمانى پەكە پەكەى پەرمانى كىتەپكەى ھەلدەدەۋە، ئىستىركە تەۋاۋى پەرمانى كىتەپكەى ھەلدەۋە، بەلام ئەمجارەيان

بى ھىوابوو لە دۆزىنەۋەى دىنكە جۆكان.

ئىستىرمەكە بە بىرسىتى ماپەۋە، بەلام چۆن خاۋىنەكەى تى بگەپەنىت كە بىرسىيەتى تەنگى بى ھەلچىۋە؟

ئامادىبوۋان قەناعەتلىك كىرد كە ئىستىرمەكە دىخوئىنىتەۋە، ھەربۆيە ھەمىۋان دىستىك كىرد بە چەپلەلىدىن بۆ پىاۋە ھەزارەكە سوپاسىيان كىرد بۆ نەو كارە ئەستەمەى ئەنجامى داۋە..

كاتىك دىنگى چەپلەۋ ھاۋار كىرد تەۋاۋ بوۋ، بىدىنگى بالى بەسەر ئامادىبوۋاندا كىشا، ھەرمانىۋا ھەرمانى كىرد ۋەكو پىزىك خاۋاردن بىدىن بە ئىستىرمەكە، دواتر ئاۋرى داپەۋە بۆ لاي پىاۋەكە سوپاسى كىرد ۋتى، ئىستا پىمان بلى چۆن تۋانىت نەو ئىستىرە ھىرى خۋىندەۋارى بگەپت؟

پىاۋەكە كەمىك پىكەنىۋ پاشان ۋتى، پىزگارىۋون لە راستگۈيىداپە، مەن دىمەۋىت راستى نەو بابەتەتەن بى بلىم، بەلام دىمەۋىت سەرەتا ئەمانم بى بىدىت؟ ھەرمانىۋا گۈتى، تۆ لە ئەمان دايت.

ئەۋىش تەۋاۋى چىرۆكەكەى بۆ گىرەنەۋە ۋتى، پىزگارىۋونى مەن لەم گىرەتە سەختە بەھۋى بىرۆكەۋ پىشنىارى بالوولى ھەكىمەۋە بوۋ!

دۋاى ئەۋە ھەرمانىۋا دىارىيەكى جوانى پىيەخشى، پاشان ئاۋرىكى داپەۋە بۆ لاي ئامادىبوۋان گۈتى، خۆزگە ھەر يەككە لە ئىمە ھىندەى تۆسقالىك لە زىرىۋ زىرەكىۋ دانايى، بالوولى ھەكىمان ھەبوۋاپە!

خوالى سۈرۈ

بالوولى دانا ئەو كەسەي بە بىرى تىژو چارمەرى كىشە سەختەكانو بىرۈكەي
ناوازمو دانايىو حەكىمى ناسراو، بالوول كەسىكى حەكىمىو لىھاتوو بوو لەسەردەمى
خۇيداو لە زۆرىك لە كىشە دژوارمكاندائو لەو كاتەي دەوروبەرى دەستەومستانو دۇش
داماون، حەكىم بە بىرۈكەيەكى ناوازمو گوتەيەكى بەھىز ھاتۇتە مەيدانو زۆر بە
سانايى كىشەكەي چارمەسەر كردوو، ھەروەھا ئامۇزگاركارو خاوەن ئەزمون بووو
كەسانى دەوروبەرى ئە ھەموو بوارمكاندائو سووديان ئە دانايەكەي بىنيومو قسەكانيان
بە ھەند وەرگرتوو.

لە بەسەرھاتو چىرۈكى ئەمجارەي بالوولى حەكىمدا باس لە بىرۈكەيەكى ناوازەي
دېكەي دىگەين، ئىستا با پىكەو ئەم بەسەرھاتە بخوئىنەو.

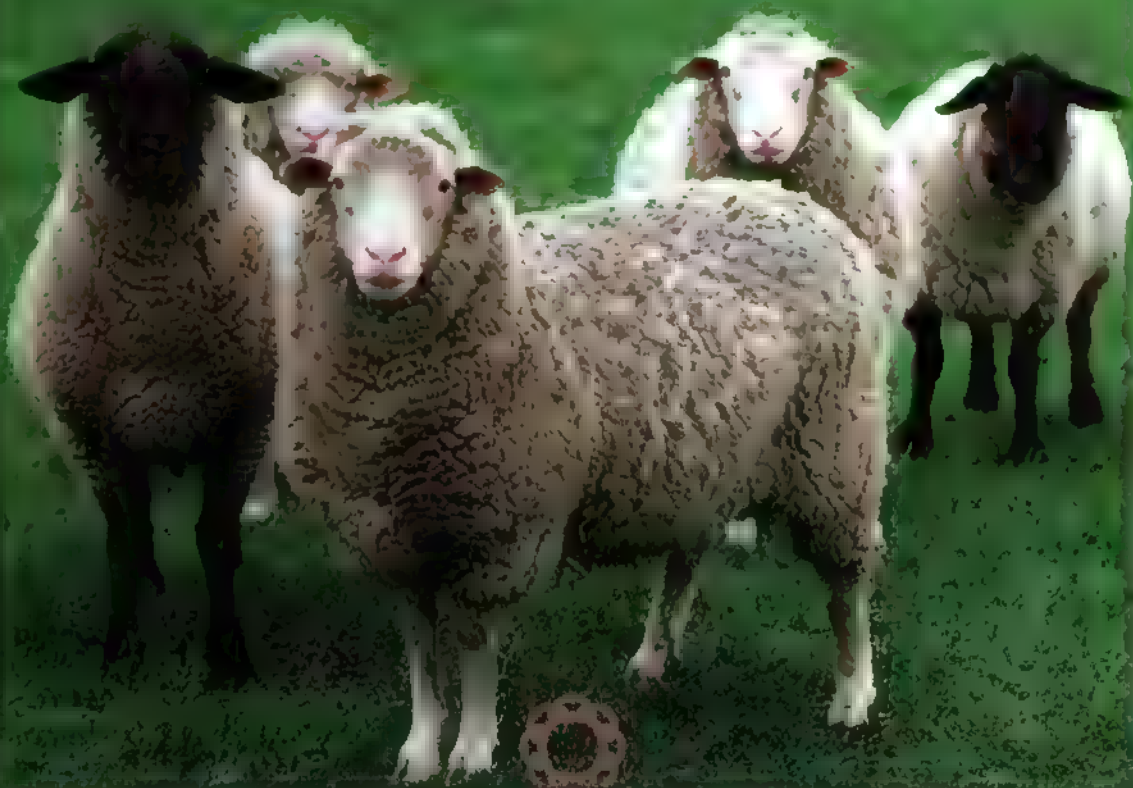
ھەرمانرەوای شار لەسەر كىشەيەك لە سەرماي زستاندا، سزايەكى سەختى بەسەر
يەكەك لە لاومەكانى شاردائو سەپاند، سزاكەش بىرىتى بوو لەوۋى بچىتە ناو پووبارىكەو،
دەبىت بەرگەي سەرماو سۆلەي ئاومەكە بگرىت، لە كاتى سەپاندنى سزاكەدا بەسەر
ئەو لاومدا، واتە ئەو كاتەي كۆرەكەپان خستە ناو پووبارمەكەو. دايكى كۆرە لاومە
لەوبەرى پووبارمەكە ئاگرىكى كردەو. دايكەكە دەيزانى كۆرەكەي لەناو پووبارو ئاگر
لە كەنارى پووبار ھىچ سوودىك بە كۆرەكەي ناگەيەنەيت، بەلام ئاگرى جەرگ بە
ئازارمو ئەويش شتىكى دېكەي لە دەست ئەدەھات.

کورپکه له ناو پرووبارمکه دا له سهرمادا هه لنده له زری، کاتیک هاته قهراغی پرووبارمکه ووستی بێته دهره وه. جه نابی ههرمانپه وای وتی: تۆ دایکت ناگری بۆ کردوویته وه، له بهرنه وه له پرووبارمکه دا سهرمات نه بووه و بهرگهت گرتووه، ده بێت دووباره برۆیته وه نێو پرووبارمکه، له کاتی دووباره کردنه وه ی سزاکه دا بالوول ناماده بوو، بهو برپاره سته مکارانه رازی نه بوو، ههر بۆیه ده سته جی بیرۆکه یه کی به خه یالدا هاتو وتی، جه نابی ههرمانپه وای قازی شارو نه و که سانه ی لێره نامادهن بۆ نانی نیومرۆ میوانی من دهن و ته شریف به یتن بۆ مالی نیمه، نه وانیش بانگه یشته که یان قبول کردو هه مووان بهرپکه و تن بۆ مالی بالوولی هه کیم، کاتیک که یشتنه مالی بالوول میوانه کان چاومروانی خوانی رازاوه و خواردنی خوش بوون، کات درهنگ بوو، به لام خواردن ناماده نه بوو، پرسیان بۆ خواردن نه هات، بالوول گوتی: هیشتا ی نه که یشتووه، کاتژمێرێک دووان، سییان تێپه ری، به لام خواردن هه رنه هات، سکی برسییان چی دی نارامی نه ماو دووباره پرسیان بۆ خواردن نه هات، بالوول وتی مه نجه له که له سه ر ناگره که یه، خواردنه که پێنه که یشتووه، کات زۆر درهنگ بوو، هیشتا خواردن نه هاتووه، مشتومری میوانه کان و سکی برسییان له وه زیاتر نارامی نه گرتو وتیان کوا نه و مه نجه له ی خستووته سه ر ناگر، نیشانمان بده، بزاین بۆ ناکولێ، بالوول بردنی بۆ لای مه نجه له که و نیشانی دان، به لام هه مووان له هه لسووکه وتی بالوولی هه کیم سه رسام بوون، بینیان له سه ر زه وییه که ناگری کردۆته وه و مه نجه له که ی به نێوان دوو دره ختی دارخوما به به رزی هه لواسیوه! هه موو وتیان تۆ شیتی، گالته مان پێده که ی، مه نجه ل به وه برزییه وه، ناگر له و خواره وه، چۆن نه و مه نجه له که رم ده کات، چ جای نه وه ی بیکولێنیت؟

بالوولی هه کیم وتی: باشه نه و دایکه ی له وه ری پرووبارمکه ناگری کردوه، چۆن کورپکه ی له ناو پرووبارمکه که رمی هاته وه؟ نایا ناگری نه و دایکه به هیزتره، یان ناگری مه نجه له که؟! به وشێوه یه ههرمانپه وای زانی مه به ستی بالوول نه وه یه که برپاره که ی جه نابیان نادا که رانه یه!

بسم اللہ الرحمن الرحیم

چارہ سہری گنبد داد و درہ گان

حەكىم جگە لەوەى كەسكى بىرتىزۇ زىرەكۇ لىھاتوو بە ئەزموون بوو، لە ھەمان كاتدا لە چارمەرى كىشە دادومىيەكانىشدا دەستىكى بالى ھەبوو، بە جۆرىك كە زۆرىك لەو كىشانەى دادگای ئەو كات بېرىارى گونجاوى لەبارمەو نەداو، حەكىم توانىويەتى لە ساتىكى كەمدا بە سادەترین شێمە بە جۆرىك كە ھەمووان بە بېرىارمەكى پازىبنو بە شێمەك دادومرو دادگاشى سەرسام كەردووو نەيان توانىوە توانج لەو بېرىارە بىدەن، كە بالوولى حەكىم بۇ چارمەرى كىشەكان بېرىارى لەسەرداو.

ئەو كاتەى كە دادومرەكانو ھەرمانىرواكان دەستەوسان دەبوونو دۆش دادەمان لە بەردەم كىشەكاندا، حەكىم بە بېرى تىزۇ زىرەكانەى خۇى، ھاتۆتە مەيدانو لە چاوترەكانىكدا كىشەگەى بۇ چارمەسەر كەردوون.

لە چىرۆكى ئەمجارەى بالوولى حەكىمدا باس لە چارمەسى كىشەيەكى دادومرى دەكەين، كە حەكىم زىرەكانە توانىويەتى چارمەسى بكات.

لە سەردەمى حەكىمدا بېاوىكى بەسالچوو مالتاوايى لە ژيان كەرد، ئەم پياو ھاوونى دوو كۆر بوو، كۆرەكانى بە كۆچى دوايى باوكيان زۆر نىگەرانو خەمباربون، بەلام ئەو سووننەتى ژيانەو ھىچ كەسو دەسلەتەك ناتوانىت بەرگرى لە كۆچى ئەزىزانو خۆشەويستانى بكات، ژيانىش ھەروابوو ئەو پاستىيەكى بەلگە نەويستە، كە پاش ماومەك ھەموو ئەو كەسانەى دونيا جىدەھىلن، كەسووكارىيان لە بېرىيان دەچنەو، بە ئەندازمەك كە رەنگە تەنانەت لە يادىيان نەبىت نزايمەكى خىرييان بۇ بکەن.

ئەم دوو كۆرەش ھەروەكو ھەموو كەسانى دىكە پاش تىبەرپوونى ماومەك بەسەر كۆچى دوايى باوكياندا، بېرىياندا ئەو مالىە لە باوكيانەو بۆيان جىماو، وەكو مىراتى لە نىوان خۆياندا دابەشى بکەن، باوكيان تەنھا «۵» سەر مەرى لە پاش خۇى جىھىشتبوو، كاتەك دەسييەتەكەى باوكيان خۆندەو نوسرابوو نىوہى مەرەكانى بۇ كۆرە گەورەكەىو سىيەكى مەرەكانىشى بۇ كۆرە بچووكەكەى، ئەوان بە بىستەو خۆندەوہى ئەم دەسييەتە تووشى شۆكبوونو دەستەوسان بوون لە ناست

دابهشكردى مىراتىيەكە، نەياندەزانى چۆنۈ بە چ شىۋەيەك مىراتىيەكەيان دابهش بىكەن، بېرىياندا بۇ ئەو مەبەستە بېرۈنە لاي ھازى شارو داۋاي چارەسەرىكى گونجاۋى لى بىكەن، كاتىك كىشەكەيان بۇ ھازى باسكرد، ھازى دەستىكرد بە بېكەننىز گوتى، ئەو زۆر ئاسانە، ئىستا زۆر دادپەرۋەرانە مەرمكانتان لە نىواندا دابهش دەكەم، «۲» مەر بۇ كۆرە گەورەكەو تەنھا مەرپك بۇ كۆرە بچوۋەكەكە، وتيان ئەي مەرپەكەي تر، ھازى گوتى، مەرپەكەي تر بۇ من جىبەيلىن، لە برى ماندوۋوۋون سەرھال بوونم بە كىشەكەتەنەو.. ھىچ كام لە كۆرەكان قەنەعتيان بە بېرەمكەي ھازى شار نەبوو، لەو ساتەدا كە ئەوان دۆش دامابوون نەياندەزانى چى بىكەن، بالوولى حەكىم ومكو پىشەي ھەمىشەي خۇي، كە بۇ ھەموو شوۋىنىكى شارەكە دەچوو، بە مەبەستى ھاۋكارى پارمەتيدانۋ چارەسەركردى گرهتلى ھاۋلاتيانى شارەكە، گەپشە دادگاۋ بىنى كە دوو برا بە خەمبارى دانىشتوون، كاتىك ئەوانى بىنى، پەرسى كە كىشەيان چىيە؟ بۇچى واخەمبارن؟

نەوانىش چىرۋەكەكەيان بۇ گىراپەو، حەكىم گوتى: خەمبار مەبىن ئەو زۆر ئاسانە، قەرمانى كرد تا مەرپكى لە مەرپكانى خۇي بۇ بېيىن، كاتىك مەرپەكەيان بۇ ھىنا، مەرپەكەي خستە پال پىنج مەرپەكەي دوو كۆرەكەو گوتى: ئىستا ژمارەي مەرپكان شەش دانەن، بە كۆرە گەورەكەي گوت: بەپىي ۋەسىيەتەكەي باۋكت تۆ نىۋەي مىراتەكە ۋەردەگرى، بېرۋ نىۋەي مەرپكان بىبە بۇ خۆت، كە دەكاتە سى مەر، بە كۆرە بچوۋەكەشى گوت: تۆش بە پىي ۋەسىيەتەكەي باۋكت سىيەكى مىراتىيەكە ۋەردەگرى، بېرۋ سىيەكى مەرپكان بىبە بۇ خۆت، واتە لە ھەر سى مەرپەكە مەرپت بەردەكەۋىت، لە كۆي شەش مەرپ دوو مەرپت بەردەكەۋىت، ئەو مەرپش كە دەمىنىتەو، ئەو مەرپەكەي خۇمە..

بەم جۆرە حەكىم بېنەۋەي ستەم لە كەسىيان بىكات، مىراتىيەكەي بەو شىۋەيە بۇ دابهشكردىن كە باۋكىيان ۋەسىيەتى بۇ كردبوون!

ھەردوۋ براكەش، بە بېرەكەكەي حەكىم زۆر رازىبوون سەرسام بوون بە لىھاتوۋىي ۋە حىكەتو دانايى بالوول.

ۋەللا ئەزەزەسى مەتەلەكانى خەلىفە ھارون

دووبارە دەجىنەۋە قوتابخانەگەى بالوولى ھەكىم ۋانەپەكى دىكە لە بىرتىزىۋى
زىرەكى ھەكىم دەخەينەرۋو، بالوول ھەرگىز بۇ ۋەلامى ھىچ پىرسىيارىك دەستەۋسان
نەبوۋە، ھەموو كات بە ۋەلامە دروستەكانى بەرامبەرى سەرسام كىردوۋە، زۇرچار
خەلىفە ھارون داۋاى ئامۇزگارى لىكىردوۋمو لە ناخەۋە گۆپبىستى ئامۇزگارپىيەكانى
بوۋە.

ھەكىم بە ھۆى زىرەكى لىھاتوۋىۋى تۈانا بىن سىنورەكانى ۋەسە نەستەھەكانىيەۋە،
پەلەۋ پاىەپەكى تايىبەتى ھەبوۋە لاي خەلىفە ھارون، خەلىفە ھارون مۆلەتى
ھەمىشەى بە ھەكىم بەخشيۋە، بە جۆرىك لە ھەر كاتو ساتىك بالوول ئارمىزو
بكات، دىتوانىت بەبى مۆلەت ۋەمرگرتىۋ چاۋمىروانى، بىروات بۇ كۆشكى خەلىفەۋ لە
تەنىشتى خەلىفەۋە، يان لە ھەر شوپىنىك بىيەۋىت دابنىشىت، پۇزىكىيان خەلىفە
ھارون ئەگەل كۆمەلىك لە گەۋرە پىاۋانى دىمۆلەتو كەسانى نىزىكو ۋەزىرەكانى
كۆدەبىتەۋە، لەو كاتەدا بالوول دىتە زوۋرەۋە بۇ ناۋ كۆشكو دىمۋاتە ژوۋرى
كۆبۈۋنەۋەمگانو لە تەنىشتى خەلىفەۋە دادەنىشىت...

ھەلسووكەوتى ئەو رۇژەى ھەكىم خەلىفەى نازاردا، بەلام لەبەرئەوھى پېشتەر مۇلەتى ھاتنەژوورەوھى بە فەرمانى خەلىفە پېبەخىراو، لە ھەر كاتو ساتىكدا كە بېھوئەت، كەستىك ناتوانىت لە كۆشك دوورى بختەوھ.

لە ھەمان كۆردا بالوون لاساىى كىردەموكانى خەلىفە ھاروونى دەكرەموھو ھاجى خستە سەر ھاجو ھاوشىوھى خەلىفە دانىشت، ئامادىبووان بە بېنىنى ئەو دېمەنە دەستيان كىردە پىكەنن، ئەوھش زىھاتر خەلىفەى نازاردا، لەو كاتەدا خەلىفە بېرۆكەپەكى بە خەيالىدا ھات، تا بتوانىت لەو رېگەپەوھ لەبەرچاوى ئامادىبووان بالوون شەرمەزار بكات، ئەوېش بە ناراستەكرەنى مەتەلىكى قورس، كە نەتوانىت وەلامى بداتەوھ.

خەلىفە وتى: «بىگومان لەبەرئەوھى لە تەنىشتى مەوھ دانىشتوئەت، دەبىت بتوانىت وەلامى ئەم مەتەلە بدەپتەوھ»!

ھەكىم بە توانجەوھ وتى: ئەگەر نەمتوانى وەلامەت بدەمەوھ، ئەوا ديارپەكەتم پى مەدە، ھەروەكو چەندىن جار وەلامى مەتەلەكانتو پەرسىارەكانتەم داوتمەوھو ديارىت پېبەخىشوم!

خەلىفە وىستى بە وەلامىك ھەكىم بتاسىنىت، پى بلى كەى من بەلىنى خۇم نەبردۇتە سەر، بەلام وەبىرى ھاتەوھ كە بالوون كەسىكى راستگۆپەو ھەرگىز درق ناكات، لە خۇرا ئەو توانجەى نەگرتووه، ديارە چەند جارىك خەلىفە بەلپنەكانى نەبردۇتە سەر، لەبەرئەوھ ھەولیدا بە نارامى مامەلە لەگەل ھەكىمدا بكات، خەلىفە وتى: «ئەگەر وەلامى ئەم مەتەلەت داپەوھ، ئەوا فەرمان دەكەم ھەزار سكەى ئالتونت پېبەخىشەت، بەلام ئەگەر وەلامەكەت نەزانى فەرمان دەكەم رېشت بتاشنو سواری گۆيدىزىكت بکەنو بە گۆلانەكانى شاردا بتسورپننەوھ»!!

ھەكىم وتى: من پىويستم بە سكەى ئالتون نىيە، بەلكو من بە مەرجىك وەلامى مەتەلەكەت دەدەمەوھ..

ھارون: دواى دەستخۇشى، وتى: بابزانىن مەرجهكەت جىيە؟

ھەكىم: ئەگەر ۋەللامى مەتەلەكەتم دايەۋە، دەبىت ھەرمان بىكەى بەۋ مېشە تا بە جەستەى مەۋە نەنىشېت ۋە ئازارم نەدات! ھەكىم مەبەستى لەم داۋايەى ئەۋمىۋو كە بېسەلمىنىت خەلىفە دەسەلەتەكانى كاتىيەۋ تەنانەت ناتوانىت ھەرمان بە مىشېك بىكات..

خەلىفەش زانى مەبەستى ھەكىم ئەۋمىيە كە دەستەۋسانى بىكاتو بېسەلمىنىت كە زۆر شت ھەيە لەم دونىايەدا لە ژېر ھەرمانى خەلىفەدا نىيە، كەمىك پىكەنىۋ وتى: ناتوانم مەرجهكەت جىيەجى بىكەم، چونكە ئەۋ مېشە ھەرمان لە من ۋەرنەگىرت! ئامادەمىۋان لە ناخەۋە سەرسامو خۇشخالىۋون بە مەرجهكەى ھەكىم، بەلام نەپاندەۋىرا بە زمان خۇشخالىيەكەيان دەرىپن، كاتىك ھەكىم زانى مەرجهكەى كارى كىردۆتە سەر خەلىفەۋ خەۋو پەزارە لە روخسارىدا بەدەدەگىرت.. وتى: ئىستا ئامادەم بى ھىچ مەرجىك ۋەللامى مەتەلەكەت بىدەمەۋە..

خەلىفە دەيزانى ھەرچۇنىك بىت لە جەدەلو گىتوگۇدا بەرامبەر بالوول دەستەۋسانەۋ ناتوانىت گىرەۋى لى بباتەۋە، ھەزى نەكرد لەۋە زىاتىر بابەتەكە دىرژە بىكىشېت.. لەبەرنەۋە وتى: ئەۋ دىرەختە كامەيە كە ژمارەى لەقەكانى دوانزە لەقەۋ ھەر لەقىكىش ۲۰ كەلەى پىۋمىيەۋ دىۋىكى كەلەكان ۋووناكنو دىۋەكەى تىران تارىك؟

ھەكىم بى ۋەستانو بىرگىرنەۋە، بى شەلەزانو دۇش دامان، دەستبەجى وتى: «دىرەختەكە ھىمايە بۇ «سال»، لەقەكانى ھىمان بۇ مانگەكانى سال، كەلەكانى ھىمان بۇ ۋۆزەكانى مانگ، تارىكو ۋووناكىيەكەش ھىمان بۇ شەۋو ۋۆز»!

ھىچ بواريك بۇ خۇدزىنەۋە لە ۋەللامەكەى ھەكىم نەمايەۋە، جگە لەۋەى خەلىفە بە دەنگى بەرز ھارۋارى كىردو گوتى: ئافەرىن، ئافەرىن، ھەرۋەھا ھەۋو ئامادەمىۋانىش دەستخۇشى ئافەرىنيان لىكرد، پاشان ھەكىم ھەلساۋ لە كۆشك چۈۋە دەرۋەۋە نەكەۋتە نىۋو ئەۋ تەلەيەى خەلىفە بۇى دانابوو، لەبەرنەۋە سەربەرزانە كۆشكى جىيەشېت..

سڳلار ۽ دھي ۽ دھول

حەكیم هەموو كات بیریژی و لیها تووی و توانا و شارمزا یه گهی، دهو و بهری
سەر سام کردوو، هەر پرسیاریکی ناپاسته گرابیت به جوانترین و نایابترین شیوه
و هلامی داوتمهوه، هەر گیشه یه کی به دی کردبیت له کهترین ماوه به باشترین
پێگه و به شیومیهك که هەمووان پتی پازین، چارەسەری بۆ دۆزیوتمهوه..
حەكیم هیچ کات دهمستهوسان نهبووه له بهردهم پرسیاره نالۆزەکان و گێشه و

گرفتە سەختەكاندا.. دىتوانىن بلىتىن: حەكىم ھەمىشە ۋەلاۋ چارسەرى دروستو گونجاۋى لابوۋە، بۇ ھەموو كىشەنالاۋزىمىكان، لىھاتوۋىيى حەكىم بە جۇرىك بوۋە، كە زۇر ئاستەم بوۋە كەسلىك تۈنەيىپىتى فىلى لى بىكات، ياخود دەستەۋەسانى بىكات! لە چىرۋىكى ئەمجارەى حەكىمدا باس لە ۋەلامىكى ئاۋازەى حەكىم دەمەين، سەبارەت بە لىكەندەۋەى خەۋن..

چىرۋىكەكە بەمىشۋەمىيە دەستى بىكرد، جارىكىان بىۋاۋىك ۋىستى فىلىك لە بالوولى بىكات، بۇنەۋەى شىك پارە دەستىبىخات.. دەيزانى كە بالوولى خاۋمنى دلىكى بىگەردو نىيەتلىكى پاكە.. دەيزانى كە ھەموو كات حەكىم بەدەم پارمەتيدانى خەلىكىيەۋمىيە، بەۋ ئەندازەى خۇى فەرامۇش كىردوۋە بۇ خەلىكى..

كابرا ۋىستى ئەم ھەلە بقۇزىتەۋە، بۇ ئەم مەبەستە بىرى لە فىلىك كىردەۋە.. بە ناۋشاردا كەرا تا حەكىمى بەدىكرد، رۇشت بۇ لاي حەكىم سلاۋى لىكردو گوتى: جەنابى حەكىم دۈنئى شەۋ خەۋىكى زۇر سەيرم بىنى!

حەكىم ۋتى: بە ۋىستى خودا خىردەمىت، بلى چىت بىنىۋە؟

كابرا ۋتى: لە خەۋمدا بىنىم تۇ سەد دىنارى ئالتۇنت پىيەخىم!!

بالوولى حەكىم، زۇر باش دەيزانى كە كابرا دەمەۋىت فىلى لى بىكاتو بە نىازە لەۋ رىگەيەۋە شىك لە حەكىم ۋەرىگىرتو پاشان بلى تۈانىم حەكىم بىخەلەتتىم.. ھەربۇيە حەكىم بە بىستىنى ئەۋ قەسەيە كەمىك پىكەنىۋ دۋاتىر ۋتى: بەلى خەۋمەكت راستە، ھەر بەۋ شىۋەى كە خۇت بىنىۋە.. بەلام مەن ھەر شىكىم بەخىشى نامەۋىتەۋە، ۋاتە ئەۋ سەد دىنارە ئالتۇنەى لە خەۋنتدا مەن بىم بەخىشۋىت، نامەۋىت بۇم بىگىرپىتەۋەۋ گەردنت نازابىت!!

كابرا بە بىستىنى ۋەلامەكەى حەكىم زۇر شەرمەزار بوۋ، زۇرباش تىگەپىشت كە بالوولى كەسلىكى زىرو دانايەۋ زۇر لەۋە گەۋرەترە ئەۋ بتۈانىت دەستى بىرپىت.. بە شەرمەزارپىيەۋە مى رىگەى گىرتو حەكىمى جىيەپىشت..

نامہ لکھی سولان

بالووال و خانوہ زوسیدہ

حەكىم ئەو كەسەي كە ھەموو پۇژمگانى ژيانى چىرۆككى پەندنامىزى تۆماركردووه، مرقۇف بە خویندەنەومو بىستنى ھەلۆيستو پرووداوو چىرۆكەگانى ژيانى حەكىم، سەرسامو مۆتەخىير دەبىت.. گەر ھەر پەرسىيارىك ئاراستەي حەكىم كرابىت، وەلامىكى داومتەو كە بوومتە پەندو چىرۆك.. ئە چىرۆكى ئەمجارەي حەكىمدا باس ئە مامەلەي نيوان ھاوسەرى خەلىفە ھاروون «خاتوو زوبەيدە» و جەنابى حەكىم دەكەين.. بالوول ئەو كەسەي كە ئەك تەنھا شادىو خەندەي بۇ گەورمگان دەگىرپايەومو چارەسەرى گرفتو كىشەگانى دەگردن، بەلكو ئەومىندە مرقۇفكى سادە بوو كە ھەولى دەدا مىندالانىش شادومان بكات. پۇژىكيان بالوول بە لاي كۆمەلىك مىندالدا تىپەرى كە سەرگەرمى يارىگردن بوون، ئەويش بېئەوہى گوئى بداتە تەمەنو پلەوپايەي، لەگەل مىندالەكاندا دەستىگردە يارىگردن، پىكەوہ خانووى بچووك بچوكيان دروست دەگردو ناويان دەنا كۆشك، ئەو كاتەدا خاتوو زوبەيدە بەلاياندا تىپەرى، كاتىك چاوى بە حەكىم كەوت، گوئى: ئەوہ سەرقالى جىت جەنابى بالوول؟

حەكىم پىش ئەوہى وەلامى ھاوسەرى خەلىفە بداتەوہ، بە مىندالەكانى گوئى: مىندالەكان ناگادارى ئەو كۆشكانە بن كە دروستمان گردوون، ئەيانپروخىنن، پاشان ناورى دايەوہ بۇ لاي خاتوو زوبەيدەوتى: دەبىنيت لەگەل مىندالەكان سەرقالى دروستكرنى كۆشكو تەلارن!

خاتوو زوبەيدە دەيزانى ئەگەر راستەوخۇ ھەر چىيەك بدات بە جەنابى حەكىم قىبولى ناكاتو رەتى دەكاتەوہ، ھەرەكو چەندىن جار يارمەتىدانى خودى خەلىفەي رەتكردۆتەوہ، لەبەرئەوہ ويستى ئەو ھەلە بقۇزىتەوہو لەو رىگەيەوہ يارمەتییەكى حەكىم بدات، بە حەكىمى گوئى: بەراستى ئەو كۆشكو تەلارانەي تۇ بۇ مىندالەكانت دروستكردووه جوانو رەنگىنن، دەمەويت ئەو كۆشكەتان لى بكرم، نرخەكەي چەندە؟

حەكىم سەيرىكى زەوييەكەي گردووتى: مەبەستت ئەم كۆشكەيە؟ خاتوو

زوبەيدە وتى، بەلن.

حەكىم وتى: باشە پازىم پېت بفرۆشم، نرخى ئەو كۆشكەيان ھەزار درھەمە،
بۇ خۆم ئەو مىندالانەى ھاوگارىيان كىردوم لە دروستكىردىدا..

خاتوو زوبەيدە دەستبەجى بە خىزمەتكارەكەى گوت: نرخەكەيان پى بەدە..
ئەويش ھەزار درھەمى دا بە بالوولى حەكىم پاشان مالاواييان كىردو پۆيشتن..
حەكىم كىسە پارمەكەى بە دەستەو گىرتو دەستىكىرد بە دابەشكىردنى بەسەر
مىندالەكانو ھەزاراندا، تەنەنەت يەك درھەمىشى بۇ خۆى ھەلنەگىرت.. «ئەم
پالەوانە چەندە بەخشىندە بوو، ھەر كات شىتتىكى دەستكەوتىت دەستبەجى
بەخشيويەتى بە ھەزاران»!

چەند پۇژىك بەسەر ئەم پرووداودا تىيەرى، شەويكىيان خەلىفە ھارون لە
خەويدا شىتتىكى زۆر سەھىرى بىنى، لە خەويدا بىنى وا بەرپەدەكەون بۇ بەھەشت،
كاتىك گەيشە لاي دىروازەى كۆشكىكى خوشو دىلرەينو سەرسۇرەينەر، پىيان گوت:
ئەو كۆشكى ھاوسەرەكەت خاتوو زوبەيدە! ويستى بچىتە زوورەو پىگەيان نەدا!
بۇ بەيانى خەلىفە ھارون ئەم خەوەى بۇ زانايانى كۆشك باسكىردو داواى
لىكىردن خەوەكەى بۇ لىك بەدەنەو!

زاناکان پىيان گوت: لە خاتوو زوبەيدە بېرسە، بزانە چ چاكەيەكى گەورەى
ئەنجامداو؟

كاتىك خەلىفە پىرسىياري لە خاتوو زوبەيدە كىرد، ئەويش بىرى كىردەو
دەبىت چ چاكەيەكى كىردىت، شياوى ئەو كۆشكە پىت لە بەھەشتدا!!
ھىچى بىرنەھاتەو تەنە ئەو ھەزار درھەمە نەبىت كە بەخشيويى بە
بالوولى حەكىم! پاشان چىرۆكەكەى بۇ خەلىفە ھارون گىراپەو..

خەلىفە تىگەيشە كە ئەو چاكەيە ھۆكارى بەدەستەينانى ئەو كۆشكە بوو،
لەبەرئەو پىويست بوو بىروات بە داواى حەكىمدا.. بۆئەو ئەويش يەك ئەو

كۆشكانەى لى بىكرىت كە لە دونيادا كۆشكىكى گالتىنەيەو لە دوارۋۇدا كۆشكىكى
ھەمىشەيە!

خەلىفە لەگەل چەند كەسىكىدا چوونە دەرەوھى كۆشكىو دىستيان كىرد بە
گەرەن بە دواى بالوولدا، لە يەككىك لە گەرەكەكانى شارى بەغداد ھەكىميان
دۇزىيەو، بىنيان بە ھەمان شىو كە خاتوو زوبەيدە وىسى كىردو، وا لەگەل
مىندالان يارى دىكاتو سەرھالى دروستكىرىنى كۆشكى مىندالانە، خەلىفە ھاروون
وا خۆى دىرخست كە ھەكىم پىشتگوى دىخاتو بە تايىبەت بۆ لاي ئەو نەھاتوو،
بۆيە بە ئارامىيەو وتى: دىبىنم نىزىكىرىن كەسى مىن لەگەل مىندالان يارى
دىكات، بە پەنجەكانى خاك ھەلدەكۆلەت!

ھەكىم وەلامى دايەو وتى: ئىمە چىزو خۆشى دىبىنم لەو شتەى خودا لە
دونىادا پىي بەخىويىن، دىبىنىت مىن كۆشكىو تەلار لەسەر زەوى دروستەكەم،
بۆئەوھى بىفرۆشىن!

خەلىفە زۆر بە دلخۆشىو خەندەو وتى: ھەرچەندە ئەوھى تۆ دروستى
دىكەيت، وىكو كۆشكى خەلىفەو پاشاكان نىيە، لەگەل ئەو مىندا مىن دىمەوئەت يەك
لەو كۆشكانەت لىبىكرم!

بالوول دىستى لە نىو گەلەكە ھەلگىرتو بە تىلەى چاوەكانى سەھرىكى خەلىفەى
كىرد وتى: دىمەوئەت كۆشكىكى ئاوەھا بىكرىت؟

خەلىفە لەسەر ئەزىو لەبەردەمىدا دانىشتو وتى: بەلى مىن دىمەوئەت بە
ھەر نىرخىك بىت ئەم كۆشكە بىكرم!

ھەكىم بە وردى سەرنجى خەلىفەى داو پاشان دىستىكىردە پىكەنىن وتى:
ئەم كۆشكە نىرخەكەى زۆر گرانە!

خەلىفە وەھا خۆى دىرخست كە گىرىكى بە پىكەنىنەكەى ھەكىم نادا،
وتى: ئىمە ھەر شتىكىمان بوئەت بە ھەر نىرخىك بىت دىبىكرىن، كىشەيەك نىيە!

حەكىم ومگو ئەوھى ئاگادارى تەواۋى وردىمكارى خەۋنى خەلىفە بىت، وتى:
نرخى ئەم كۆشكە ھەزاران سىكەى زىپرو باخاتى گەورمو مالو سامانىكى بى
شومارە!

خەلىفە كەمىك بىدەنگ بوو، پاشان توورەبوو، وتى: ئەگەر سەروستو سامانى
ھەموو دەۋلەت مەندەكانى ئەم شارە كۆيكەينەۋە، ئاگاتە ئەو نرخى تۆ داۋاى
دەكەيت، جەنابى حەكىم!

مەبەستت ئەو قسانە چىيە، چى لە پشت ئەم نرخە خەيالىيەۋە خۆى
خەشارداۋە!

لە كاتىكىدا كۆشكىكى ھاۋشىۋەى ئەم كۆشكەت بە زوبەيدەى ھاۋسەرم
فرۆشتوۋە، تەنھا بە ھەزار درھەم!

حەكىم ھەئساىە سەرپىۋ گوتى: جەنابى خەلىفە، جىاۋازىيەكى گەورە
ھەيە لە نىۋان تۆۋ خاتوۋ زوبەيدەدا، زوبەيدە ھىچى نەبىنىبوو، ئەو كۆشكەى
بەو نرخە زۆرە لىكپىن، بەلام تۆ بىنىۋتەۋ دەتەۋىت بە ھەمان نرخ كۆشكە
گالتىنەكەى دۇنيا لە برى كۆشكە رازاۋە ھەمىشەيەكەى قىامەت بىرى!

حەكىم بە لىھاتوۋىۋى زىرەكىۋ بىرتىزى خۆى دەيزانى كە خەلىفە ئە
خۆرەنەھاتوۋە، ھەمان ئەو كارە بىكات كە ھاۋسەركەى كىردوۋىيەتى، ياخود
دەگونجىت خەكىمىش ھەمان خەۋى بىنىيىت..

بەئى خۆشەۋىستان يارمەتىدانى ھەزاران بى ئەۋايان، ھەر ئە دىنيادا بە
سەدان قات پاداشت دەدرىتەۋە، ئە ھىامەتىشدا پاداشتەكەى كۆشكە رازاۋەكانى
بەھەشتە، ئەگەل ئەۋەشدا ھەرگىز مال بەبەخشىن كەم ناكات!

كەۋاتە بېخەشە، دۇنيابە خودا زىيائەرت بى دەبەخشىت!

کشتیاریکی سیانی

چیرۆکنیکی دیکه له چیرۆکهکانی حکیم، که باس له بیرتیژی و دانایی و
زانایی بالوولی حکیم دهکات، لیها تووی حکیم به ئەندازمیهک بوو که له ههر
شوینیک و مزهرو زاناگان دسته و مستان بوونایه، له بهرامبهه پرسیار و پروداوو
پیشها تهکان، دسته به جی به دواى حکیمدا دهگهراو چارمههریان له ههگبهی
پر حکیمهتو دانایی بالوولدا چنگ دهکوت..

جاریکیان گهشتیارکی بیانی هاته نیوشاری بهغداد، رۆیشت بۆ کۆشکی خهلیفه هارون، لهو کاته دا خهلیفه ووزیرمکانو زانیان، نامادهی کۆرو کۆبوونهوهی خهلیفه بوون، گهشتیار دواي سلاوکردن و ههوانهوهو دواي مۆلّهت و مرگرتن له جهنابی خهلیفه، چهند پرسسیارکی ناراستهی ووزیرانو زانیانو نامادمبووان کرد، بهلام هیچ کام لهوان نهیانتوانی وهلامی پرسسیارمکانی گهشتیارمکه بداتهوه..

بهوش خهلیفه زۆر توورمبوو، به ووزیرانو زانیانی گوت: نهگهر وهلامی پرسسیارمکانی نهو گهشتیاره نهدهنهوه، نهوه ههموو سامانهکهی نیوه دهبهخشم بهو گهشتیاره!

نامادمبووان داواي ۲۴ کاتژمیر مۆلّهتیان کرد، خهلیفهش مۆلّهتی دان.. پهکێک له ووزیرمکان وتی: تهنها چارمهسر نهوهیه که بالوولی حهکیم بدۆزینهوه، چونکه تهنها حهکیم دهتوانیت وهلامی نهو پرسسیاره ئالۆزانه بداتهوه، گهران تا بالوولیان دۆزییهوه، کاتیک ههوالهکهیان به حهکیم راگهیاند، حهکیم نامادهی نیشاندا بۆ وهلامدانهوهی پرسسیارمکانی گهشتیارمکه.

بۆ سبهی که بریاربوو وهلامی پرسسیارمکانی گهشتیارمکه بدهنهوه، بالوولی حهکیم نامادمبوو، رووبهروی گهشتیارمکه وستاو وتی: ههر پرسسیاریکت ههیه ناراستهی منی بکه، تا وهلامی دروستت بدهمهوه..

گهشتیارمکه به عهصاکهی بازنهیهکی کیشا، دواتر رووی کرده بالوول، وهک نهوهی چاوهروانی وهلامی لێ بکات، بالوول بێ راوهستان و دودلی، به عهصاکهی خهتیکی به ناوهراستی بازنهکه دا کیشاو بازنهکهی کرد به دوو بهشهوه، گهشتیارمکه بازنهیهکی دیکه کیشا، نهمجارمیان بالوولی حهکیم بازنهکهی کرد به چوار بهشهوهو دهستی خسته سهر پهکێک له بهشهکانو گوتی: نهه بهشه وشکانییهو نهو سێ بهشهی دیکهش ناوه!

گهشتیار زانی که وهلامی پرسیارمکانی چهکیم راستو دروستن، دواتر پرسیاریکی قورستری ناراسته کرد، پشتی دمستی خسته سهر زمین و په‌نجه‌کانیشی به‌رموه ناسمان دانا، چهکیم بی وستان پیچه‌وانه‌ی گهشتیارکه په‌نجاگانی له‌سهر زمین داناو پشتی دمستی کرده ناسمان، گهشتیارکه زور سهرسام بوو به بیرتیژی و لیها‌توویسی بالوولی چهکیم، له‌به‌رنه‌وه به خلیفه هاروونی گوت: پیویسته زور شانازی بکه‌یت بهم زانیه‌وه، که له جیهاندا وینه‌ی ده‌گم‌نه، خلیفه پرسی من له پرسیارو وه‌لامه‌کانتان تینه‌گه‌یستم؟

گهشتیارکه وتی: کاتیک په‌که‌م بازهم کیشا، مه‌به‌ستم له گۆی زه‌وی بوو، بالوول له مه‌به‌ستی پرسیارکه‌م تیگه‌یشتو دستبه‌جی به منی سه‌لماند که مه‌به‌ستم گۆی زه‌وییه، هه‌ربۆیه کردی به دوو به‌شه‌وه‌و نیشانی دام که زه‌وی له باکورو باشور پیکه‌اتووه، کاتیکیش بازنه‌ی دووهمم کیشا، بالوول کردیه چوار به‌شه‌وه‌و به منی گوت: که زه‌وی له چوار به‌ش پیکه‌اتووه، سی به‌شی ناوه‌و به‌شیکی وشکانیه، پرسیار سیه‌م که من پشته دمستم له زمین داناو په‌نجه‌کانم رووه‌و ناسمان، بالوول پیچه‌وانه‌ی منی کرد، به منی سه‌لماند که من مه‌به‌ستم رووه‌و گزوگیای زه‌وی و گورانکاریه‌کانی زه‌وییه، بالوولیش به دمستی وینه‌ی خورو بارانی کیشاو به وه‌لامه‌که‌ی تی گه‌یاند، که گه‌شه‌ی رووه‌که‌کان و گزوگیای سهرزه‌وی، به هۆی بارانو تیشکی خورمه‌ویه، که‌واته شانازی بکه که خاوه‌نی وه‌ها زانیه‌کی به توانای، جه‌نابی خلیفه!

ناماده‌بووانیش که به هۆی دانایی و لیها‌توویسی بالوولی چه‌کیمه‌وه له توورمه‌یی و رقی خلیفه‌ی رزگاریان بوو، زور سوپاسی چه‌کیمیان کرد که له‌و ته‌نگزمه‌یه رزگاری کردن.

وه لاله دوست و به هیئزه کانی حکیم

حهکیم له ماوهی ژبانییدا هیچ پرسیاریکی ئاراسته نهکراوه، وهلامیکی دروستو بهپیزو بههیزی نهدابیتهوه. وهک ههمیشهش جاروبار خهلیفه هارون پرسیارى سهختی ئاراسته ی ههکیم کردووهو زۆرجار له بهرامبهر وهلامه بههیزهکانیدا، خهلاتی زۆر گهورهی کردووه.

نێستا با بێکهوه وهلامی نهو پرسیاره ببیستین که خهلیفه هاروونی سهسام کرد.. جارێکیان ههکیم سهردانی خهلیفه هاروونی کرد، بینی خهلیفه سهرفاله.. کاتیک خهلیفه ههکیمی بینی، پرسیاریکی ئاراسته کردو وتی: ئایا نهگهر کهسێک تری بخوات ههراوه؟

حەکیم وتی: نەخێر.

باشان خەلیفە وتی: باشە دواى خواردنى ترى ئاو بخۆیتەوه، گیشەیهکی هەیه؟

حەکیم وتی: نەخێر هیچ گیشەیهکی نییه!

دواتر خەلیفە وتی: باشە دواى خواردنى ترىو خواردنەوهی ئاو، ئەگەر کەمێک

لەبەر خۆرمتاو دابنیشی گەرفتیکی هەیه؟

دوووبارە حەکیم وتی: نەخێر هیچ گەرفتیکی نییه!

دواجار خەلیفە وتی: ئەى باشە بۆچی ئەگەر هەمان ترىو هەمان برى ئاو لەبەر

خۆرمتاو دابنیت، حەرام دەبێت؟

حەکیم زۆر بە ئارامییەوه وتی: ئایا ئەگەر ئەندازمێک خۆل بەر سەرى کەمێک

بکەوێت، زیانی یێ دەگەیهنێت؟

خەلیفە وتی: نەخێر.

حەکیم وتی: ئەگەر دواى ئەوهی خۆلەکە بەر سەرى کەسەکە کەوت، کەمێک ئاوی

بکەیت بەسەردا زیانی پێدەگات؟ خەلیفە وتی: بێگومان نەخێر..

حەکیم وتی: باشە ئەگەر هەمان خۆل ئاو تیکەل بە پەکتى بکەیتو خشتیکی

لیدروست بکەیت، دواتر بیکێشی بەسەرى کەسێکدا، ئایا زیانی پێدەگەیهنێت؟

خەلیفە وتی: بێگومان سەرى دەشکێنێت!

حەکیم وتی: کەواتە چۆن پێکەتەى ئاوو خۆل سەرى مەرووف دەشکێنێتو نازارى

پێدەگەیهنێت، بە هەمان شێوه پێکەتەى ئاوو ترى خراپەو خواردنى ئەو پێکەتەیه،

زیان بە مەرووف بگەیهنێتو دوچارى نەهامەتى بکات!

هەرچەندە وەلامەکەى حەکیم زۆر بەهێزو بەپێزە، بەلام لێردا سەرنجتان

پادەگێشم بۆ وەلامى زانایەک لەسەر هەمان تەوهرە، چونکە هەستدەکەم ئەم وەلامەش

هاوشێوهى وەلامەکەى حەکیم، زۆر بەهێزو بەپێزە!

جارێکیان مەسیحییەک میواندارى زانایەکی موسوڵمانى کرد، چەند هێشوویەک

تریی جوانی پێشکەشی میوانەکە کردو پێکەوه دەستیان بە خواردنى کرد، دواتر

مەسىھىيەكە پېكىك شەرابى بۇ مېوانەكەى ھېناۋ لەبەردەمىدا دايتا. زاناى موسولمان
وتى: بېورە لە ئاينى ئىمەدا شەراب ھەرامە، لەبەرئەۋە من شەراب ناخۆمەۋە!

مەسىھىيەكە وتى: باشە، پېش ئىستا پېكەۋە تىرپان نەخوارد؟

زاناكە وتى: بەلى!

مەسىھىيەكە: نەى مەگەر شەراب لە تىرۋى دروست ئاگرېت، ئىدى بۇ تىرۋى ھەلەلەۋە

بەرھەمەكەى ھەرامە؟ ئايا ئەمە لۆزىكە؟

زاناكە زەردەخەنەپەكى كىردو وتى: تۆ خىزانىت ھەپە؟ مەسىھىيەكە وتى: بەلى؟

زاناكە وتى: بىگومان بۇ ئىۋە دروستەۋ ھەلەلە كە پېكەۋە بىۋە ھاسەردارى

بەكەن؟

مەسىھىيەكە وتى: بىگومان!

دواتر زاناكە وتى: ئايا كچت ھەپە؟

مەسىھىيەكە وتى: بەلى..

زاناكە وتى: ئايا دروستە لەگەل كچەكەت كە بەرھەمى خىزانەكەتە ھاسەردارى

بەكەيت؟

مەسىھىيەكە وتى: بىگومان نەخىر..

زاناى زېرو بە ئەزموون وتى: كەۋاتە ھەروەكو چۆن خىزانىت بۇ تۆ ھەلەلەۋە

بەرھەمەكەى لە تۆ ھەرامە، ھەرواش تىرۋى ھەلەلەۋە ئەۋ شەرابەى كە بەرھەمى

تىرپە ھەرامە، لەبەرئەۋە مەرج نىيە ھەر شىك خۇى ھەلەل بېت، بەرھەمەكەشى

ھەلەل بېت!

كەشى ئارامى ناۋمال

لە چىرۆكى ئەمجارەماندا سەبارەت بە ژياننامەى ھەكىم، باس لە سەردانىكى
ھەكىم ۋە خەلىفە ھارون دىمكەين، بۇ قوتابخانەى (ئەمىن ۋە مەنموون)، كورەكانى
خەلىفە ھارون.. رۆژىك ھەكىم بۇ دىدارى خەلىفە بەرپىكەوت بۇ كۆشك، لە
پىكەدا چاۋى بە خەلىفە كەوت، خەلىفە دۋاى سالاۋكردن پىرسى، ھەكىم بە
نيازى بۇ كۆى بىرۋىت؟

حەكىم لە دەلامدا وتى: بە نيازبوم بىم بۇ كۆشك بۇ دىدارى بەرپىرتان..
 خەلىفە وتى: مەن بە نيازىم سەردانى مامۇستاي مىندالەكانىم بىكەم، بە مەبەستى
 ھەوال پەرسىنيان، دەتوانىت ھاورپىيەتىم بىكەيتو لەگەلمدا بىيىت؟
 حەكىم پەزىمەندى دەرپرېو لەگەل خەلىفە پۇشتىن بۇ لاي ئەو مامۇستايەى
 كە ئەمىنو مەنمون وانەيان لەلا دەخوئىند، كاتىك گەپشتە قوتابخانەو چاويان
 بە مامۇستاكەيان گەوت، خەلىفە وتى: ئەمىنو مەنمون لە كوئىن؟ مامۇستاش
 وتى: پېش ئىو مۇلەتى چەند خولەككىيان وەرگرتووەو بۇ كەمىك پشوووانو
 پارىكردن چوونەتە دەرەو، خەلىفە ھارون ھەوالى تواناو كۆشش و لىھاتووئىو
 زىرەكى مىندالەكانى لە مامۇستاكەيان پەرسى، مامۇستاش لە دەلامدا گوتى: ئەمىن
 كەم تواناترە لە مەنمون، واتە مەنمون زىرەكترو لىھاتووئرو بىرپىر تەرە
 لەبەرئەوئەى ئەمىن مىندالى خاتوو زوبەيدە بوو، خەلىفەش خاتوو زوبەيدەى
 زۆر خۆشەوئىست، دەلامى مامۇستاكەى زۆر پىناخۆش بوو، وتى: ھەرگىز بىروا
 ناكەم مەنمون لە ئەمىن زىرەكتەر بىتە ئايا دەتوانىت قسەكانت بىسەلمىنىت؟
 مامۇستاش بۇ سەلمەندىنى قسەكانى تەنھا كاغەزىكى خستە ژىر چىگەكەى
 مەنمونەو، بەلام خستىكى خستە ژىر چىگەكەى ئەمىنەو، دواى ئەم وتوئىرە
 ھەردوو كۆرەكەى خەلىفە گەپانەو بۇ قوتابخانەكەيانو پىنيان ئەوا خەلىفەى
 باوكيان بەمەبەستى ھەوال پەرسىنيان، بۇ سەردانى قوتابخانەو مامۇستاكەيان
 ھاتوو، بەرپىزمەو سلاويان لە باوكيان كردو بە گەرمى بەخىرەتنيان كردو
 دواتر پۇشتە سەرجىگەكانى خويان دانىشتن، ھەر كەدانىشتن مەنمون كەوتە
 بىر كەردنەو بەملاو لاي خويدا دەرپوانىو دىقەتى شوئىنى دانىشتەكەى دەدا،
 مامۇستا لە مەنمونى پەرسى: بۇچى دەرپوانىت، ئايا ھەستت بە شتىك كەردووە؟
 مەنمون وتى: بەلى مامۇستا، ھەستەكەم بە ئەندازەى كاغەزىك چىگەكەم
 بەرز بوومەتەو!

دواتر لە ئەمىنى پىرسى: ئەى تۆ ھەست بە جى دمكەيت؟

ئەمىن لە وەلامدا وتى: من ھەست بە ھىچ گۆرانكارىيەك ناكەم كە پىرویدابىت!
دواتر مامۇستا بە ئەمىن و مەئمونى گوت: ئىو دەتوانن بىرۆن وانەى
ئەمىرۆمان تەواو بوو، من كەمىك لەگەل باوكتان ھسە دەكەم، دواى پۆشتىنى
مندالەكان مامۇستا بە خەندەو پىروى كىردە جەنابى خەلىفە و وتى: سوپاس بۆ
خودا كە تەوانىم بۆچوونەكانم بىسەلمەنم!

خەلىفە بەسەرسامىيە وە پىرسى: ئاىا ھۆكارى ئەو جىاوازيە دەزانىت؟
پىش ئەوەى مامۇستاكەيان وەلام بەداتەو، ھەكىم وەلامى دایەو و وتى: من
وەلامى ئەو پىرسىارەت دەدەمەو!

خەلىفە ھارون كە بىرواى تەواو بە وەلامەكانى ھەكىم بوو، وتى: بىفەرموو!
ھەكىم وتى: زىرەكى و لىھاتوو مىندال دەگەرپىتەو بۆ دوو خالى سەرەكى:-
۱- ئەندازەى خۆشەووستى دایك و باوك، بۆ يەكتىرى.

۲- جىاوازی جۆرى نەتەوەى دایك لەگەل باوكدا، خەلىفە ھارون و خاتوو
زوبەیدە ھەردوكىيان لە يەك نەتەو، بەلام خەلىفە و دایكى مەئمون يەك
نەتەو نىن و جىاوازا!

خالى يەكەم نامازمە بۆ ئاشتەوايى مال، بىگومان ئەگەر كەشى مال پىروو
لە تەبايى و خۆشەووستى و پىزگرتنى يەكتىرى، كارىگەرى زۆرى دەبىت لەسەر
زىرەكى و لىھاتوو مىندال.

خالى دوو دەمىش واتە زىرەكى مىندال پەيوستە بە دایكەو، زىاتر لە باوك،
ھەكىم ھۆكارى زىرەكى مەئمون دەگەرپىتەو بۆ دایكى، ئەمەش بۆچوونىكى
زانستىيە و زىاتر دایكان پۆلىان ھەيە لە زىرەكى مىندالدا.
ھەكىم بۆ ھەموو پىرسىارىك، وەلامىكى دروستى لایوود!

بویری بالوولی حکیم

حهکیم سهرمرای نهوهی زاناو دانا بوو، وهلامهکانی دروستو بهپیز بوون، ژيرو ليتهاتوو بوو، خودابه‌رستو دونيا نه‌ويست بوو، له ههمان کاتدا که‌سيکی چاو نه‌ترسو نازا بوو، ههرگيز له خه‌ليفه وه‌سه‌لاتداران نه‌ترساوه وه‌رجی هه‌قو راستی بووه بی سله‌مینه‌وه به‌رامبه‌ر وه‌سه‌لاتداران وه‌کاربه‌ده‌ستان راشکاوانه وتویه‌تی وه‌ سزاو نازاریان سلی نه‌کردوته‌وه، هه‌لو‌یستی ناوازه‌ی وه‌های هه‌بووه که به سمدان که‌س نه‌پانتوانیوه وه‌ها هه‌لو‌یستیک به‌رامبه‌ر وه‌سه‌لاتداران بنویتن..

له چیرۆکی نه‌مجاره‌دا باس له هه‌لو‌یستیک ناوازه‌وه ده‌گمه‌نی هه‌کیم ده‌که‌ین، که به‌رامبه‌ر خه‌ليفه هاروون نواندوو‌یه‌تی، رووداو‌که به‌مش‌یومیه بوو:--
 روژیکیان خه‌ليفه هاروون کیسه‌یه‌ک دراوی دا به بالوولی هه‌کیم، پیی گوت برۆ دابه‌شی بکه به‌سهر که‌سانی هه‌زارو نه‌داردا، هه‌کیمیش پارمه‌کی وه‌مرگرتو رو‌یشت بۆ نیو بازارو کوچه‌وه کو‌لانه‌کانی شاری به‌غداد، به دوا‌ی که‌سی‌کدا ده‌گه‌را که هه‌زارو نه‌دار بی‌تو پی‌یستی به یارمه‌تی هه‌بی‌ت، تا برێک له‌و پارمه‌ی پی

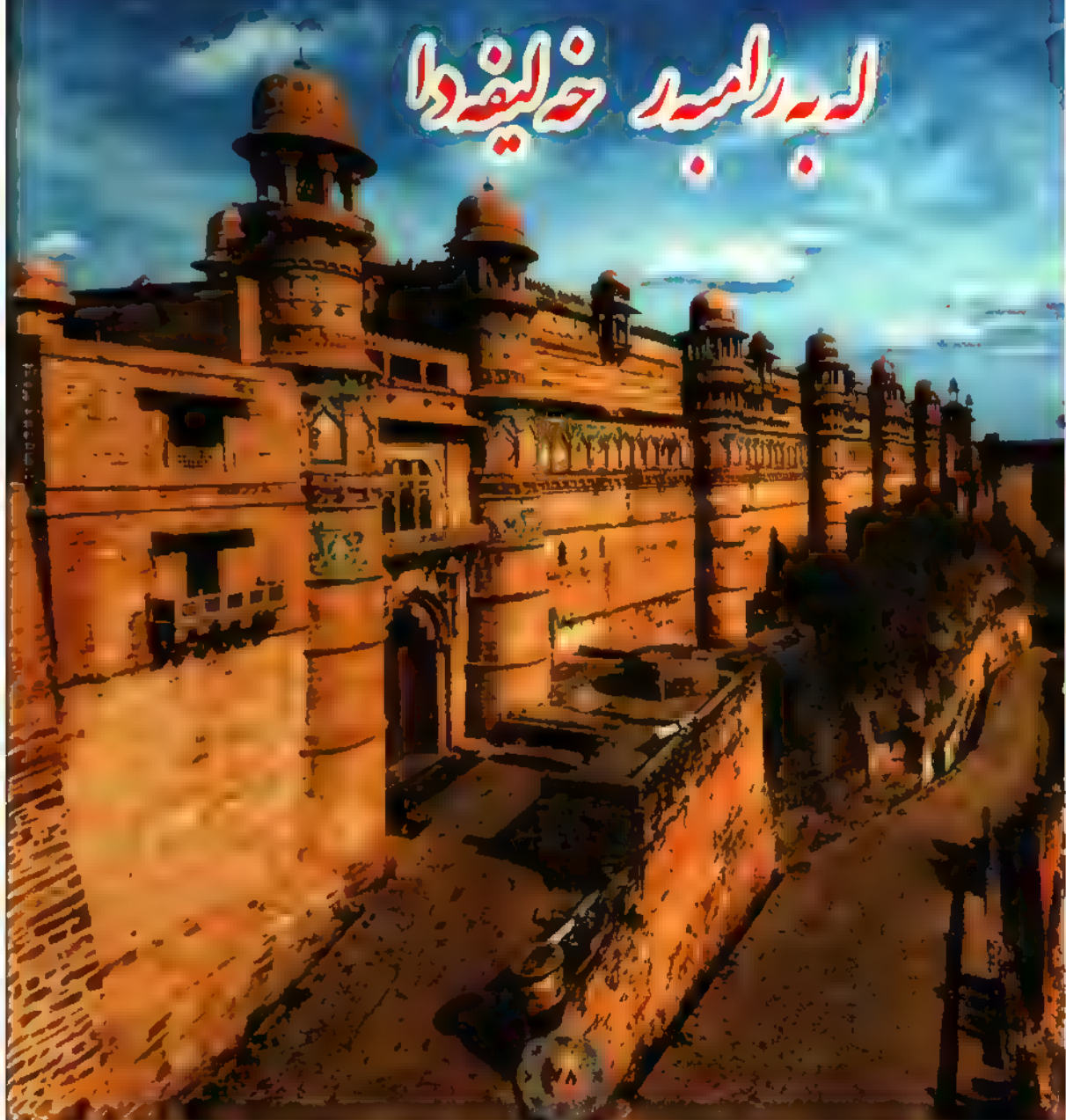
بدات که خەلیفە پێی داو، بەلام دواي گەرانو ماندوو بوونیکی زۆر، پارەي بە هیچ کەس نەدا. کيسە پارەکەي وەکو خۆي بردەووە بۆ خەلیفەو لە بەردەمی خەلیفەدا دايناو پێی گوت: زۆر گەپام، ئەومندە گەپام کە ماندوو بووم، پێیەکانم برستیان لێبرا. بەلام هیچ کەسە نەبینی لە خەلیفە هەزارترو نەدارتر، لەبەرئەووە پارەکەم هێناپەووە تا ببەخشم بەو کەسەي کە لە هەمووان زیاتر ئاتاجە، بەو کەسەي کە لە هەموومان زیاتر هەزارە، ئەویش جەنابی خەلیفەيە! خەلیفە دەیزانی حەکیم مەبەستیکی هەيەو ئەو کارەي بێ حیکمەت نییە، لەبەرئەووە پرسیاي ئەو پەفتارەي بالوولی حەکیمی کردو داواي لێکرد تا هۆکاری ئەو کارەي روون بکاتەووە؟

حەکیم لە وەلامدا وتی: من لە بازارداو لەبەردەم هەر دووکانیکدا سەربازو دارودەستەکەي تۆم بینی وەستابوون، بە زۆر باجو سەرانیان لە خەلکی وەردەگرتو دمیانیان بۆ گەنجینەو خەزینەي جەنابی خەلیفە، لەبەرئەووە واهەستەدەکەم کە تۆ لە هەموومان زیاتر پێویستت بە پارەو سامانە، چونکە تۆ ئەگەر ئاتاج نەبی، بۆچی بەزۆر سەرانی لە خەلکی وەردەگری؟! هەرلەبەرئەووە پارەکەم گیرایەووە بۆخەزینەي تۆ!

مرۆفی ئازاو بەخشنە ئەو کەسەيە کە لە پەنجو ماندوو بوونی خۆي دەبەخشیت، لەو مالو سامانە دەبەخشیت کە بە هۆی کارو کاسبی حەلالی خۆیەووە پەیداي کردوووە مافی هیچ کەسێکی بەسەرەووە نییە، سامانیك کە دوور لە فیل و دەستبەرین، دوور لە ساختەکاریو بێ وێژدانی پەیداي کردوووە، هەر لەو مالە دەبەخشیت، ئازایەتیو بەخشنەمی لەو مالەدا نییە کە بە فرتو فیل و دەستبەرین پەیدا بووە، یاخود ئەو مالەي کە لە کەسانیکی زەوت بکەیتو ببەبخشیت بە کەسانیکی دیکە! بەلکو ئازایەتی ئەوێە کە لەو مالە ببەخشیت، کە پائو حەلالەو دوور لە فیل و ساختەکاریی پەیدا بووە!

پونری بالوول

لب رالمبر خلیفہ

لەم چیرۆکەدا، باس لە ھەلۆستیکى دیکەى لیوان لیو لە نازایەتىو بوێرسى
بالوولی ھەکیم دەکەین، سەبارەت بە وەلامدانەو بەھیزو پەرماناگانى، بەرامبەر بە
خەلیفە ھاروون..

پۆڤژیکیان، ھەکیم لەسەر شەقامێک پراوستابوو، کاروانى گەزاوێ خەلیفە، بە
کۆمەڵێک سەربازەو بە بەردەمیدا تێدەپەڕن، بالوولیش، بە دەنگى بەرز ھاوار
دەکاتو دەلیت: ئەى ھاروون... ھاروون کە خەلیفەى ولاتو دەسەلاتدارەو کۆمەڵێک
سەربازى لەگەڵدا ھەو بە نیو شەقامەکانى شارد، بە لە خۆبایبەوونەو پێگە تەى
دەکەن.. سەرسام دەبێت، کە کەسێک بەو شیومیە بانگى دەکات، ھەر بۆیە دەپرسیت:
ئەو کێیە بەوشیومیە بانگم دەکات؟

سەربازەکان وتیان: جەنابى خەلیفە ئەو بەلۆولە!

خەلیفە بانگى کردو وتى: بالوول ئایا دەزانیت من کێم؟

وتى: بەلێ باش دەزانم، کە جەنابتان کێن!!

خەلیفە وتى: کەواتە من کێم؟

ھەکیم لە وەلامدا وتى: تۆ ئەو کەسەیت، ئەگەر کەسێک لە پۆڤژەلات ستمى لى
بکەیت، تۆش لە پۆڤژاوا بیت، خۆى گەورە لە پۆڤژى قیامەتدا، لە تۆ دەپرسیتەو
لەسەر ئەو ستمەو محاسەبەت دەکات!!

خەلیفە بە بیستنى ئەو وەلامە گورجکەر، چاوەکانى پەربوون لە ئەسەرىن، بە

گرێانەو وتى: ئەى بالوول ھالى من چۆن دەبینیت؟

ھەکیم وتى: خۆت بخەرە بەر تەرازووى ئەم نایەتە پیرۆزە، خۆى گەورە

دەفەر مووێت..

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ۝ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ۝﴾ الانفطار: ۱۳ - ۱۴

واتە: چاکەکاران لە بەھەشتى بەرىندان، خراپەکارانىش لە دۆزەخدان..

خەلیفە وتى: ئەى کردەموەکانى من چۆن دەبینیت؟

ھەکیم: خۆداى گەورە دەفەر مووێت: ﴿إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾ المائدة: ۲۷

واته: خودای گه وره تهنه له پارێزکاران، چاکه قبول دهکات.

خه لێفه وتی: ئەو نزیکیهتی من له گهه پێشه وای مروفایهتی (سهلامی خوای

لێبێت) چۆن دمبینیت؟

حه کیم وتی: ﴿لَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ﴾ المؤمنون. ۱۰۱

واته: هیچ بهیومندییهکی خزمایهتی لهو پۆژمدا نییه و کەس له کەس ناپرسیتهوه!

(کەس خەمی کەسی نییه و هەر کەس خەمی خۆیهتی!)

خه لێفه: ئەو شەفاعەتی پێغه مبهەر (سهلامی خوای لێبێت) چی؟

حه کیم بهم نایهته وهلامی دایهوه: ﴿يَوْمَئِذٍ لَا تَنفَعُ الشَّفَعَةُ إِلَّا مَنْ أَمَرَ لَهُ الرَّحْمَنُ﴾ طه. ۱۰۶.

واته: لهو پۆژمدا تکاو شەفاعەت له کەس وەرناگیریت و بێسووده، مهگەر کەسێک

خودای میهرهبان مۆلەتی بدات.

پاشان خه لێفه وتی: ئەو بالوول، نایا پێویستییهکت ههیه، تا بۆت جێبه جێ بکهه؟

حه کیم وتی: بهێ.

خه لێفه وتی: ههرحیت دمویت، پێم بلێ، تا بۆت جێبه جێ بکهه..

حه کیم وتی: دهمهویت لێم خوشبیت و بمخهیته بهههشتهوه!

خه لێفه وتی: خۆت دهمانیت، نهوه به دهستی منو له دمهلاتی مندا نییه.. ئەو بالوول.

حه کیم وتی: ئەو کهواته، تۆ دهموانیت چیم بۆ بکهیت؟

خه لێفه وتی: نهگەر قهرزی کەسێک له لایه. پێم بلێ، تا بۆت بدهمهوه؟

حه کیم وتی: ئەو هاروون قهرز تهنه به قهرز دهریتهوه.. کهواته مالی خه لکی

بگیرهوه بۆ خاومنهکانیان.

هارون وتی: قهرمان دهکهم که پۆزی تۆ له سههر من بێت، تا نهو ساتهی له

ژياندايت..

حه کیم وتی: ئەو هارون منیشرو تۆش، بهندهی خودای گه ورمین، نایا وا ههست

دهکەیت تۆی له یادمو منی له یاد کردووه؟؟؟

خه لێفه به وهلامهکانی حه کیم، سههرسام بوو!

بالوول و نزىشك و فېدەسووف

حەكىم بۇ ھەر پەرسىياريك وەلامىكى گورچەكېرى پېيۋوۋە، لە مېژوۋى ژيانىدا، نەبىستراۋە ھىچ كەس بە وەلامىك حەكىمى تاساندىيەت، بەلام ھەر كەس پەرسىياريكى ئاراستە كرىيەت، بە وەلامىكى بەپېزو بەھىز تاساندىۋىيەت، بە جۇرىك، كە بەرامبەرى بېدەنگ كرىۋوۋە، ئەمە چ جاي ئەۋەى ئەگەر بەرامبەرمەكەى، پەرسىياريكەى بۇ گالتەكردن و سەرخستەسەر حەكىم بوۋىيەت، ئەۋا وەلامىكى ۋەركرتوۋە، كە ھەرگىز بە خەيالىدا نەيەت، جارىكى دىكە پەرسىياري ئاراستەى حەكىم بىكات.

لە چىرۋكى ئەمجارەى حەكىمدا، باس لە وەلامى حەكىم دىمكەين بۇ پەزىشكىكى يۇنانى ۋەفەلسوفىك كە خەلىفە ھاروون، بانگھېشتى كرىدبوون بۇ شارى بەغداد! خەلىفە ھاروون، بە تايبەتى دىنىرىت بە دۋاى پەزىشكىكى زۇر شارەزاۋ لېھاتوۋدا، لە ۋلاتى يۇنان.. كاتىك پەزىشكەكە دىمگاتە بەغدادو دىچىتە ناۋ كۆشكى خەلىفەۋە. خەلىفە ھاروون زۇر پەزى لىدەگرىتو مەراسىمى تايبەتو شىاۋى بۇ سازدەكات..

رۇۋانە خەللى، دەستە دەستە دەچوون بۇ پېشوازى پېزىشكو بەخىرھاتىيان دەگرد..
گەرە پياوانو كاربەدەستانى شارى بەغداد، بۇ بەخىرھاتى پېزىشكى بەناوبانگ،
پېزىيان بەستېبوو، كاتىك ھەكىم ناوبانگى ئەم پېزىشكەى بېست، ھەزى كرد سەردانى
بكات، ئە رۇزى سېھەمدا، ھەكىم بە پاومرى ھەند كەسك لە ھاوئلۇ نېزىكانى، رۇشتن
بۇ كۆشكى خەلىفە، بۇ دېتنو بەخىرھاتى پېزىشكى بەناوبانگو شارمىزاي پۇنانى.. ئە
كاتى خۇناساندنو گىفتوگۇدا، لەناكاو ھەكىم پېرسى: بېورە، جەنابتان ئىستان جىيە؟
پېزىشكەكە لەووە پېش باسى بالووليان بۇ كىرېبوو، لەبەرئەووە، وېستى كەمىك
سەربخاتە سەرىو گالتەى لەگەلدا بكات.. داماو، بېخەبەر لە وەلامە گورچېكېرەكانى
ھەكىم.. پېزىشكەكە وتى: مەن دىكتۇرم، دىتوانم مردوو زىندوو بىكەمەووە!!

ھەكىم لە وەلامدا گوتى: تۇ زىندوو مەكان مەكۇزە، مردوو زىندوو كىرەنەووە،
پېشكەش بە خۇت بېت!!

بە وەلامى ھەكىم خەلىفە ھارونو سەرجەم نامادىبووان دەستيان كرد بە قاقاي
پېكەنېن.. ھەر ئەو رۇزە پېزىشكەكە رۇشتو بەغدادى جېھىشتو ھەرگىز نەگەرپاھەووە
ئەو شارە.

جارتىكى دېكە، فەيلەسوفىك مىوانى خەلىفە ھارون بوو، ھەكىم لەگەل دووان لە
ھاوپىكانىدا، رۇشتن بۇ كۆشك بۇ دېتنى فەيلەسوف، دواى بەخىرھاتىو پەكتىرناسىن،
ھەكىم بە مىوانەكەى خەلىفە ھاروننى گوت: كارى بەرپىزتان جىيە؟

فەيلەسوفەكە، كە لە جلوبەرگىو شىومو روخسارى ھەكىم وردىبوووە، وا
ھەستىكرد كە ئەم كەسە دىوانەپەو عەقلى زۆر تەواو نىيە.. پېشتىرىش لەبارى
بالوولەووە ھەندىك شتى بېستېبوو، لەبەرئەووە پېى گوت: مەن فەيلەسوفم، كارى مەن
ئەومىە، ئەگەر كەسك عەقلى لەسەرىدا نەماپىتو فرى بېت، عەقلى بۇ بېئىنەووە
شوىنى خۇى!

ھەكىم گوتى: نا، تۇ بە قىسەكانت عەقلى سەرى كەس ناچار بە فرىن مەكە، ئەو
كەسەش گەرئى، كە عەقلى فرىومو لە سەرىدا نەماووە!

بالوول و مامۇستاي بەغدادى

مامۇستاي بەغدادى، ئە يەككە ئە گەرەكە كۆنەكانى شارى بەغداد نىشتە جىبوو،
ھوتابىگەلىكى زۆرى ھەبوو، وانەيان ئەلا دەخوئىند، پۇزانە ھوتابىيەكانى ئە دەورى
مامۇستاگەيان كۆدەبوونەو دەو گونيان بۇ مامۇستاگەيان رادەدىرا.. ئەم مامۇستايە
بىروبوچوونى سەيرو سەمەرەى ھەبوو، بە تايىبەت سەبارەت بە بىروباومې.. زۇرجار
شتى سەيرو سەمەرەى دەگوت.

رۇزىڭ كابرەيك ھات بۇ لاى بالوولى وتى؛ فلانە مامۇستا شتى سەير باس دەكات،
بە جۇرىڭ كە لەگەل بىروبامىرى موسولماناندا يەكناگرىتەودا!

بالوولى دانا، بېرىرى دا رۇزىڭ لە كاتى وانە وتەودەدا، بېرات بۇ لاى، تا بە
تەواوى گويى بۇ بگرىت، نەبادا ئەودى لەبارەمەودە دەوترىت، راست نەبىت.. بۇ سبەى،
حەكىم رۇيشت بۇ كۆرى وانەخويندو لە دوورى قوتابىيەكانەودە دانىشت..

ھەرچەندە قوتابىيەكان شوئىيان بۇ كىردەودە ھەرموويان كىرد، تا نىزىك بىتەودە،
بەلام حەكىم لاى دەرگاگە دانىشتو وتى؛ ھەر ئىرە باشە بۇ من، ئىدى گويى بۇ
وتەكانى جەنابى مامۇستا رادىرا!

مامۇستاگە دەستى بە قەسەردن كىردو وتى؛ خەلگىنە زۇرىڭ لە موسولمانان
بېروايان وايە، كە ئىبلىس لە رۇزى قىامەتدا بە ناگر سزا دەدرىت، بە راستى من
بىچەوانەى ئەو بۇچوونەم!

يەك لە قوتابىيەكان وتى؛ مامۇستا بەلگەت بۇ ئەم بۇچوونەت ھەپە؟
مامۇستاگە دواى ئەودى كەمىك كۆكى، وتى؛ بەلئ، ئىبلىس لە ناگر درووست
كراو، دۆزەخپىش ناگر، چۆن ناگر نازارى ناگر دەمات؟؟ ياخود چۆن ناگر، ناگر
دەسووتىنىت!

ھەر يەك لە قوتابىيەكان سەيرى يەكتىريان دەكىردو بە گومان بوون لە وتەى
مامۇستاگەيان، بەلام ھىچ كام لەوان جورئەتيان نەبوو، پروبەرووى بىنەودە!

مامۇستاش وەكو سوارچاگىكى سەركەوتووى مەيدانەكە، بە لە خۇبايىبوونىكەودە،
سەيرىكى نامادەبووانى كىرد، بەلام بىناگا ئەودى كە ئەو كەسەى كەمىك لە دوورى
قوتابىيەكانى دانىشتوودە، بالوولى حەكىمەو زۆر خۇبەكەمزانانە دەستى لە بىنابالى
داناوودە بىنارامى سەيرى جەنابى مامۇستا دەكات!

باشان مامۇستاگە، دەستى بە قەسەردن كىردەودە وتى؛ ھەروەھا زۇرىڭ لە
موسولمانان بىيان وايە، كە مەۋف ناتوانىت خودا بىيىت، باشە چۆن دەكرىت شتىك
بوونى ھەبىت، بەلام نەكرىت بىيىرت؟!

جەنابى مامۇستا قەسەكانى بېرىپ بە ھېمىنى سەپىرىكى قوتابىيەكانى كىرد، بۇنەۋەدى بىزانىت، تا چەند قەسەكانى كارىگەرى لەسەر نامادىبووان درووست كىردوۋە، بەلام نەمجارە زىياتر لە جارى يەكەم، بېدىمىنگى بالى بەسەر نامادىبوواندا كېتسا!

دواتر جەنابى مامۇستا، بە دىمىنگى بەرزىر ھاۋارى كىرد، «خەلگىنە، موسولمانان لەو بېروايەدان كە خۇدا درووستكارى ھەموو شىكە، بەلام لەگەل ئەۋەشدا، مۇۋەكەل لەو بېروايەدان، كە مۇۋەكەل بەكەرى ھەموو كارەكانە»!

نەمەش واتە: كۆكردنەۋەدى ناچارى ھەلپەزدىنى ئىختىيارى.. ئەو دوۋانەش بېكەۋە ئاستەمن!

يەكەل لە نامادىبووان وتى: ئەي تۇ لەم بارەپەۋە بۇچوونت چۇنە؟ جەنابى مامۇستا وتى: بە راي من، ھەموو شىكە بە قەرزمانى خۇداپەۋە مۇۋەكەل بە ۋىستى خۇيان ھىچ كارەك ناكەن، بەلكو خۇدا قەرزمانى كىردوۋە، كە دىمىت ئەو كارەكەن! كاتەك مامۇستا زانى، كە قەسەكانى كارىگەرى كىردوۋەتە سەر دىل ۋە دىروۋىنى نامادىبووان، پىي ۋاپوۋ، كە تۈنۈپەۋەتە قەناعتى بە نامادىبووان ھىناۋە، كە بۇچوونەكانى راستو درووستن!

لەو كاتەدا، كە بېدىمىنگى بە تەۋاۋى بالى بەسەر كۆرەكەدا كېتسابوۋ، لە ناكاوۋ بالوۋل سەنگىلىكى «گلى ۋەك بەرد»ى ئاراستەۋى ناۋچەۋانى مامۇستا كىردو خۇي بە جەستەيدا ھاتە خوارەۋە..

بەۋەش كۆرەكە بە تەۋاۋى شىرازەۋى تېكىچوۋ، قوتابىيەكانى مامۇستا زۆر پەستو تۈرۈم نېگەرەن بوۋن بەم كارەۋى بالوۋل، بەلام ئەبەرنەۋەدى دىمىنزانى بالوۋل لە نىزىكانى خەلىفە، كەسىان چورنەتيان نەكەرد، كاردانەۋەپەك بىنۈيىن بەرامبەرى! تەنھا بە تۈرۈمۈنەۋە پەرسىيارىان لىكەرد: بالوۋل بۇچى ئەم كارەك كىرد؟ خۇنەگەر ھەر كەسىكى دېكە بوۋاپە، جگە لە تۇ، ئەۋا بە سەلامەتى نەدەچوۋە دىرەۋە!

مامۇستاش دىستى گىرت بە بىرەنەكەۋى سەرىپەۋە سەپىرىكى بالوۋلى حەكىمى كىردو بە تۈرۈمۈنەۋە وتى: دىرۇم بۇ لاي جەنابى خەلىفە سكاۋات لە دۇ تۇمار دىكەم؟

حەكىم بە ئارامىيەۋە وتى: مەنىش ئەگەلتىدا دېم، بۇ لاي جەنابى خەلىفە!
 جەنابى مامۇستا بە ۋەلامەكەى حەكىم سەرسام بوو، بە قوتابىيەكانى گوت:
 شاھەتەم بۇ بىدەن لاي خەلىفە، كە بالوون سەرى شكاندووم!
 بالوون چوۋە دەرۋەزە كۆرۈمكەى بەجەپەشت، ھەرۈمكە ۋەۋەى ھىچى نەبىستەيت،
 پان ھىچ شەكىكى نەكردەيت!

مامۇستاش بەسەرى پەچراۋەۋە، رۇپەشت بۇ لاي خەلىفە، كاتىك خەلىفە چاۋى
 پەكەۋەت، سەرى سۇرما، چۈنكە جەنابى مامۇستا، لاي خەلىفە پەزۋە حورمەتى زۇرى
 ھەبوۋ!

پاشان مامۇستاكە، رۇۋادۈمكەى بۇ جەنابى خەلىفە گىرەپەۋە، خەلىفە بەۋ كارەى
 بالوون زۇر تۈرۈۋەۋە.. ھەرمانى كەرد، كە ھەر ئىستا بالوون ئە ھەر كۈنەك ھەيە،
 بىيەنن بۇ كۆشك!

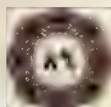
پاسەۋانەكانى خەلىفە، بە خەيرەى دەستيان كەرد بە گەران بە دۋاى بالوولدا، بەلام
 بىنيان ئەۋا بالوون، ئە رەگەدەپە بەرۋە كۆشك دېت!

كاتىك حەكىم گەپەشتە كۆشك، سەرمە كۆشك بىدەنگە ئارام بوو، ھىچ كەس
 قەسەپەكى نەدەكەرد، دۋاتەر خەلىفە ھاۋارى كەرد بەسەر بالوولداۋ وتى: بۇچى سەرى
 ئەۋ زانەپەت شكاندوۋە؟

حەكىم عەباكەى لەسەر شانى دانائو وتى: مەن ئەۋ كارەم نەكردوۋە!
 مامۇستاكە وتى: چۈن نكۈلى لەۋ كارەت دەكەيت؟ ئەى ستەمكار، ھەموو
 قوتابىيەكانەم شاھەتن، كە تۇ سەرت شكاندووم!

حەكىم وتى: بىۋەرە ئەۋ ستەمەى مەن كەردوۋە جىيە؟
 مامۇستاكەش پەي گوت: بە سەنگىك سەرت شكاندەم، ئازارت بەسەرم گەياندە
 خۇپەنت لىيەن!

پاشان رۇۋى كەردە قوتابىيەكانىۋ وتى: ئاپا ئىۋەش شاھەتى دەدەن، كە رۇۋادۈمكە
 بەۋ شىۋەپە بوۋ؟

ھەموو وتيان، بەلخ!

حەكىم وتى، تۆ دەلتىت نازارت بە سەرم گەياندوودە، ئايا دەتوانىت ئەو نازارەم

نىشان بەدىت؟

مامۇستاگە وتى، ئايا نازار دەبىنرەيت، تا من بتوانم نىشانى تۆى بەدم؟!

حەكىم وتى، كەواتە نازار بوونى نىيە، تۆ درۆ دەگەيت، چونكە تۆ لەو باومرەدايت

ھەر شتىك نەتوانرەيت بىيىنى، ئەوا بوونى نىيە!

باشان ئاورى بۆ لاي قوتابىيەكانى مامۇستا دايەوودە وتى، سەنگل ناتوانىت نازار

بە مامۇستاگەتان بگەيەنەيت، چونكە مرۆف لە گل درووستىكراودە، بەردىش لە گلە،

ئىدى چۆن گل نازار بە گل دەگەيەنەيت!

ئەو كات مامۇستاگە زانى، كە بالوول دىيەوودەيت، جەنگى بىروباومرى لەگەلدا بىكات،

بەبىج ھۆ ئەو كارەى نەگردوودە!

باشان حەكىم پروى كەردە خەلىفە وتى، جەنابى مامۇستا پىي واپە، كە

ھەر كارىك مرۆف ئەنجامى دەدات، بە دەست خۆى نىيە، بەلگو ئەوودە فەرمانىكى

ناچارىيەوودە خودا فەرمانى كەردوودە ئەوېش جىيەجىي دەكات! كەواتە مەنىش تاوانم

نىيە، چونكە ئەو كارەم بە وىستى خۆم نەگردوودە!

خەلىفە بە وەلامەكانى حەكىم سەرسام بوو، ھىج قەسەمكى بۆ گوتن نەبوو!

ئەو كات جەنابى مامۇستا سەرزەنشتى خۆى كەردو بە خۆى گوت، ھەموو ئەوودە

پروى دا، بە ھۆى بىروبوچوونى خۆمەوودە بوو!

حەكىم بە سەنگلىك سەرجەم بىرىبوچوونەكانى وەلامدەيەوودە، تىي گەياندە، كە

مرۆف لە گلە، ئەوودە بە گلىش نازارى دەكات، پىي گوت، كە نازار، بوونى ھەيەو

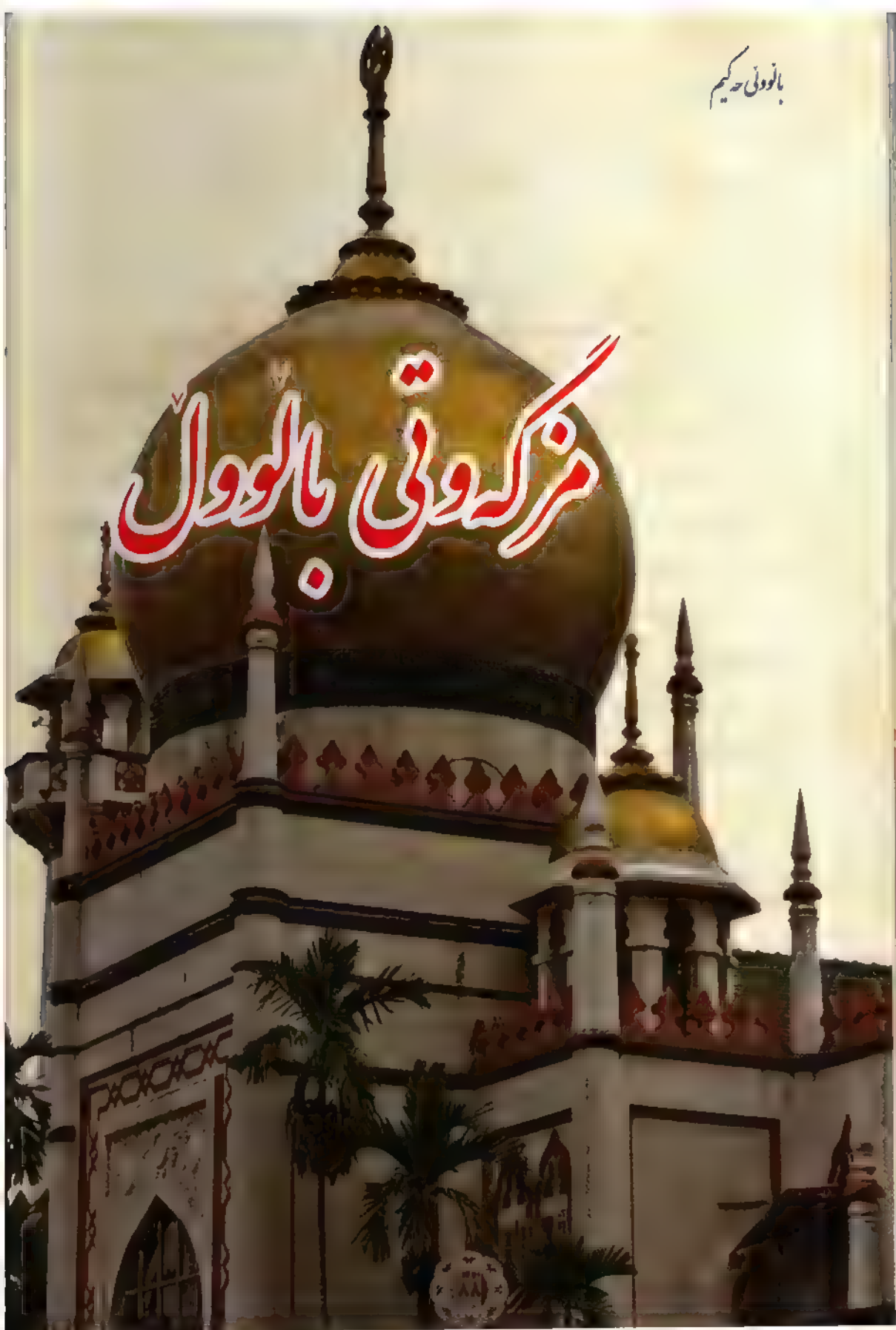
ناشتوانرەيت بىيىنرەيت، ھەروەھا پىي گوت، مرۆف كارو كەردەوودەكانى بە دەست

خۆيەتىو ناچار نەكراودە، كە كەردەوودە خراب بىكات! بەلگو سەرىپشك كراودە لەوودە!

ئايا كەردەوودە چاك بىكات، يان خراب!

بانوئی حریم

مرکز بانوئی

پۇژىكىيان بالتوولى حەكىم بەنيو يەككەك لە كۆلەنەكانى شارى بەغدادا دىگەر،
چاۋى كەوت بە كۆمەلە كەسك، كە سەرھالى دروستكردىننى مزگەوت بوون، سلاۋى
لەكردىن كەمەك لە گارەكەيان راماو پاشان چوۋە نىو مزگەوتەكەۋە، بىنى
بايەخىكى ئەوتۇ نادىت بە شىۋە شىۋازى جوانكارى شىۋە دىۋارو سەقۇ
دروستكردىن ناو مزگەوتەكە، حەكىم بە سەرسوپمانەۋە لە مزگەوتەكەى پوانى، ومكو
نەۋە شىك لە دمروونى خۆى حەشار دابىت، پاشان پۇيشتە دمروەى مزگەوتەكەۋ
سەپرىكى پروكارى دمروەى مزگەوتەكەى كرد، تابلۇيەكى دارىنى بىنى كە بە دىۋارى
مزگەوتەكەدا هەلۋاسرابوو، لەسەر تابلۇكە نوسرابوو، مزگەوتى «شىخ». ئەم
پياۋە حەزى لە ناوبانگو شۆرەتو ناودمركردن دمكرد، حەزى دمكرد خەلكى بە كارە
چاكەكانى ناشنا بن، حەكىم بە باشى بە رەفتارو ناكارەكانى ئەم پياۋە ناشنابوو!

حەكىم كەۋتە بىركردەنەۋە خەيالى ئەو مزگەوتەۋ تابلۇى سەردىۋارەكەى، بە
سەپركردنى بارى سەرشانى قورس دمبوو، لەشى دادمەيزرا، تەۋاو نىگەرانى بە
پوخسارىيەۋە دىاربوو، لەبەرئەۋە ئاۋرى دايەۋە بۇ لاي نامادەبوۋان چاۋى بە
«شىخ» كەۋت، بىنى ۋا پىدەكەنەيتو زۆر شادومانە، حەكىم سەپرىكى كردو
دەستپىشخەرى كردو وتى: «السلام عليك»، پاشان وتى: ئەم مزگەوتە مزگەوتىكى
گەۋرەيەۋ شىۋەيەكى جوانى هەيە.

«شىخ» بەرمو لاي مامۇستاي مزگەوتەكە پۇيشت، حەكىمىش لەگەلدا
پۇيشت، پاشان وتى: خودا لىتان قىۋول بكات.

دواتر حەكىم وتى: دمەۋىت پەرسىارىكت لى بكم، بەلام نازانم پەرسىارەكەم،
زىرانەيە، ياخود نا!!

شىخ وتى: كىشەيەك نىيە، بېرسە هەۋلەيەم ۋەلامت بدەمەۋە، بالتوول سەپرىكى
پاۋەشانندو وتى: بىگومان ۋايە، پاشان كەمەك بىدەنگ بوو، دواتر پەرسى: ئىۋە بۇ كى
ئەم مزگەوتە دروست دىكەن؟

ھەرچەندە شىخ چاۋەپى ئەمچۆرە پەرسىارەى نەدەكرد، پاشان كەمەك بىرى

كردم و دواتر بپرۆكهيهك به خهيايدا هاتو لهبهر خۆيموه وتی: بالۆول پیاویکی شیتته، لهبهرنهوه پتیوست ناکات بهو جۆره پرسیارمی سهرسامو نیگهران بم، وهلامی دایه موه وتی: ئایا دروستکردنی مزگهوت بۆ جگه له خودا دروست دمکرت؟؟

حەكیم وتی: بێگومان هەروەكو ئەوەی كه بەرپزتان دمهفرموون، خودای گه‌وره هیچ كارێك بێ پاداشت ناكات، بێگومان خودای گه‌وره پاداشته‌گه‌ی له بێرناكات!

دواتر شېخ ھېچ قىسەيەكى نەكرد، چونكە تېنەگەپشت كە ھەكىم چى دەوتتو
بۆچى نەو ھەرسىارەى كەرد، لەبەرئەو ھە پۇشت تا نەو كاتەى لە ھەكىم دەوركەوتەو ھە
بۇ پۇزى دواتر، شېخ لەبەردەمى مەزگەوتەكە بە دەنگى بەرز ھاوارى كەرد، بە
جۆرئەك كە ھەموو نەو كەسانەى بەلەى مەزگەوتەكەدا گوزەريان دەكەرد، دەنگى شەخيان
دەببەست، دەپگوت: ئەى خەلئەىنە، سەپەركەنو بەزانن بالوول چى كەردووە، ئەو تابلۆپەكى
لەسەر دىوارى ئەم مەزگەوتە ھەلەواسىو ھەلەسەرى نوسىو، مەزگەوتەى بالوول، وەرن،
بە چاوى خۇتان بېبېننو تابلۆكە بخوئەننەو، ئەى خەلئەىنە ھەمووتان دەزانن كە
بالوول دىنارىكەى بۇ دروستكەردنى ئەم مەزگەوتە خەرج نەكەردووە، بەردەكەى نەخستەوتە
سەر بەردەكەى، ھەمووتان دەزانن ئەم مەزگەوتەم بە مالو سامانى خۇم دروستكەردووە،
ھەركەز لەو بېرواىەدا نەبووم، پۇژئەك لە پۇژان بالوول وەھا كەركەى بكات، ئىدى نازانم
بالوول چۇن تەوانىوئەتى، وەھا كەركەى ئەنجام بەدات، كەبرا ئەومەندە ھاوارى كەرد، ھۆرەكى
نوسا، سەرى داپە ئازار.. دواتر ھەرجۆنئەك بېت، ھاتەو ھەسەرخۇو بلىسەى تەورەپەىەكەى
خامۇش بوو، ئارام بوو ھەموو لەبەرخۆپەو ەتى: بالوول كەبراپەكى شەتە، پەنوبەست بە
نەگەرانى ناكاتە

به‌لام زۆری بێ نه‌چوو، دووباره گری توپمهی به‌رزبووه‌وه وتی: شیتیش سنوری همیه، ئایا خه‌لکی نازانن کێ ئهم مزگه‌وتهی دروستکردوه، شیته‌کان هه‌ر نه‌مجۆره کارانه‌یان لێ چاوه‌ڕێ ده‌کری، ئیستا بالووڵ دهمه‌وه‌یت ئهم مزگه‌وته بکری‌ت به‌ناوی نه‌وموه، به‌لام دمبیت وانه‌یه‌کی فیزیکه‌م هه‌رگیز له‌ پادی نه‌چیت، هیچ کات جاریکی بیکه‌ نه‌توانیت کاری له‌و شێوه‌یه‌ نه‌نجام بدات..

ھەموو ئەو كەسانەى كاريان لە مزگەوتەكەدا دمكرد لە دەورى جەنابى شەيخ كۆببەونەوه، بۆنەوهى گوپيان لە قەسەكانى بىت، ھەموو ئامادەبووان ھەقيان بە جەنابى شەيخ دمدا، ھەمووان ئەويان بە حەق دمزانىو بالتولليان بە سەتمەكار لە ھەلەم دمدا.. لە ناكاو ھاوارى كرد بەسەر كرىكارمەكانىداو وتى: بېرۆن لە ھەر شوپىنىك ھەيە بالتولم بۆ بدۆزنەوه، بۆنەوهى وانەيەكى فەيرەكەم، پەندىكى دابەم، كە ھەرگىز چارىكى دىكە زات نەكات ماھى كەسانى دىكە پەشەيل بكات..

كرىكارمەكان بەپەلە رۆيشتن، بەتايبەت ئەوانەى كە حەزىان دمكرد خۇيان لە كاركردن بدۆزنەوه، وتيان جەنابى شەيخ ئىمە لەگەڵ تۆداين، بۆ گەران بە دواى بالتولدا..

ھەريەك لەوان رويان كردە شوپىنىك بۆ گەران بە دواى بالتولدا، زۆرى پەنەجوو توانيان بالتوول بدۆزنەوه، ھەتايان بەرمو لای مزگەوتەكەو بۆ بەردەمى جەنابى شەيخ، كاتىك شەيخ چاوى كەوت بە بالتوول، وەخت بوو، چاومەكانى دەرپەرن، بە دەنگى بەرز بەسەرىدا ھاوارى كرد، ئەى شەيت بۆجى ئەو كارەت كردوو؟

بالتوليش زۆر بە ئارامىو لەسەر خۆيەوه، سەپرىكى ئامادەبووانى كردو وتى: چ كاريكەم كردوو، كە بەرپەزتانى ئاومەھا تۆرە كردوو؟

شەيخ لە تۆرەپيدا چاومەكانى سورببوون، وتى: دمزانم تۆ ئاوپەيت كە دان بە تاوانەكەتدا بنەيت، لەبەردەم ئەم ھەموو خەلكەدا.. ئايا ئەمە راستە؟

بالتوول وەلامى داپەموو وتى: ئايا تۆ تاوانىكەت كردوو؟ ئەى تاوانى من چيە؟ جەنابى شەيخ دەستىكرد بە پەيكەنەين، بەلام پەيكەنەينىك ئايوان لايە لە تۆرەمى، بە دەستەكانى ئامازمەيكى بۆ تابلووى مزگەوتەكە كردو وتى: جگە لە تۆ كى دەتوانەيت ئاوى خۆى لەسەر مزگەوتىك بنوسەيت، كە كەسانى دىكە دروستيان كردوو؟!

بالتوول سەپرىكى تابلووى مزگەوتەكەى كردو باشان چاوى لەسەر تابلووكە لابرد، ھەروەكو ئەوهى ھىچى نەبەينەيتو ھىچ نەبەيت، بە ئارامىيەوه وتى: ئەگەر مەبەستت ئەو تابلوويە بىت، ئەو بەلەى، من ئەو كارەم كردوو!

بە بىستىنى ئەو ۋەلامە جەنابى شىخ ھىندەى تر، رِقو تورپىمى بەرزىبوۋە، سات
دوای سات تورپىبوۋىنى زىيادى دىمىرد، تا ھاۋارى كىرد بەسەر بالبولۇداۋ وتى: نایا تۇ ئەم
مىزگەۋتەم دروستكىردوۋە، وا ناۋى خۇت لەسەر نوۋسىۋە!

بالبولۇپ جارىكى دىكە سەپىرىكى تابلۇكەى كىردىمۇ ۋەلامى داپەۋە، نەخىر من ئەم
مىزگەۋتەم دروست نەكىردوۋە.. بەلكو من تەنھا ئەو تابلۇپەم دروستكىردوۋە كە ناۋى
منى لەسەر نوۋسراۋە..

شىخ پەخەى بالبولۇپ گىرتو سەپىرىكى خەلكەكەى كىردو وتى: سەپىركەن، ئەو دانى
نا بە تاۋانەكەپىدا، ھەموۋ نامادىبوۋان بە دىنگى بەرز ھاۋارىيان كىرد، بالبولۇپ دانى بە
تاۋانەكەپىدا نا، ھەموۋ چاۋمىپىيان دىمىرد بالبولۇپ شىت بىلىت، بەلام بالبولۇپ نامازەى
كىرد بۇ نامادىبوۋان كە بىدىنگىن، ھەموۋان بىدىنگى بوۋن، بالبولۇپ زۇر نازاپانە پروۋى
كىردە جەنابى شىخو وتى: جەنابى شىخ، پىرسىارىكت لىدىمگەم.. خەزىمگەم بەپىستى
ۋەلامە بىدەپتەۋە.

شىخ وتى: بۇجى دىپىت درۇ بىكەم؟؟

بالبولۇپ وتى: دۈپىن، ھەر لەم شۈپىنەدا پىتگەپىشتم، كەمىك قىسەم لەگەلدا كىردى،
پاشان پىرسىارم لىكىردى، ئەم مىزگەۋتە بۇ كى دروست دىمەپىت؟
وتت: تەنھا لەبەر خاتىرى خودا!

پاشان بالبولۇپ خەندەپەكى كىردو وتى: خودا دىزانىت، كە تۇ بۇ خودا دروستت
كىردوۋە، پان نا؟

شىخ بە تورپىپەۋە ۋەلامى داپەۋە، من نامەۋىت چىپىدى دىرپزە بە قىسەكىردن بىدەم
لەگەل تۇدا، دىلپىم بەلن، خوداى گەۋرە خۇى دىزانىت!

بالبولۇپ كەمىك بىدىنگى بوۋ، پاشان وتى: جەنابى شىخ، ئەگەر تۇ لەبەر خودا ئەم
مىزگەۋتەم دروستكىردوۋە، ئەۋە ھىچ زىيانىكى نىپە ئەگەر مىزگەۋتەكە بە ناۋى تۆۋە
بىت، پاخود بە ناۋى كەسىكى دىكەۋە، بەلام من دىزانم تۇ تەنھا لەبەر خاتىرى ناۋو
ناۋبانگو شۈرەتت ئەم مىزگەۋتە دروست دىمەپىت، بەمەش پاداشتو ماندوۋبوۋونت

لاى خودا بەھىرپۇ دەجىت..

چونكىە خوداى گەورە دىزانىت كە تۇ ئەم مەزگەوتەت دروستكردووه، ئەگەرچى بەناوى تۆشەوھ نەبىت، بەلام ئەوھ خەلگىيە لىيان تىكدەجىتو نازانن ئەم مەزگەوتە تۇ دروستت كردووه، ئەگەر بەناوى تۆوھ نەبىت، گەواتە ئەم ھەموو خۇ تورەكردنەى تۇ لەبەر خاتىرى خەلگى بوو، ئەك لەبەر خاتىرى خودا.. تەواوى نامادىبووان، بەم وەلامەى بالوونى حەكىم سەرسام بوون، ھىچ كەس لەوان قەسەمەكى بۇ وتن نەبوو! بالوون وتى، نىستا جەنابى شىخ دەمەوېت، ئەو تابلۇيە دابگرم كە ناوى منى لەسەرمو بە دىوارى مەزگەوتەكەومە!

بە دەم قەسەكردنەوھ بەرمو پرووى تابلۇكە دەرۇيشت.. جەنابى شىخ ويستى قەسەك بىكات، بەلام وشەكانى تىكئالو ھىچ شتىكى پى نەوترا!

بالوون ھەنگاوى بەرمو تابلۇكە دىنا، بەلام گەرايەوھ، ئاورپىكى بۇ لاى نامادىبووان دايمەوھ وتى، بەم كارەم ويستم راستتەك ئاشكرا بىكەم، ئىيوش باش بزانن ھەر كارىك كە تەنھا لەبەر رەزامەندى خوداى گەورە ئەنجام بىرئىت، ئەوا بۇجوونو قەسەى خەلگى ھىچ زىيانىكتان پىناگەيەنئىت، چونكىە خواى گەورە بە سەرجەم كارو كەردەوھكان ئاگادارە، دىزانىت كى ئەو كارەى كردووه! پاشان رۇيشت بۇ لىكەردنەوھى تابلۇكە..

حەكىم بەم كارەى وانەيەكى گەورەى فېرى شىخو نامادىبووانو ھەموو ئەو كەسانە كەرد، كە وا دىزانن دەبىت ناوھەكانىيان لەسەر كارەكانىيان بىنەخشىنرئىت! ئەگەر ناوھەكەت لەسەر دىوارى مەزگەوتەكە نەنوسرئىت، تەنھا خەلگى نازانن كە كى ئەو مەزگەوتەى دروست كردووه، خوداى گەورە باش دىزانىت كى دروستى كردووهو لە پىناوى چىدا دروستى كردووه، ئاھا بۇ ناوبانگو شۆرەت ئەو كارەى كردووه، يان تەنھا لەبەر رەزامەندى خودا!

سەرىن سەرىن سەرىن

بالوولى خەكىم ومكو نەرىتى ھەمىشەىى خۇى، ھەندىجار دەرۋىشت بۇ گۇرستانو
 لەوئ دادەنىشتو بىرى لەو ساتو كاتانە دىكردموە كە مرۇف بەبى وىستى خۇى بەرمو
 نەو مالە دەرۋاتو دىبىتە مەنزىگای ھەمىشەىى، پاش تىرامانو بىرگەردنەوە لەو ساتە
 وەختە سەختە، نزاى بۇ مردوومكان دىكردو دىگەرپايموە ئاوايى.

رۇزىكىان بالوولى خەكىم سەردانى گۇرستان دىكات، لەو رۇژمدا خەلىفە ھارون بە
 مەبەستى راوشكار دەجىتە دىرموەى شار، لە رىگەدا بە لای گۇرستانەكەدا تىپەرى،

لە قەسەكانى ھاروندا بۆنۈ بەرامەتى ترسو تىكەل بە ھەمەشە بەدى دەكرا..
 بالوون وتى: زۆرباشە سەمەتا من ئەو كارە ئەنجام دەدەم، حەكىم چوۋە سەر
 ساجەكەو پۈستەو وتى: من بالوونم، خواردنم خورماو ناننى چۆۋ سەركەيە، بەرگە
 پۇشاكەم لە خورىيە، ئەو قەسەكانى كەردو ھاتە خوارمەو، پىلاۋمەكانى بە تەۋاۋى گەرم
 نەببەو، كە لە قەسەكانى بوۋەمەو ھاتە خوارمەو.. چۈنكە بە كەمتر لە دېڭىك خۆى
 ناساند!

ئىستە نۆۋەرى خەلىفە ھارونە دەستيان گەرتو چوۋنە ژىر بالىيەو، ئەۋانەى
 دەۋرۈبەرى زۆر بەپەرۋەشەو بۇيان دەۋرۈنى، ھەناسەكانى خىرا لىيان دەدا، ئارەق
 بەناۋچەۋانيدا دەھاتە خوارمەو، لە كۆتاييدا بە خىرايى چوۋە سەر ساجەكە، بەلام
 نەيتۈانى لە يەك چەركە زىياتر خۆى بگەرتت: بەپەلە وتى من ھارونەو خۆى قەپىدايە
 دەرمەو.. چۈرەدەۋرەكەى نەيان دەۋىرا لە ترسا پىكەنەو لە ناخىشەو ۋانىان گەربوۋ
 لە پىكەنەيا، ھەلىيان دەدا كۆنترۈلى خۇيان بگەنو دەستيان بە دەمى خۇيانەو
 گەرتبەو.. خەلىفە ھارون نەيتۈانى لەبەردەم ئەو خەلكەدا لەسەر پىيەكانى پۈستە،
 بە توۋرەيەو بە بالوولى گوت: ئىستە پىم بلى مەبەستت جى بوو لەم كارە؟

بالوول خەندەيەكى كەردو وتى: بزانە كە پۇزى دۈيى بەو شىۋەيە، ئەۋانەى
 كە پەشتيان لە دنيا ھەلگەردوۋەو گۈئ نادەن بە مالو سامان زىرو دارايى،
 بە خۇشەيەكانى دنيا، زۆر بە ئارامى ھىمىنى بە ئاسانى بەسەر بەردى صىراتدا
 دەپەرئەو، ئەۋەش كە وابەستەيە بە دنياو مالو سامانەو، ئاخىرەتى پەشتگۈئ
 خستوۋە، تۈنەي پەرىنەۋى بەسەر بەردى صىراتدا نىيە، ھەر لەو كاتەى كە دەگاتە
 سەر بەردەكە دەكەۋىتە خوارمەو..

حەكىم بە دوو قەسە خۆى ناساند، «بالوونم، خواردنم سەركەو چۆيە، پۇشاكەم
 خورىيە.. بەلام دۇنيا ۋىستان ناتۈان بە سەدان رەستە ۋەسقى نىعمەتەكانو
 خۇشگۈزەرائىيەكانىان بگەن»!

دەنى لە پىناۋى بىر سىتدا

لە ھەموو سەردەمىڭدا كەسانى ھەزارو نەدار بوونىان ھەبوو، زۆرچار مەرقى ھەزار ناچار بە ھەندىك كار دەپىت كە ھەزارىيەكەى بووتە ھۆى ئەوھى ئەو كارە ئەنجام بدات، دەگىرنەوھ لە سەردەمى ھارونە پەشىد يەككە لە ھەزاران كە تەنھا كۆلنەمەكى لە مائەكەياندا شك نەبردوو، بۆنەوھى سكى بىرسى مىندالەكانى پى تىرىكات، پۇژىك بىرسىتى زۇريان بۆ دەپنىو مىندالەكانى لە بىرسانا دەگىرنو دەنالىنن، بەلام بىچارە باوكيان شىتىكى لە دەست نايە بۆيانى ئەنجام بدات، كۆلنەمەكى دەست نەدەكەوت تا مىندالەكانى لە لىۋارى مەرگ رزگار بىكات، دەپىت چ ترازىدىيەك بىت، بە چاۋى

خۇت بېينى جەگەرگۈشەكانت وا لە بىرسانا گيان ئەدەن، ئالەم ئەسرىنىيان ئاگر لە جەگەرى مەۋف بەردەدات، لەم ساتەى لە بېرى تېرگەردنى سكى مىندالەكانىداپوو، لەم ساتەى لە بېرى گۈپىنى گىيانو ئالەى مىندالەكانى بوو بە خەندەم خۇشى، ھەۋالى بېست كە كارۋانى جەنابى خەلىفە بە رېگامىيە بەرمو شارى بەغداد، بىرسىتىۋ ئالەم ھاۋارى مىندالەكانى، ناچارى كرد كە بېر لە رېگە چارمىيەك بىكەتەۋە بۇ رېزگارگەردنى مىندالەكانى لە لىۋارى مەرگ، ھەرچۇنىك بىت خۇى گەپانەدە كارۋانەكەو بېرىك خۇراكىى لە كارۋانەكە دزى بەرمو مال گەپايەۋە، تۋانى بۇ ماۋمىيەك مىندالەكانى لە بىرسىتى رېزگار بىكات..

لە لاپەكى دېكەۋە ھەۋالى دىزىكەردن لە كارۋانەكە گەپىستەۋە بە خەلىفە ھارون، خەلىفە بەم كارە زۇر تۈپەپوو، فەرمانى كرد كە رېۋوشۋىنى توند بىگرنە بەرمو دەست بىكەن بە گەپان بە دۋاى ئەم كەسەدا كە جورنەتى كىردۈۋە لە كارۋانەكەى خەلىفە دزى بىكات، ھەرچى زۈۋە دەستگىرى بىكەنۋ بېيەننە كۈشكى خەلىفە، تا بە تۈندى سزى بدات!

ھەزارى بەسەزمان ھەۋالى بېست كە خەلىفە فەرمانى داۋە كە ھەمۋو جېگەپەك بىگەپىن، بۇ دۈزىنەۋەى ئەنجامدەرى ئەم كارە، لەبەرئەۋە ترسا لەۋەى تاۋانەكەى ئاشىرابىتە دەستگىرى بىكەن، بۇنەۋەى لەم تەنگىزىيە رېزگارى بىت كەۋتە بىرگەردنەۋە، تا دۋاجار بە بىرىدا ھات كە باشترىن كەس بۇ چارمىرى كېشەكەى بالوۋلى ھەكىمە، ھەربۇيە بەرمو لاي ھەكىم مى رېگەى گرتەبەر، كاتىك چاۋى بە ھەكىم كەۋت، دۋاى سلاۋو ھەۋالېرسىن، تەۋاۋى بەسەرھاتەكەى بۇ گىپايەۋە.. ھەكىم پېشىنارى بۇ كرد كە بە ھاجەكانى خۇى بەرمو كۈشكى خەلىفە بەرپېكەۋىتە دان بە تاۋانەكەيدا بىت، بەلئىنى پېدا كە ھاۋكارى بىكاتو رېگە نەدات خەلىفە سزى بدات، ھەرچەندە يەك لە ۋەزىرەكانى خەلىفە بە ھۋى ئەم رېزو پلەم پايەى ھەكىم ھەپپوو، لاي خەلىفە، زۇر دۋايەتى دىمكردو خۇشى نەدەۋىست.

دۋاجار كابىراى ھەزار بەرمو كۈشك بەرپېكەۋت، لەبەردەم خەلىفەدا دانى بە

تاوانه کهیدا نا، کاتیک خهلیفه هارون وتهگانی گابرای همزاری بیست، پویتی به
ومزیرمهکی کردو وتی، چ سزایهک بهسهر نهم کهسهدا بسهپنین، که دزی له کاروانی
خهلیفه کردوو؟

ومزیر وتی، فرمان بده تا دمستی بپرین!!

خهلیفه فرمانی دا که دمستی گابرای همزار بپرین، تا جاریکی دیکه هیچ کهس
جورنمت نهکات، دزی له کاروانی خهلیفهو مالو سامانی بکات..

لهو کاتهدا کهکیم ومدمرکهوت، هر که گوبیستی فرمانهکی خهلیفه بوو، به
توندی پمخنهی له فرمانهکه گرت!

خهلیفه وتی، نایا تو بریاریکی باشترو دادومرانهترت لایه؟

کهکیم وتی، بیگومان، به پای من دز دوو جوړه-

جوړی یهکه م: نهو کهسهیه که دزی له پیشهکهی دمکات، «واته پیشهکهی بو
تاوانو خراپه و چهسانهوه بهکار دینیت»، نهو کهسه دمبیت دمستی بهپر دیت، له کاتی
هسهگردنه کهیدا کهکیم به چاوگانی ناماژی بو جهنابی ومزیر دمکرد.

جوړی دووه م: نهو کهسهیه که دزی دمکات له بهر همزاری و نه داری، له بهر پیوستی و
برسیتی، نهو کهسه نابیت سزا بدریت، به لکو دمبیت له بری نهو سزای فرمان پوهای
ولات بدریت، لهو کاتهدا کهکیم به چاوگانی سهیری خهلیفه دی دمکرد، (چونکه
مروغه کان کاتیک برسیتی پالیا پیوه دمبیت بو تاوانکردن، زتر له خویان پادشای
ولات تاوانبار، چونکه نابیت پادشای ولات نهومنده بی ناگا بیت، که هاوالاتیه گانی له
برسانا له لیواری مهرگ بن)!

هسهگانی کهکیم زور کاری کرده سهر جهنابی خهلیفه، له بهر نهوه برپاری دا،
همزاره که نازاد بکهو چهندن سهر مهر و مالاتیشی به دیاری پیبیه خشن، تا له
برسیتی و همزاری، خوی و خیزانه کهی رزگاریان بیت.. بونهوهی زیانو گوزهرانی
خوی و منداله گانی بی بهر پوه بهریت، تا جاریکی دیکه ناچار نه بیت بهنا بو دزیکردن
بهریت، له پیناو رزگارکردنی منداله گانی له برسیتی..

موحى مانكانى بالوول

حەكىم بە ھۆى ئەو دانابى زانابى لىھاتووېھى كە ھەببوو، جگە لەوھى خەلىفە
 ھارون مافى ئەوھى داوھى كە لە ھەر كاتو ساتىكداو ھەر وەختىك حەكىم ھەز
 بكات، بى پرسو مۆلەت وەرگرتن لە پاسەوانەكانى بەردەگاو بېنەوھى ھىچ كەس
 بتوانىت پىگىرى لى بكات بۆى ھەبە بىرواھە كۆشكى خەلىفەو لە ھەر شوئىنىك پى
 خۆشبەت دابىشىت، زۇرجار نەگەر چەند رۆژىك بالوولى حەكىم سەردانى كۆشكى
 نەكردبا، ئەوا خەلىفە نىردراوى دەنارد بە دوايداو داواى دەكرد كە سەردانى بكات..
 رۆژىكيان حەكىم بە مەبەستى دىدارى خەلىفە بەرەو كۆشكى خەلىفە بەرپىكەوت،
 كاتىك گەپشتە كۆشكىو چوو زوورمەو بۆ لای جەنابى خەلىفە، داواى بەخىرھاتنو
 ھەوال پرسىن جەنابى خەلىفە ھارون بە بالوولى حەكىمى گوت: دەتەوئىت
 يارمەتییەكت بۆ بېرمەو مانگانە لە خەزىنەى دەولەت ئەومندەت پىدەن كە ئاتاج

بە پارەو سامانى ھىچ كەس نەبىت؟ بۇنەۋەى خەيالت ئاسودىمىو بىر لە سامانو دارايى نەكەيتەۋە، چاۋت لە دەستى ھىچ كەس نەبىو بى نياز بىت لە مالو سامانى خەلگى.. ھەروەھا بۇنەۋەى پىۋىستت بە كارو كاسىبى نەبىت.. «بېگومان خەلىفە وىستۈيەتى حەكىم سەرھاللى خوداپەرستىو كارى حەكىمانەى خۇى بىت، جگە لەۋە بە ھىچ شتىكى دىكەۋە سەرھاللى نەبىت».. ئەمە ئەۋ پەلو پايتەيە كە زۆرۈك لە خەلگى لە كۆنەۋە تا ئىستا بە دوايدا وىلنو دىمانەۋىت لە لايەن كاربەدەستانەۋە موۋجەيەكيان بۇ بېرنەۋە، تا بتوانن ئاسوودمو دوور لە خەمى پەيداكردىنى بىزۋى، ژيان بگوزمىرنىن، زۆرۈك لە خەلگى ئاۋاتيان ئەۋمىيە بگەنە كەسانى بەرپرسو ئەۋ پەلو پايتە بە دەستبەيىنن.. بەلام دونيا نەۋىستانو ھىمەتەبەرزان ھەرگىز موۋجەو كارىك قىۋول ئاكەن كە بەبى ماندوۋوبوونو ئارەقەى نىۋجەۋانو بى بەرامبەرو بىنەۋەى شايستە بن، موۋجە وەربىگرن.. بابزانين ھەلۋىستى حەكىم لەمبارمىۋە جى بوۋە؟

حەكىمى دونيا نەۋىست زۆر ھىمەتەبەرزانە گوتى، ئەگەر لەم كاردا سى غەيىب نەبۋايە رازى دەبووم.. خەلىفە گوتى، ئەۋ سى غەيىبە چىيە؟

حەكىم وتى،

يەكەم: تۆ نازانى من پىۋىستم بە چىيە، تا ئەۋەم پىبىبەخشى كە من پىۋىستەم.

دوۋەم: تۆ نازانى من چ كاتىك پىۋىستم بە يارمەتى ھەيە، تا لەۋ كاتانەدا موۋجەم

بى بەدى كە من پىۋىستەم..

سەيەم: تۆ نازانىت من ئەۋ بىرەى پىۋىستەم چەندە، تا ئەۋ ئەندازمىيەم پىبىبەخشى

كە من پىۋىستەم.

بەلام خوداى گەۋرە كە رۆزى دەرى ھەموۋانە، دەزانىت من ئاتاجم بە چىيە،

دەزانىت من چ كاتىك پىۋىستم بە يارمەتىيە، دەزانىت من چەندم پىۋىستەم..

لەگەل ھەموۋە ئەمانەشدا، خوداى گەۋرە ھەرگىز بە ھۇى سەرپىچى فەرمانەكانىيەۋە

رۆزىو يارمەتى خۇى بۇ بەندەكانى نابىرەت.. بەلام تۆ ھەر كات من تاۋانىكەم دەرحەق

كردىت، تورە دەبىتو ھاۋكارىو يارمەتىيەكانت دەگرىتەۋە! ئەۋەش سىروشتى مەۋقە..

بالوول وعەبدوللاھى كۆپرى موبارەك

رۇژىك عەبدوللاھى كۆپرى موبارەك بۇ دىنىنى بالوولى حەكىم دانا، بەرمو دەرەھى شار بەرىكەت، (چونكى بالوول بەشىكى زۆرى كاتەكانى لە دەرەھى شارو گۇرستانو تەنپايى لە پىناو بىر كىردنەھە لە رۇژى فەصلان و گەرەنەھە بۇ دونپاي ھەمىشەى بەسەردەمىرد)، كاتىك عەبدوللا گەشىت بە بالوولى حەكىم، بىنى وا سەرھالى زىكرو يادى خوداى گەرەھە..

عەبدوللا پاش سلاو كىردن و ھەوالپرسىن، داواى لىكرد و تى: حەكىم ھاتووم تا نامۇزگارىم بىكەيت، نامۇزگارىيەكم بىكە كە بەدرىزاىى تەمەنم لە تاوان و خراپە بەدووربەم.

بەلام حەكىم بىن وەلام بوو، ھىچ شىتېكى بىن نەگوت، عەبدوللا گوتى: بۇچى ھىچ نالېيت؟

حەكىم وتى: نەگەر چوار مەرجەم نەگەلدا بىكەيتو بەلېنم بىن بىدەيت پابەند بىت بەو چوا مەرجەھە، ئەو كات نامۇزگارىت دىكەم..

عەبدوللا گوتى: ئەو چوار مەرجە چىيە كە دىبەيت من پىيانەھە پابەندىم!

ھەكىم وتى:

يەكەم: ئەگەر تاوانت كرد، ئىدى لە پۇزى خودا مەخۇ!

عەبدوللا وتى: ئەگەر لە پۇزى خودا نەخۇم، دەبىت لە پۇزى چ كەسك بخۇم؟

ھەكىم وتى: چۆن لە پۇزى خوداى گەورە دەخۇيتو سەرپىچى فەرمانەكانى

دەكەيت؟

دووەم: ئەو كاتەى دمتەوېت تاوان بکەيت، لە مولكى خوداى گەورە بېرۆرە دمرەو!

عەبدوللا وتى: ھەموو شوپىنلىك تەواى ئاسمانەكان و زموى، مولكى خودان، بۇ كوى

بېرۆم؟

ھەكىم وتى: ئەو چ چاومروويەكە، كە لە پۇزى خودا بخۇيتو لە مولكى ئەودا

بژىت، لە ھەمان كاتدا سەرپىچى فەرمانەكانى خودا بکەيت!

سەيەم: ئەو كاتەى ويستت تاوانلىك ئەنجام بەدەيت، بېرۆ بۇ جىگەيەك كە خوداى

گەورە نەتبىنىت!

عەبدوللا وتى: خوداى گەورە لە ھەموو جىگەيەك مەن دەبىنىت، ھىچ شوپىنلىك نىيە

لە ئەو پەنھان بىت، ئىدى مەن بۇ كوى بېرۆم؟

ھەكىم وتى: كەواتە چ چاومروويەكە كە لە پۇزى خودا بخۇيت، لە مولكى ئەودا

بژىت، لە كاتىكدا ئەو دمتەبىنىت، ئىدى چۆن پرووت دىت سەرپىچى فەرمانەكانى

بکەيت؟

چوارەم: ئەو كاتەى فرىشتەى گيانكېشان ھات بۇلات، بۆنەووى رۇحت بکېشىت،

داواى مۇلەتى لى بکەو پىلى بلى: مۇلەتم بەد، تا توپشوو بۇ ئەو رۆزە نامادەبکەم،

باشان و مرموۋە گيانم بکېشە!

عەبدوللا گوتى: ئەو ھىچ كات مۇلەت بە ھىچ كەس نادا!

ھەكىم وتى: كەواتە ئەگەر لە كاتى تاواندا رۇحى كېشايىت چى دەكەيت؟

عەبدوللا وتى: ھەموومان بەندەى خوداى گەورەمەن، زۆر راستە كە وتووينا: «ئەسەى

راستو جوان لە ھەكىمان بېيىستە، لە خەوى بېناگايى ھەئسەو بېدار بەرمو».

حەجگەردانى خەلىفە ھارون

خەلىفە ھارون بە مەبەستى بە جېھىنانى فەرىزەى حەج كەوتە ڤى، لە ڤىگەدا چاوى بە بالوولى حەكىم كەوت، بىنى وا حەكىم لەگەل مندالان پارى دەكات، حەكىم ئەومەندە خۆبەكەمزان بوو كە مندالانیشى بېبەش نەدەكرد، زۆرجاران بۆ بە خەشىنى خەندەو پىكەنىن و خوشى خستە نىو دلى مندالان، لەگەلئاندا گەمەى دەكرد، بى گویدانه پەلو پاپەو تەمەنو زانستەكەى!

حەكىم كاتىك چاوى كەوت بە كاروانى جەنابى خەلىفە، ھاوارى كرد ھارون.. ھارون! خەلىفە كە گوڤى لىبوو وا كەسك بە ناوى خۆبەووە بانگى دەكات، پەرسى ئەو دەنگە كى بوو بەو شۆمەپە بانگى كردم.. وتیان ئەووە بالوولە.

خەلىفە وتى: تامەزۆرى بىنىنى بالوولى حەكىم دەكەم، بانگى بكەن، بېئەووە بى ترسینن. سەربازانى خەلىفە ڤۆشتن بۆ لای بالوولى حەكىم و پىيان وت: جەنابى خەلىفە بانگت دەكات، بەلام حەكىم وەلامى نەداپەووە، دووبارە بانگیان كەردەووە وتیان جەنابى حەكىم، خەلىفە داوات دەكات و دمەوڤت چاوى پڤت

بکه ویت.. حهکیم وتی: من هیچ کاریکم به خهلیفه نییه، نهگهر خهلیفه دمییه ویت من ببینیت، پیویسته نهو بیت بۆ لای من، دواى نهو دى هه واله که بیان بردهوه بۆ خهلیفه، خهلیفه خۆى به ریکهوتو رۆشت بۆ دیتنى جهنابی حهکیم، ههر که گهشت به حهکیم وتی: سلاو جهنابی بالتوول. حهکیم وهلامى سلاوه که دایه وهو وتی: سلاو له بهر پزتان فهرمانرپه وای باومرداران..

خهلیفه وتی: بانگم کردی، چونکه تامه زرۆى دیدارت بووم! حهکیم زۆر راشکاوانه وتی: بهلام من تامه زرۆى دیداری تۆ نه بووم! له گهڵ نهومشدا خهلیفه پووی کرده حهکیم وتی: نامۆزگاریم بکه نهی حهکیم! حهکیم وتی: به چی نامۆزگاریت بکه، پاشاگانى پێش تۆ «دمستى بۆ کۆشک و ته لارمکان راکیشا» وتی: نهوه کۆشک و ته لارمکانیانه، نهومش گۆرپه گانیانه.

خهلیفه وتی: دمستت خوشبیت، زیاتر نامۆزگاریم بکه! حهکیم وتی: فهرمانرپه وای باومرداران، ههر که سێک خواى گهوره رۆزى و جوانى پێبه خشى، جوانییه کهى به پاکی به کارهینا، سامانه کهى بۆ دمستگیرۆی و یارمهتیدانى نه داران به کارهینا، له دیوانى چا که کاران ناوى دهنووسریت. خهلیفه وا گومانى برد، که حهکیم پیویستى به شتیک ههیه، له بهر نهوه وتی: نهگهر فهرزدارى فهرمان بده تا فهرزمکهت بۆ بدمینه وه.

حهکیم وتی: نا فهرمانرپه وای باومرداران فهرز به فهرز نادریته وه، مافه کان بگێرپه وه بۆ خاوه نه گانیان، فهرزیش به هه مان هاوشیوهى خۆى بدمرپه وه! خهلیفه وتی: باشه فهرمان بده، تا پاره و سامانت پێبه خشین، بۆ جێبه جێکردنى پیویستیه گانتان.

حهکیم وتی: فهرمانرپه وای باومرداران، ئایا وا دمزانى خودای گهوره رۆزى به تۆ به خشیه و منى له بیر کردوه؟؟!!

پاشان پشتی هه لکردو خهلیفه و یامرمانى به جێهێشت.

بالوول و منہ حی

حەكىم ئەۋەتىدە بىرتىزۇ وردەكارو زانا بوو، كە ھەموۋانى بە بىرۈكە جوانو
 ۋەلامە بەھىزەكانو قسە نەستەقەكانى سەرسام كىردىبوو، بۇ ھەر پەرسىيارىك ۋەلامىكى
 بەھىز، بۇ ھەر كىشەيەك، چارەسەرىكى حەكىمانە، بۇ ھەر روۋداۋىك ھەلوۋىستىكى
 ناۋازە، بە جۆرىك چارەسەرى گىشتو كىشەكانى دىمكىد، كە ھەموۋانى سەرسام دىمكىد،
 ئەۋە لە كاتىكدا ئەگەر چارەسەرمەكە بۇ كەسانى دىكەش بىت، ئەى ئاخۇ ئەگەر
 كىشەكە ھى خۇى بوۋىت، دىبىت چۆن چارەسەرى كىردىت؟

لەم چىرۈكەدا باس لە كىشەيەك دىمكىن كە دوچارى حەكىم خۇى ھاتىبوو..
 حەكىم زۆر چار كە پارمەكى لى زىادىبوۋايە، ھەر لە سوچىكى حەۋشەى مالەكەيدا
 دىشارەمە، رۆژىك حەكىم پارمەكى گەپشە سەد درەم، ھەرچەندە ئەۋ پارمە بىرىكى
 ئەۋتۇ نەبوۋە، بەلام بە نىسبەت حەكىمەۋە زۆر بوو، رۆژىك دە درەمى لە خەرجى
 رۆزانەى زىادىبوو، رۆپشت تا بىخاتە سەربارەكانى، پىنەچىيەكى دراۋىنى ناگاي لىبوو
 كە حەكىم پارمەكى شارەمە، ھەر كە بالوون مالى جىلەپشتو دوورگەۋتەۋە، پىنەچى
 خۇى كىرد بە مالى حەكىمداۋ سەرجەمى پارەكانى دەرھىناۋ بىردى، كاتىك حەكىم
 گەراپەۋە مال، وىستى سەپىرىكى پارەكانى بىكات، بەلام ئەۋ كاتەى چوۋە جىگەى
 پارمەكى، تەنھا يەك درەمى لىنەمايوۋا!

حەكىم بىنەۋەى ھىچ قسەيەك بىكاتو كەس تاۋانبار بىكاتو لاي ھىچ كەس باسى
 بىكات، بىرى لە پلاننىك كىردەۋە بۇنەۋەى پارمەكى بگىرپتەۋە، چۈنكە باش دىزىنى
 كە ئەۋ كەسەى ئەۋ كارەى كىردەۋە، لە نىزىكى مالى خۇيەتى، ھەربۇيە گومانى بىرد
 بۇ پىنەچى دراۋىنىۋ بىرى لە پلاننىك كىردەۋە بىنەۋەى ھىچ كەس تىبگەپەنىتو
 پەنجەى تۆمەتى بۇ رابكىشىت، پارمەكى لە چىگ دەرپەنپتەۋە.. نەم كارەش بە
 كەسكى ۋەكو حەكىم نەبىت، ناستەم بوو بە كەسى دىكە ئەنجام بىرپت!

بۇ ئەۋ مەبەستە حەكىم رۆپشت بۇ لاي كابرەى پىنەچىۋ سلاۋى لىكىردو لە
 نىزىكىيەۋە دانىشت، زۆر بە ئارامى لەگەلى دواۋ وتى، كاكى برا بىمبۇرە رەنگە بىمە
 ئەرك بۇ تۆ، دىمەۋىت بۇ كارىك راپىژت بى بىكەم، دىمەۋىت ھەموۋ ئەۋ پارمە

سامانەى كە لە شوپنان ھەمە، ھەموويان كۆيكەمەھومو بيانھينەمەھومو بۇ لای خۆمۇ لە مائەكەى خۆمدا بېشارمەھومو، ئىدى بۇ پارمگانم پەرشو بلاو بزو ھەر بەشەى لە شوپنىك بېت، پەنگە لە مالى خۆمان زياتر پارىزراوتر بېت لە شوپنانى دىكە، كاكى پىنەجى بە پېشنيارمەكەى ھەكىم زۆر خۆشحالبوو، لەبەرئەھومو وتى: كارىكى زۆرباشە بېگومان لە مائەكەى خۆت باشتەرە تا شوپنەكانى دىكە. ھەكىم ئەھومندە شوپنى حساب كرد كە پارەى ئى دانائەھومو كە گەيشتە نزيكەى ھەزار درھەم، پاشان مالاوايى لە دراوسى پىنەجىيەكەى كردو وتى: باشتەرە ھەر ئىستا بېرۆم بۇ كۆكرىنەھومو پارمگانم، كاتىك دووركەوتەھومو پىنەجى بە پەلە خۆى كرد بە مالى ھەكىمداو تەواوى پارمەكەى لە شوپنەكەى خۆى دانايەھومو، چونكە بە خەپالى خۆى ئەگەر ھەكىم بگەرپتەھومو بېينىت پارمەكەى لەوئ ئەماھومو، ئەھومو جارىكى دىكە پارە لەو شوپنە دانانىت، خۆنەگەر گەراپەھومو پارمەكەى بىنى لە شوپنى خۆپەتى، ئەھومو ھەزار درھەمەكەى دىكەشى ھەر لەو شوپنە دادەنى، ئەھومو كات لە برى سەد درھەم، ھەزارو سەد درھەم دەست دىكەوت، بى ئاگا لەھومو كە ھەكىم زۆر لەھومو زىرتەرە ئەھومو ھىلى ئى بكات)

ھەكىم دواى ماھىيەك گەراپەھومو مائەكەى خۆى بىنى وا تەواوى پارمەكەى لە شوپنەكەى خۆى دانراوتەھومو، پارمەكەى ھەلگرتو پۇشتە دەرەھومو لە مال دووركەوتەھومو، پىنەجى ھەركەزانى ھەكىم مالى جېھىشتەھومو بە پەلە خۆى گەياندە مالى ھەكىم و جووھ شوپنى پارمەكە، بەلام بەداخەھومو تەنھا يەك درھەمىشى ئى ئەمايوو، ئەھومو كات كابرە تىگەپشت كە ھەكىم زىرەكانە پارمەكەى خۆى دەست كەوتتەھومو ئەھومو ماپەھوموچانە لە مال ھاتەدەرەھومو، ھەر دواى ئەھومو رووداھومو ھەكىم مائەكەشى گواستەھومو بۇ گەرمكىكى دىكە، چونكە ناكىرت مەرووف لە دراوسىكەى ئەھومو نەبىتو لە نزيكەھومو زيان بگوزەرتىت.

ماسى تانە

پۇزىك حەكىم ھەزى بە خواردنى ماسى دەگرد، بۇ ئەو مەبەستە بەردو بازار
رۇيشتو چوو بۇ لاي ماسى فرۇشەكان، حەكىم ماسىيەكى ھەلگرتو بە دېقەتەو ھە لە
كلكى ماسىيەكەى دەروانى، تا بزانىت بە كەلگى خواردن دېت، يان نا، بە مانايەكى
دېكە نايا ماسىيەكە تازمىيە، يان كۆن.. لەو كاتەدا ھەرماندەى پۇلىسى شارى بەغداد
بالوونى حەكىمى بىنى وا ماسىيەكى بە دەستەو ھەو لە ھىرى ئەو ھى بۇ سەلگى
ماسىيەكە بېروانىت، دېقەتى لە كلكى ماسىيەكە گرتو ھە

كاتىك ھەرماندەى پۇلىس ئەم دېمەنەى بالوونى حەكىمى بىنى بەلەپ ھە سەھىر
دەبىت، ھەربۇيە بانگى دەكاتو دەلەت، بالوونى حەكىم ماسى ئاوا دەپشكنى؟ سەھىرى
سەلگى ماسىيەكە بىكە، بزانە خراب بوو، يان نا، ئەك كلكى ماسىيەكە!

بالوونى دانا وەلامى داپەو ھەوتى، سەلگى ماسىيەكان ھەز زۇر دەمىكە خراب بوون،
مەن دەمەو ھەت سەھىرى كلكى بىكەم، تا بزانم تىكچوونو خراب بوونەكە، گەپشتو ھەتە

كلكىشى، يان نا؟

بالوول و شہزادہ کافی دہریا

ھەكىم لە ھەر كۆيەك بووايە، ھەر كېشەيەكى بېيتايە، بە ئاسانتەين شۆۋە
 كەمتەين كات چارەسەرى بۇ دەۋزىيەۋە، بە جۆرەك كە ھەموۋانى بەۋەلام
 چارەسەرمەكان سەرسام دەگرد، جارىكىان بازىرگانىك لەگەل خزمەتكارەمەيدا
 بەمەبەستى بازىرگانى دەيانەۋىت بە كەشتى گەشت بىكەن، كاتىك كەشتىيەكە

به تهواوی سهرنشیننه کانییه وه دمکه وپته رڼ، خزمه تکاری بازرگانه که له ترسی شه پوله کانی دهریا، دمست دمکات به هاوارگردن و پارانه ووه شیوه و گریان، به جوړیک که گریانو هاوارگردنی تهواوی سهرنشینانی بیتاقهت کړدبوو، ههربویه سهرنشینان داویان له بازرگانه کړد به هر جوړی بووه خزمه تکارمکه ی بیدمنگ بکات، بازرگان همرچهنده ههولی دا تا نارامی بکاته ووه له هاوارگردن و دمکه دمگ دمست هه لگرڼ، به لام سودی نه بوو، تا دمها ت له ترسی شه پوله کانی دهریا، زپتر دمگی به رزدم کړد ووه گریانو شیوه منی پتر تر دمبوو.. حکیم داوی له بازرگانه که کړد که رڼکه ی بدات تا نهو بیدمنگی بکات.. بازرگانیش که زور شهرمه زاری لای سهرنشینانی که شتییه که و هاوړپیانی بوو، چونکه خزمه تکارمکه ی هه مووانی هه راسان کړدبوو، وتی: هر چپیه کت پیدم کړی و به هر شیوه په ک دمتوانیت بیدمنگی بکه مه منونت دمبین..

بالوولی فرمانی کړد که شتییه که رابوو ستینن، دواتر فرمانی کړد که خزمه تکارمکه فری بدمنه ناو دهریا که ووه.. تا تهواو ماندوو دمبیت له ناوکه دا، نهوانیش فرمانه که بیان به چېنه ناو خزمه تکارمکه بیان خسته نیو دهریا که ووه، تا تهواو په له هازه ی پینه که ووت دهریان نه هینایه ووه، کاتیک تهواو ماندوو بوو له ناوکه دا نهو کات دهریان هینایه ووه، کاتیک خزمه تکارمکه هاته ووه ناو که شتییه که زور به نارامی و بیدمنگی له سوچنکی که شتییه که دا دانیشت!

سهرنشینانی که شتییه که له حکیمیان پرسى: بوچی نهو پیاوه ی فریدایه ناو دهریا که ووه؟ چون بوو پیاوکه ناوا له هاوارکه ووتن که ووتو نیستا به نارامی دانیشت ووه؟ حکیم وتی: نهو پیاوه له نیو نهو که شتییه نارامه دا دمترساو هاواری دمکړد، کاتیک چوووه نیو دهریا که ووه شه پولى دهریا که ی بینى، نهو کات هه ستیکړد که ناو که شتییه که چهنده نارامه! ههربویه نیستا به بیدمنگی و نارامی بو خوی دانیشت ووه! مروف قه دری نارامی نازانیت، تا نهو کاته ی له دهستی نه دات!

بالتوفیق حکیم

وہ لامب بہ ہینزہ کانی حکیم

حکیم زورچار سہردانی گاریہ دہستان و قازی و فرمانبرہوایانی شاری بہ غدادی
دہکرد، لہ ہەر سہردانیکیدا وانهیمکی گہورہو چیرۆکیکی بہ نینامیزی بۆ دوائی خوی

جېهېشتووه.. له چيرۆكى نه مجارمدا باس له سهردانى حەكىم دىكهين بۆ لای قازى شارى بهغداد، رۆژنيان حەكىم سهردانى جەنابى قازى كردو له نزيكويه وه دانېشت، له و كاتهى پيکه وه گف توگوځيان دىكرد، جەنابى قازى قەلەمه كەى له دىست كەوتە خوارم وه، حەكىم به جەنابى قازى گوت، قولىنگەكت له دىست كەوتە خوارم وه! قازيش به گالته جارپيه وه گوتى، زۆر راسته كه دهلئين تۆ دپوانهى! نه وه قەلەمه، ياخود قولىنگ؟؟؟

حەكىم به ناراميه وه گوتى، جەنابى قازى من وادمزانم كه دپوانه تۆى نهك من، چونكه نازانى به فهرمانيك كه به و قەلەمه دىنوسيت، مالى خەلكى پى كاولو وپران دىكهيت، «چەندىن لانه به هوى قەلەمى قازيه كانه وه وپران بوون، سەدان زانا به فهرمانيك كه به قەلەمى دادومران نوسراوه له نيو تاريكايه كاني زيندانا، ژيان دىگوزمىنن»، نىستا تۆ پىم بلخ نه وه قولىنگه، يان قەلەم؟؟

مەبهستى حەكىم نه ومبوو، كه چۆن قولىنگ ديوارو خانووى پى دىرووخيت، هەرواش قەلەمه كەى جەنابى قازى نه كەر به دادپەرووران به كارى نه هينيت، نه وه له برى نه وهى خزمەت بكاتو مالى خەلكى ناومدان بكاته وه، مالى خەلكى وپرانو كاول دىكات.. له برى نه وهى دزو جەردم وپاوكوزو خوځىنژمگان بخاته نيو زيندان، بپتاوانه كان دىكات نيو ژووره تاريكه كاني زيندانو ياساكان به سەر هەژارانو پى دىسه لاتو پى نه واپاندا جېهه جى دىكات، به لام گەورم و خاوم پله و پايه و دىلەمه ندىش هېچ كات ياساكان كه به پىنووسى قازيه كان دىنوسرېت، جگه له بهرژمىندى نه وان وشهيه كى ديكه تۆمار ناكات، تاوانبارانو نه وانەى شاپستهى ژووره تاريكه كاني زيندان، له شه قامه كاندا پياسه دىكه نو چۆنيان بوويت وها ژيان دىگوزمىنن!

خۆ نه كەر هەژارنكيش تاوانيك نه نجام بدات، نه وا چەندىن سأل له نيو ژووره تاريكه كاني زيندانا ژيان دىگوزمىنيت!

زۆر راسته كه وتويانه: «ياسا وىكو تهونى جالجالۆكه وايه، بچوو كه كان تپى دىكه ون، گەورم كانيش دىشكىنن»!

نامۇزكارى بالوول بۇ خەلىفە ھارون

رۇزىكىيان خەلىفە ھارون چاۋى بە بالوولى حەكىم دانا كەوت.. پىتى گوت،
بالوولى حەكىم نامۇزكارىم بگە..

بالوول گوتى: باوكو باپىرانت، خەلىفەكانى پىش تۆ لە كوڭن؟ خەلىفە ھارون
گوتى: مالاۋايان لە ژيان كىردوو مو كۆچى دواييان كىردوو.

بالوول، ئەى كۆشكو تەلارەكانيان لە كوتىيە؟ ھارون، نامازەى بۇ كۆشكو
تەلارەكانيان كىردو وتى: ئەوانە كۆشكو تەلارەكانى ئەوان.

باشان بالوول گوتى: ئەى گۆرەكانيان لە كوتىيە؟

خەلىفە ھارون، نامازەى بۇ گۆرستانەكەيان كىردو وتى: ئەموش گۆرەكانيانە..

بالوول گوتى: كەواتە ئەو كۆشكەكانيانە ئەم بەرموش گۆرەكانيانە، دىنيام كە

كۆشكەكانيان ھىچ سودىكىيان پېئىناگەيەنىت لە گۆرەكانياندا!

ھارون وتى: زۆر راستە.. زىياتر نامۇزگاريم بكە..

بالوون گوتى: كۆشكەكانى تۆش لە دنيادا گەلەك فراوانو خۆشن، خۆزگە

گۆرەكەشت لە پاش مردنت فراوانو خۆش دەبوو!

ھارون دەستىكرده گريانو گوتى: زىياتر نامۇزگاريم بكە..

بالوون گوتى: ئەگەر تۆ ببىتە خاومنى گەنجينەو خەزىنەكانى كىسرا، سەدان

سالىش تەمەنت بىت، ئايا گۆر كۆتا مالو دوا ئارامگەى ھەموو مروۋفەكان نىيە، لە

بارەى ھەموو ئەو شتانەو پەرسىارت لىئىناكەن كە تۆ بوويتە خاومنى؟

خەلىفە گوتى: بېگومان..

پاشان ھارونە پەشىد گەرايەو مالىەو، پاش ماودىەك نەخۆشكەوت، نەخۆشپىيەكەى

تەنھا چەند پۇزىكى خاياند، ھەستىكرده نەخۆشى مەرگەو ھەستانەوئى ئاستەمە...

وتى: ھەموو سوپاكەم بۆ ئامادە بكەن، با ھەمووان شمشىرو قەلغانەكانيان بە

دەستەو بىت، ھەموويان بە قەرمانى خەلىفە لە گۆرەپانى شاردا كە ژمارەيەكى

يەكجار زۆربوون، ئامادەبوون، كاتىك خەلىفە چاوى بەو سوپا زەبەلاحە كەوت،

دەستىكرده گريان، پاشان وتى:

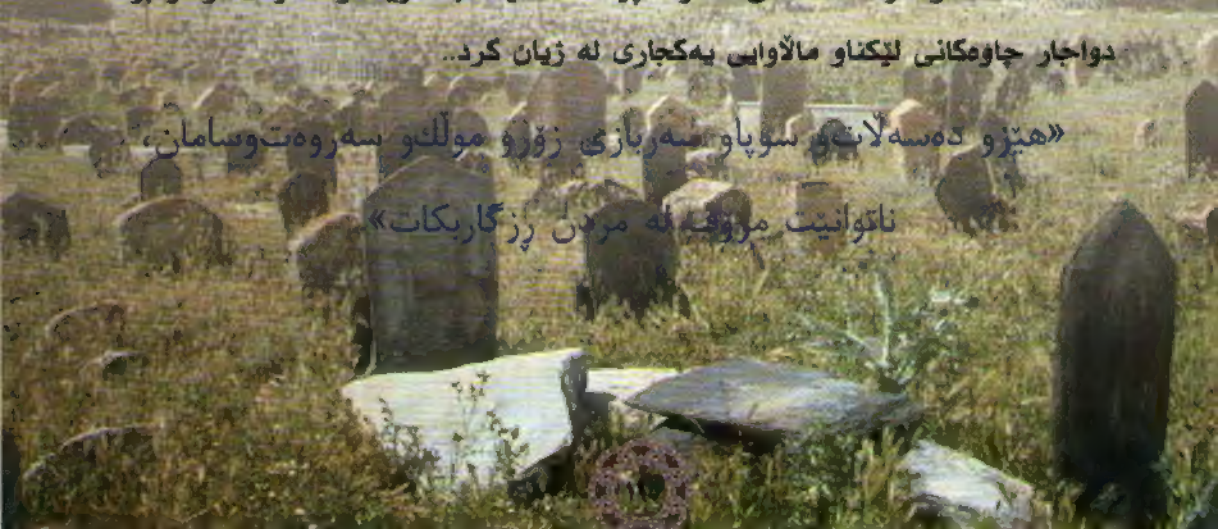
ئەى ئەو زاتەى كە ھەرگىز مولكو دەسەلاتت لەناوناچىت، بەزمىيت بىتەو بەو

كەسەدا كە مولكو دەسەلاتى لەناودەچىت! خەلىفە بە گريانەو ئەوئى گوتو بۆ

دواجار چاومەكانى لىكناو مالاواى يەكجارى لە زيان كرد..

«ھىزو دەسەلاتى سوپا ھەربازى زۆر مولكو سەرۋەت و سامان،

ناتوانىت مروۋفە لە مردن پۇزگارېكات»

پیرست

- ۵ کورسی خهلیفه
- ۸ مروف له گله، نایا به گل نازاری دهگات؟
- ۱۰ ههموو سامانهگهت، یهکسانه به یهک پهرداخ ناو
- ۱۲ کیژولهیهکی جوان
- ۱۴ بالوول و بازرگان
- ۱۶ گه‌یشتن به لووتکه ماندوووونوی دهویت
- ۱۸ بوئی خواردن دهمروفشریت؟
- ۲۰ هزار دیناری زیر
- ۲۲ کامان شیتین؟
- ۲۴ بالوول و همرماندهوای کوفه
- ۲۷ بالوول و کوشکی خهلیفه
- ۳۰ بالوول و جونهیدی بهغدادی
- ۳۴ ماسیفروش
- ۳۸ بالوول و بازرگان و بونفروش
- ۴۴ بالوول و بهرپرسیاریتی مشکهگان
- ۴۷ بالوول نیستریک فیری خویندنهوه دهگات
- ۵۲ خوانی نیوهرو
- ۵۴ چارسه‌ری کیشه دادومریه‌گان
- ۵۷ وهلامدانه‌وهی مه‌ته‌له‌گانی خهلیفه هارون
- ۶۰ لیكدانه‌وهی خمون

- ۶۲ مامه‌لای نیوان بالوول و خاتوو زوبه‌یده
- ۶۷ گه‌شتیاریکی بیانی
- ۷۰ وه‌لامه دروستو به‌هیزه‌کانی چه‌کیم
- ۷۳ که‌شی نارامی ناوماال
- ۷۶ بویری بالوولی چه‌کیم
- ۷۸ بویری بالوول له به‌رام‌بهر خه‌لیفه‌دا
- ۸۱ بالوول و پزیشکو فه‌یله‌سوف
- ۸۳ بالوول و ماموستای به‌غدادی
- ۸۸ مزگه‌وتی بالوول
- ۹۴ به‌رینه‌وه به‌سهر پرددا
- ۹۷ دزی له پیناوی برسیتیدا
- ۱۰۰ موچه‌ی مانگانه‌ی بالوول
- ۱۰۲ بالوول و عه‌بدوئلای کوپی موباره‌ک
- ۱۰۴ چه‌جکردنی خه‌لیفه هارون
- ۱۰۶ بالوول و پینه‌جی
- ۱۰۹ ماسی تازه
- ۱۱۰ بالوول شه‌پۆله‌کانی دم‌ریا
- ۱۱۲ وه‌لامه به‌هیزه‌کانی چه‌کیم
- ۱۱۴ نامۆزگاری بالوول، بۆ خه‌لیفه هاروون

کاتیکی خوښ، به سهر بهره له گهڼ حیکمهت و
 دانایی، په ندو ناموژگاریی، وتهی جوان و پرمانا،
 ټیکهڼ به بزهو پیکه نین و قسه ی خوښ و به توپکل،
 له گهڼ هه کیمی دانا، بالتولوولی ماموستای عاقلاندا!

نرخ: «۴۰۰۰» دینار